

اللغة العبرية

قواعد ونصوص

دكتور
أحمد كامل راوي

كلية الآداب - جامعة حلوان

٢٠٠٦

منتدی سور الانزبکیہ

WWW.BOOKS4ALL.NET

اللغة العبرية

قواعد ونصوص

دكتور

أحمد كامل راوي

كلية الآداب - جامعة حلوان

٢٠٠٦م - ١٤٢٧هـ

كل الحقوق محفوظة

رواج للإعلام والنشر

تليفاكس : ٣٠٤٢٦٥٣ / ٠٠٢٠٢

جوال : ٠٠٢/٠١٠١١٣٠١٢٥

Email:rawajone@yahoo.com

Email:rawajone@hotmail.com

الطبعة الأولى

٢٠٠٥ م - ١٤٢٦ هـ

رقم الإيداع:

٢٠٠٥/٢٠٠٢١

المقدمة

تنتمي اللغة العبرية إلى الأسرة اللغوية الكبيرة المعروفة باسم اللغات السامية وهذه الأسرة تضم اللغات التي تحدثت بها الشعوب الواردة في سلسلة أنساب أبناء سام وكان أول من استخدم اصطلاح اللغات السامية في العصر الحديث للإشارة إلى مجموعة هذه اللغات هو الباحث الألماني شلوتسر ١٧٨١.

ولكل لغة من هذه اللغات مميزات تنفرد بها عن بقية اللغات، كما أن بين هذه اللغات أوجه اتفاق كثيرة .

وتنقسم اللغات السامية إلى مجموعتين كبيرتين هما :

٢- غربية

١- شرقية

أما الشرقية فتمثلها لغة واحدة هي اللغة الأكديّة التي تفرعت عنها اللغتان البابلية والأشورية أما مجموعة اللغات السامية الغربية فهي قسمان :

١ - القسم الشمالي وفيه شعبتان

(أ) اللغة الكنعانية التي انحدرت منها عبرية العهد القديم والمزابية والفينيقية والأوجاريتية

(ب) اللغات الآرامية وهي مجموعة من اللهجات المتقاربة في منطقة الشام والعراق وأهم هذه اللهجات الآرامية القديمة (آرامية الدولة - السريانية - النبطية - المندعية)

٢ - القسم الجنوبي من مجموعة اللغات السامية الغربية: ويتمثل هذا القسم في اللغة العربية الجنوبية والشمالية وكذلك اللغة الحبشية .

موجز تاريخ اللغة العبرية :

دل الاستقراء العلمي على أن اللغة العبرية القديمة قد نشأت في أرض كنعان حتى قبل نزوح بني إسرائيل إليها. ولم ترد كلمة عبرية وصفا للغة العبرية في أسفار العهد القديم ولكن كانت الإشارة إليها إما باسم اللغة اليهودية יהודית الملوك الثاني ٨ : ٢٦ . إشعيا ٣٦ : ١١ . أو باسم لغة كنعان לשון כנען إشعيا ١٩ : ٢٠ .

ولم يشر إليها باسم اللغة العبرية إلا بعد السبي البابلي ٥٨٦ ق.م أو باسم اللغة المقدسة לשון קודש لتميزها عن اللغات السائدة في ذلك الوقت .

وذكرت لفظ عبرية لأول مرة في التلمود المقدس الذي ألف في القدس .

ويعتقد أن بني إسرائيل القدامى قد تحدثوا بلغة سامية غربية ولا يعرف ما هي هذه اللغة بالضبط ذلك لأن اللغات السامية الغربية متقاربة من بعضها البعض ويمكن التخمين بأن العبرية نتجت عن التفاعل بين اللغة التي تحدثها بنو إسرائيل واللغة الكنعانية والتي كانت لغة الأدب والتجارة في المنطقة .

وقد تحدث بنو إسرائيل العبرية عقب احتلالهم لفلسطين (حوالي منتصف القرن الثالث عشر) وحتى بعد حرب بركوخفا - نهاية القرن الثاني ميلاديا ، أي حوالي ألف وخمسمائة عام، وقد تحولت اللغة العبرية على مدار حوالي ١٧٠٠ عام أخرى إلى لغة صلاة وأدب فقط؛ حيث لم يتحدث اليهود بها كلغة حية وقد مرت عليها في بعض الأحيان تغيرات واستحدثت فيها كلمات وألف بها شعر ونثر.

ويقسم علماء اللغة وخاصة اليهود تاريخ اللغة العبرية إلى أربع مراحل وهي :

١ - المرحلة الأولى : عبرية العهد القديم :

وتستمر هذه المرحلة من سنة ١٢٠٠ ق.م تقريبا حتى سنة ٢٠٠ ق.م ونستمد معلوماتنا عن لغة هذه المرحلة من مصدرين وهما

- ١ - أسفار العهد القديم نفسها وهي المصدر الرئيس .
- ٢ - كتابات ونقوش أثرية على لوحات من الصخر أو المعدن أو أوراق البردي ومنها ما وجد منقوشا على النقود. وتلك النصوص ترجع إلى قرون قبل وبعد الميلاد. ومن أهم هذه الآثار نقش السلوان الذي تم اكتشافه عام ١٨٨٠ في قرية سلوان بالقرب من القدس وكذلك نقش ميشع، ولفائف صحراء يهودا وغيره .

وكانت العبرية في ذلك الحين لغة الحديث والكتابة وتنقسم هذه المرحلة إلى فترتين .

١ - الفترة الأولى : فترة الهيكل الأول .

وتستمر هذه الفترة حتى تدمير الهيكل ونفي اليهود إلى بابل على يد نبوخذ نصر عام ٥٨٦ ق.م وبلغت اللغة العبرية في هذه الفترة أوج ازدهارها وقد دونت بها معظم أسفار العهد القديم. وعلى الرغم من التغيرات التي طرأت على لغة الحديث إلا أن العبرية قد حافظت على وحدتها وتماسكها وقد استخدمتها طبقة المثقفين والصفوة في كتاباتهم. وتميزت بقلّة الكلمات المستعارة من اللغات الأخرى .

ب - الفترة الثانية : فترة الهيكل الثاني :

وتبدأ هذه الفترة مع السبي البابلي وتنتهي بانقراض اللغة العبرية من التخاطب وحلول الآرامية محلها شيئاً فشيئاً. ويرى بعض العلماء أنه مع سبي اليهود إلى بابل لم تختف اللغة العبرية تماماً من الاستعمال بين اليهود ولا سيما بين طبقة العلماء والأخبار الذين كانوا حريصين على بث جذور الكراهية تجاه كل ما هو دخيل على اليهود واليهودية كله ، ولكن بالرغم من هذا فإن جهود الأخبار اليهود لم توقف تأثير الآرامية على العبرية ولم تقو على إعاقه قانون الصراع اللغوي. وما هي إلا فترة قصيرة من الزمان حتى استطاعت الآرامية أن تقضي تماماً على العبرية كلفة للتخاطب وكلفة أدبية .

وأسفار العهد القديم التي تنسب إلى هذه الفترة هي أشعيا الثاني ويونا وحجي وزكريا وملاخي ، وأجزاء من المزامير ونشيد الأناشيد وميخا والجامعة واستيرودنيال وعزرا ونحميا وأخبار الأيام .

وقد تغيرت لغة العهد القديم في فترة الهيكل الثاني مقارنة بفترة الهيكل الأول؛ حيث حاول الأدباء تقديم نماذج مشابهة للغة الهيكل الأول إلا أنهم قد تأثروا باللهجة العامية كما تأثروا بلغات أجنبية وخاصة الآرامية والتي صارت لغة الحديث بين اليهود. وقد تأثرت العبرية في ذلك الحين بلغات أجنبية شتى كالآرامية والأكدية والمصرية والفارسية واليونانية وتسلت كلمات كثيرة من هذه اللغات إليها ؛

المرحلة الثانية : عبرية التلمود

وتبدأ هذه المرحلة من القرن الثاني قبل الميلاد وحتى القرن السابع ميلادياً وتسمى فيها العبرية باللغة العبرية الربانية أو التلمودية وذلك لأن أهم ما وصل إلينا من آثارها كتب الربانيم في شكل بحوث وتفسيرات عن العهد القديم وعن شئون الدين والقانون والتاريخ المقدس وأهم هذه الآثار المشنا بأجزائها الثلاثة والستون والشروح التي كتبت على هذه المشنا بعد ذلك بالآرامية والتي تعرف باسم الجمارا ومن كل من المشنا والجمارا يتألف التلمود وتتميز العبرية خلال هذه المرحلة بوضوح التأثيرات الأجنبية وخاصة الآرامية واليونانية والفارسية واللاتينية. وقد اقتصر على الأوساط الدينية وأصبحت مفايرة في روحها وجرسها وتركيبها للغة العهد القديم .

المرحلة الثالثة : عبرية القرون الوسطى :

وخلال هذه الفترة كتبت مؤلفات كثيرة في بلاد عدة ولكن أبرز آثار هذه الفترة هو ما كتب في بلاد الأندلس حيث ازدهرت أوضاع اليهود في الأندلس تحت مظلة الحكم الإسلامي وانعكس هذا الازدهار على العبرية التي عاشت عصراً ذهبياً في تلك الفترة. ولقد وصلت من آثار هذا العصر

كتب دينيه وأدبية وفلسفية ولغوية باللغة العبرية تبدو فيها بوضوح آثار اللغة العربية أدبا ونحوا وفكرا؛ حيث تأثرت العبرية في ذلك الحين بالعربية، وبعد انحسار النفوذ العربي من بلاد الأندلس تقوقع اليهود في أحياء سميت بالجيتو وتقوقع معهم لغتهم وأصابتها الركاسة والاضمحلال والانكماش مجدداً وعادت لغة ميتة لا تستعمل إلا في العبادات والكتابات الدينية أو الصوفية في شمال أوروبا وشرقها وفي بعض أنحاء من حوض البحر المتوسط .

المرحلة الرابعة : عبرية العصر الحديث والمعاصر

وتبدأ هذه المرحلة مع بداية عصر التنوير اليهودي حينما فكر بعض من اليهود في ضرورة الانفتاح الثقافي على الفكر والثقافة الأوروبية ورأوا أن يتم ذلك باللغة العبرية فبدأوا بالكتابة بها في مختلف فنون الأدب والصحافة واعتمدوا في ذلك اعتمادا كبيرا على عبرية التوراة ولكنهم سرعان ما اكتشفوا أن عبرية التوراة ليست كافية للتعبير عن الحاجات المعقدة للحياة العصرية الحديثة. وبعد محاولات شاقة ومتعددة أسهم فيها عدد من أقطاب اللغة والأدب في العصر الحديث وعلى رأسهم اليعاذر بن يهودا تبلورت العبرية الحديثة التي تستعمل الآن بين اليهود في إسرائيل .

والعبرية الحديثة تعتمد اعتمادا أساسيا على ذخيرة التوراة اللفظية بالإضافة إلى المفردات العبرية التي استخدمت في عبرية المشنا وعبرية العصور الوسطى، ولكن كل هذا لم يكف كما ذكرنا للوفاء بحاجات العصر الحديث فلجأت إلى استعارة الكثير من المفردات الأجنبية وخاصة من اللغات العربية والإنجليزية والروسية واليديشية .

كان الخط العبري القديم يعتمد على الخط الكنعاني الذي اشتقت منه جميع الخطوط السامية المتأخرة. والخط الكنعاني إنما هو من صنع الكنعانيين واختراعهم وحدهم . وكان الخط القديم عند بني إسرائيل يعرف بالقلم العبري وهو الذي كان يستعمل من أقدم الأزمنة إلى عهد السبي البابلي ثم استبدل اليهود بهذا القلم قلماً آخر يشبه الآرامي وعرف عندهم بعد أن ارتقى بالخط المربع أو الخط الآشوري وهو المستعمل الآن. وفي العصور الوسطى ظهر خط يسمى راشي وهو خط تم استنباطه من الخط المربع ويظهر فيه أيضا أثر الخط العبري القديم وقد كتبت به كتب تفاسير دينية كثيرة ويستعمل الإسرائيليون الآن في العصر الحديث طريقة أخرى في الكتابة تعرف باسم خط اليد ويقتصر استعمالها على الأمور الشخصية فقط .

الفهرس

الموضوع	رقم الصفحة
المقدمة	٣
الأبجدية	٩
حروف بجد كفت	٢٠
السكون	٢٣
المقاطع	٢٦
النبر	٢٨
المبيق	٣٠
المقيف	٣١
الفتحة المسروقة	٣٢
آداة المفعولية	٣٢
التعريف	٣٣
أسماء الإشارة	٤٠
اسم الموصول	٤٣
الشدة	٤٥
حروف الحلق	٤٩
حروف النسب	٥١
واو العطف	٥٤
واو القلب	٥٧
الاسم	٥٩

الموضوع	رقم الصفحة
المفرد	٦٤
المثنى	٦٤
الجمع	٦٧
الإضافة	٧٢
الصفة	٧٨
الاستفهام	٨٦
الضمائر	٨٩
اتصال الضمائر بالحروف والظروف	٩٢
العدد	٩٦
امتحانات	١٠٥
الفعل	١١٢
صيغ الفعل	١١٤
الأفعال السالبة	١١٧
الأفعال السالبة من حروف الحلق	١١٧
النصوص	١٣٤

الحروف الهجائية האותיות

الحرف العربي	الحرف العبري المطبع	الحرف العبري اليمنى	نطق الحرف	القيمة العنصرية
א	א	א	אָלף	١
ב	ב, בּ	ב-בּ	בית, בית	٢
ג	ג	ג	גימל	٣
ד	ד	ד	דלת	٤
ה	ה	ה	הא	٥
ו	ו	ו	וּ	٦
ז	ז	ז	זין	٧
ח	ח	ח	חית	٨
ט	ט	ט	טית	٩
י	י	י	יוד א, יוד	١٠
כ	כּ-כ	כּ-כּ	כּ, כּ	٢٠

ל	ל	/	למד	٣٠
מ	מ-ם	מ-נ	מם	٤٠
נ	נ-ן	ן-י	נין	٥٠
סלמخ	ס	ס	סמך	٦٠
ע	ע	ע	עין	٧٠
פ	פ-פּ	פ-פּ	פּ, פּ	٨٠
צ	צ-ץ	ץ-צ	צדי	٩٠
ק	ק	ק	קוף, קוף	١٠٠
ר	ר	ר	ריש	٢٠٠
ש	ש	ש	שין	٣٠٠
ס	ש	ש	שין	--
ת	ת	ת	תו	٤٠٠

ملاحظات على الأبجدية العبرية :

- تتكون الأبجدية العبرية من اثنين وعشرين حرفا حيث إن العلماء يعتبرون حرفي الشين لا والسين لا حرفا واحدا.

- تكتب الأبجدية من اليمين إلى اليسار كالعربية .
 - تكتب العبرية منفصلة وغير متصلة (غير مشبكة)، مثل : אב
 - تشبه الأبجدية العبرية الأبجدية العربية فى النطق إلى حد كبير .
 - تسهلا لحفظ الأبجدية العبرية يتم تجميعها فى كلمات على النحو التالى :
- (أجد . هوز . حطى . كلمن . سعفص . قرشت)
- لكل حرف من الأبجدية قيمة عددية فمن حرف الألف حتى حرف الطاء ترمز إلى الأحاد ومن حرف الياء حتى الصلا يرمز إلى العشرات ومن حرف القاف حتى التاء يرمز إلى المئات حتى عدد ٤٠٠ . ويتم التعبير عن الأعداد المركبة بضم العشرات إلى الأحاد ، مثل ١٣ يكون א"ב، و٨٦ يكون ו"ז ١٥ و ٩٩ לא"ט
 - وإذا كان العدد يزيد عن ٤٠٠ فيتم إضافة حروف المئات إلى بعضها للحصول على العدد المطلوب مثل العدد ٧٠٠ يعبر عنه ב'ל"ז (٣٠٠+٤٠٠) . وإذا كان العدد يحتوى على مئات وعشرات وأحاد فتتبع نفس الطريقة السابقة مثل ٤٤٤ يعبر عنه ב'מ"ד (٤٠٠+٤٠+٤)
 - هناك خمسة حروف فى الأبجدية العبرية يتغير شكلها إذا وقعت فى أواخر الكلمات وهذه الحروف تجمع فى كلمة (كم صنف):

الحرف	أول الكلمة ووسطها	آخر الكلمة
כ	כ	ך
מ	מ	ם
נ	נ	ן

ف	פ	ף
ص	צ	ץ

- يلاحظ التشابه الشديد بين بعض الحروف عند الكتابة وخصلة الحروف التالية :

א < א , ד < ד , ה < ח < ת , ו < ו , פ < פ , צ < צ

- ينطق حرف الواو في العبرية الحديثة فاف ، كما ينطق حرف الصاد تسلاي

- أضيفت في العبرية الحديثة بعض العلامات إلى حروف موجودة في العبرية لنطقها

نطقا أجنبيا غير موجود في العبرية ، مثل :

ח' ينطق خ ח'ליל خليل

לא' ينطق غ לא'אז' غازي

ג' ينطق ج (مثل الجيم المعطشة في العربية) ג'מיל جميل . كما ينطق مثل

حرف G في اللغة الإنجليزية مثل : ג'ג'ג' جورج

ז' ينطق مثل J في الإنجليزية مثل : ז'אק جاك

צ' ينطق مثل CH مثل צ'ק-צ'ק على الفور ، بسرعة متناهية

- مخارج الحروف : تنقسم مخارج الحروف في العبرية إلى :

- حلقية א, ה, ח, ע

- شفوية ב, ו, מ, פ

- حنكية ג, י, כ, ק

- أسنانية ז, ט, צ, ש

- لسانية ד, ט, ל, נ, ת, ר

تدريب على الحروف :

- حول الحروف الآتية إلى أرقام :

ג , י , כ"ה , ל"א , ע"ז , ק"א , תר"ב

- حول الأرقام إلى حروف :

٦ ، ٨ ، ١٢ ، ٣٤ ، ٤٥ ، ١١٠ ، ٤٢٠ ، ٧٥٣

- اكتب عشر أسماء تشمل جميع الحروف العبرية

الحركات הקדומות

من المعروف أن الحرف بمفرده عبارة عن حرف صامت لا يمكن النطق به ، ولكي نستطيع نطقه لابد له من حركة تصاحبه تخرجه من حيز الصمت إلى حيز النطق. وهذه الحركة هي العلامة أو الإشارة الصوتية لمقاطع الكلمة ، لذلك يطلق عليها الحركات الصوتية .

وعن طريق تلك الحركات يستطيع القارئ أو السامع التمييز بين العديد من الكلمات من حيث المعنى . وتحتوي اللغة العبرية على حركات الفتح والكسر والإمالة والضم والسكون وتعرف هذه الحركات بالحركات البسيطة، كما تحتوي على حركات مركبة

الحركات البسيطة :

تقسم الحركات البسيطة نوعين: نوع طويل ونوع قصير. وتستغرق الحركات الطويلة عند نطقها وقتاً أطول من الوقت الذي تستغرقه الحركات القصيرة . وفيما يلي نوضح تفصيل نظام هذه الحركات .

أولاً : الفتح :

ينقسم الفتح في العبرية إلى فتح قصير وفتح طويل

١ - حركة الفتح القصير : وتسمى بالعبرية פתח وتفتح وعلامتها عبارة عن

شرطة أفقية (-) وتوضع هذه العلامة تحت الحرف المراد تشكيله . وهي تنطق

كنطق الفتحة في اللغة العربية .

נח	عيد	נל	شاب	תחת	تحت
נב	ظهر	נב	بنت	נב	سقف
נב	كف	נל	موجة	נב	حديقة

٢- **حركة الفتح الطويلة** : وتسمى بالعبرية **קמץ** قامة ، وعلامتها عبارة عن إشارة مثل حرف (T) فى اللغة الإنجليزية . وتوضع هذه العلامة تحت الحرف المراد تشكيله ، وتنطق مثل ألف المد فى اللغة العربية .

אב	أب	ר	غريب	ק	لحية
ח	أخ	מ	وجد	ל	حليب
ק	قام	ש	هناك	ב	جاء
ז	تحرك	ב	بقرة	י	يد

لاحظ الفرق فى النطق بين الفتح القصير والطويل من خلال الأمثلة التالية :

אבא أبى חנה حنا חיל جنلى טיס طيار
 לבר عبر למד درس שמר حرس

ثانيا : الكسر :

ينقسم الكسر فى العبرية إلى كسر قصير وكسر طويل .

١- **حركة الكسر القصير** : وتسمى بالعبرية **קריק** حيرق . وعلامتها عبارة عن نقطة (.) توضع أسفل الحرف المراد تشكيله ، ونطقها مثل نطق الكسرة فى اللغة العربية .

أمثلة :

לם	مع	מ	من	מ	مياه
ם	إذا ، لو	א	فلاح	ל	عين

٢- **حركة الكسر الطويل** :

ويسمى بالعبرية **קריק** (حيرق جادول) وعلامتها عبارة عن (نقطة .) توضع أسفل الحرف المراد تشكيله (متبوعة بحرف י ياء . وتقابل ياء المد فى اللغة العربية . وهى أطول فى النطق من الكسر القصير) أمثلة :

עיר	مدينة	איש	رجل	פיל	فيل
שיר	نشيد	גיר	طباشير	גיל	فرحة
כיס	جيب	קיר	حائط	סיר	قارب

ثالثا : الإمالة .

تنقسم الإمالة فى العبرية إلى إمالة قصيرة وإمالة طويلة .

١ - الإمالة القصيرة : وتسمى بالعبرية **פגולה** سيجول وعلامتها عبارة عن ثلاث

نقاط على شكل مثلث مقلوب (.) وتوضع أسفل الحرف المراد تحريكه .

שמש	شمس	מלך	ملك	קרם	كرم
ורד	وردة	עבד	عبد	באב	باب
רגל	رجل	כסף	مال ، فضة		

٢ - الإمالة الطويلة :

وتسمى بالعبرية **ליירה** تسيرى وعلامتها عبارة عن نقطتين أفقيتين (..) وتوضع

أسفل الحرف المراد تحريكه ، وهى أطول فى النطق من الإمالة القصيرة .

שם	اسم	נר	شمعة	אל	إله
בן	ابن	כן	نعم	עש	عش
אם	أم	לב	قلب	שן	سن

لاحظ الفرق فى النطق بين حركات الإمالة فى الأمثلة الآتية:

ספר كتاب **לשב** حقل

رابعا : حركات الضم :

تحتوى اللغة العبرية على نوعين من الضم ، فيوجد ضم مغلق (مشبع) وضم

مفتوح (عمل)، ولكل نوع منهما فيه القصير والطويل .

أ - الضم المقفول : ويسمى هذا النوع من الضم الضم المقفول أو المغلق أو

الصريح أو المشبع. وينقسم إلى قصير وطويل .

١ - حركة الضم المقفول القصير: وتسمى بالعبرية **פגוטה** القبوتس، وعلامتها

عبارة عن ثلاث نقاط هائلة إلى اليمين (.) وتوضع أسفل الحرف المراد تشكيله.

סלם	سلم	שלח	منضدة
ספר	سكر	לפה	كعكة

٢ - حركة الضم المغلق الطويل : وتسمى بالعبرية שו"ו الطويل شوروو ، وهى عبارة عن حرف واو داخله نقطة ويوضع على يسار الحرف المراد تشكيله.

שוק	سوق	שמור	محفوظ	פול	فول
סוס	حصان	ספר	مجتهد	ספר	موقد
לול		לול			

ب - الضم المفتوح : ويطلق عليه أيضا الضم الممل وينقسم إلى قصير وطويل .

١ - حركة الضم المفتوح القصيرة: وتسمى بالعبرية الحولم قطان وهى عبارة عن نقطة على يسار الحرف المراد تشكيله (')

אירח	ضيف	בקר	صباح	אכל	طعام
חשך	ظلام	חמר	مادة	בב	بب
חש	شهر	לא	لا		

٢ - حركة الضم المفتوح الطويلة: وتسمى بالعبرية حولم وعلامتها عبارة عن حرف الواو وفوقه نقطة (١) وتوضع على يسار الحرف المراد تشكيله .

אור	نور	יום	يوم	שור	ثور
שלום	سلام	עולם	عالم	טוב	طيب

القامتس حاطوف קמץ חטף

القامتس حاطوف هى القامتس قاطن عندما تنطق نطقا شبيها بضم مفتوح ، ويكون ذلك فى الحالات التالية :

١ - إذا جاء بعدها سكون تام ، مثل :

קרבועם يربعم ، כל חכמה

٢ - القامتس قبل المقيف ، مثل :

כל-זה كل هذا ، מפ-בני-קדם من كل أبناء المشرق .

٣ - إذا أتى القامتس قبل التشديد الثقيل ، مثل :

לִּי יֵאל עוֹזִינִיל

٤ - الأفعال المضارعة المضاعفة بعد دخول واو القلب عليها، مثل :

סִבֵּב תְּגוּל יִסֵּב יִסֵּב

٥ - الفعل الأجوف في المضارع بعد دخول واو القلب عليه ، مثل :

לֵשׁ וּשַׁע יִשֵּׁם יִשֵּׁם ، קָם קָם יִקָּם יִקָּם

ثانيا : الحركات المركبة

لانتقل حروف الحلق (א-ח-ח-לא ، وحرف الرء أحيانا)السكون، وإذا ما اقتضت ضرورة تشكيلها بالسكون فإنها تشكل بالسكون المركب المصحوب بحركة ، وأنواعه كالتالى:

١- חֲטֹף פֶּתַח حاطف باتح : وهو عبارة عن سكون مع الفتحة القصيرة ، وعلامته (ֿ) ويوضع أسفل الحرف، وينطق الحرف المشكل به وكأنه محرك بالفتحة القصيرة .

אֲנִי أنا יֵעֶלֶה يعلو עֲבֹדָה عمل

חֲלוֹם حلم חֲלִיפָה بطة חֲגֹרָה حزام

٢- חֲטֹף קָמֶץ حاطف قامتش : وهو عبارة عن سكون مع الفتحة الطويلة ، وعلامته (ֿֿ) ويوضع أسفل الحرف، وينطق الحرف المشكل به وكأنه محرك بالضمّة الممالة(المفتوحة) .

אֲנִיהַ باخرة צִהָרִים ظهر

חֲדָשִׁים شهور חֲלִי مرض

٣- חֲטֹף סָגוּל حاطف سيجول: : وهو عبارة عن سكون مع الإمالة القصيرة ، وعلامته (ֿֿֿ) ويوضع أسفل الحرف، وينطق الحرف المشكل به وكأنه محرك بالإمالة القصيرة .

אֲמֶת حقيقة נֶאֱמַן مخلص אֱלֹהִים الرب

ملاحظات:

- تعامل الحركات المركبة معاملة الحركة المختلصة، أى تكون شبه حركة سواء أكانت مكان سكون متحرك أم سكون تام.

- تكتب جميع الحركات أسفل الحرف المراد تحريكه ماعدا حركة الشوروق (ו) والحولم (ח) فإنهما تكتبان على يسار الحرف
- إذا كان الحرف المحرك بالحولم (ח) هو الواو (ו) فإن الحركة توضع فوق الواو وليس على يساره . مثل לאו نوب أو إثم.
- ٣- إذا كان الحرف المشكل بالحولم هو السين (ס) نكتفى بوضع نقطة واحدة فقط ولانضع نقطتين. مثل לאס كار
- ٤- إذا كان الحرف الذى يسبق حرف الشين (ש) مشكل بالحولم (ח) فتكتب نقطة واحدة فقط. مثل: משה موسى
- عندما تكون حروف א, ה, ו, י, א, ה, ו, י غير منطوقة فإنها تستخدم كمد للحركة السابقة. وتعرف فى هذه الحالة باسم אמות הקריאה أمهات القراءة ، حروف العلة ، مثل :

מצא وجد ראשון أول עיר مدينة היכל זה هذا
تدريب : اقرأ ما يلى

ראש رأس אף أنف אذن أذن פה فم יד يد
רגל قدم שפה شفة בטן بطن כף كف לין عين
בן ابن בת ابنة בעל زوج אשה زوجة
אם أم אב أب דוד عم דודה عمة
אחיני ابن الاخ אחינית بنت الاخت
ארץ أرض שמים سماء שמש شمس נהר نهر
ים يم כוכב كوكب

حروف בجد كفت כפת

هناك ستة حروف فى العبرية لها نطقان وجمعت هذه الحروف فى مقطعى بجد

كفت כפת حالة النطق الأولى لها - نطق شديد - والثانية نطق خفيف

الحروف	النطق الشديد	النطق الخفيف
ב	ب	ف مثل حرف v فى الانجليزية
ג	ج	غ
ד	د	ذ
כ	ك	خ
פ	بيه p	ف
ת	ت	ث

ينطق الحرف نطقا شديدا فى الحالات الآتية

١ - إذا ما وقع فى أول الكلمة مثل :

כלב	كلب	פיל	فيل
מלביש	ملبس	פלפל	فلفل

٢ - إذا ما وقع فى أول المقطع ، أى بعد سكون تام مثل :

סאָרטלעך	سأرتلى	פֿאַרשפּאַט	سيكتب
פֿאַרשפּאַט	سيقفز	פֿאַרשפּאַט	سيقفص

٣ - إذا كان الحرف مشددا مثل פֿאַרשפּאַט قلبى

وينطق الحرف نطقا خفيفا فى الحالات التالية :

١ - إذا وقع الحرف فى نهاية الكلمة مثل :

עָרַב מֵשֵׁא אָב אָב

יִשְׁכַּב יִצְּجַע אָן אָנֹף

٢- إذا ما وقع الحرف بعد مكون متحرك مثل :

בָּרָא לָבָרָא صִנְבוֹר - לִصְנִיבוֹר

בֵּית-הַסֵּפֶר בֵּית-הַסֵּפֶר المدرسة - فى المدرسة

٣- اذا ما وقع الحرف بعد مقطع محرك بحركة طويلة مثل :

לָבַשׁ אֶרְתָּלִי אָכַל אָכַל אֶרְתָּלִי בִנְדִיקִי

רִיחַ טִיִּב סִפֵּר כָּתַב

ملاحظات :

- إذا جاءت حروف مجدد كفت بعد كلمة تنتهى بأحد الحروف الآتية א, ה, ו, י فإنها غالبا تكون غير منقوطة ، مثل :

בֵּיתָ בֵּיתָ בֵּיתָ אֶל-עַל-עַל בֵּיתָ ومع ذلك

- أهملت العبرية الحديثة نطق ثلاثة حروف نطقا خفيفا وهي א, ב, ג وأصبحت

تنطق نطقا شديدا فقط. أما حروف א, ב, ג فتتنطق عليها القواعد

- علامة النطق الشديد فى هذه الحروف وجود شدة داخل الحرف.

תדריב : אקרא אלכלמת אלאתיה , מע תווציח נطق חروف בגד כפת

לב	قلب	עכבר	فأر	מוכר	בائع
מכונת	سيارة	ברכה	بركة	עבר	عبر
טוב	طيب				

- ضع شلة (نقطة) داخل حروف בגד כפת إذا اقتضت الضرورة :

- כל ילדי כתה ח' נאספו מסביב למכונת מגן דוד
אדם, והביטו בעצב כיצד מעלים לתוכה אלנקה ובה
אימן חברים

- הוא ישכב כמה שבועות בבית החולים כשרגלו נתונה
בגבס, זמן רב לא יוכל להשתתף אתנו במשחקים,
בריצה ואולי גם בהליכה

السكون §١٧

السكون فى العبرية عبارة عن نقطتين متعلمتين توضعان أسفل الحرف () للدلالة على تسكينه. أما موضع السكون فهو :

أ- فى بداية الكلمة ، مثل : **לְמַדְתֶּם** درستم

ب- فى داخل الكلمة ، مثل :

תְּלַמְּדוּ تلميذ **יְלַמְּדוּ** يدرسون **כָּתַבְתָּ** كتبت

ج- فى نهاية الكلمة ، فى الحالات التالية :

١- تحت الحرفين التاء **ה** والكاف **כ** مثل : **אַתָּה** أنت **הָרַךְ** طريق

٢- إذا كانت الكلمة منتهية بحرفين ساكنين ، مثل : **יְבִטָּה** نبط

وينقسم السكون الى نوعين :

الأول :- السكون التام **שְׁכּוּן מְבֹרָךְ** : ويدعى تام لأنه ساكن فى نطقه ، ويكون فى المواضع التالية:

١- فى آخر الكلمة إلا أنه لا يظهر فى الكتابة إلا فى حرفى الكاف **כ** والتاء **ה** ،
مثل :

אַתָּה أنت **יָרָא** يسكن

٢- السكون الأول من ساكنين متتابعين فى وسط الكلمة ، مثل :

יְלַמְּדוּ يدرسون **תְּרַגְּלוּ** ديك

٣- السكون الواقع بعد حركة صغيرة ، مثل :

חֲשַׁבְתָּ حساب **מִחְשַׁבְתָּ** كراسة

٤- السكون الواقع فى نهاية المقطع ، مثل:

אָכְתָב أكتب

الثانى :- السكون المتحرك **אָוֹן** **אָל** : ويدعى متحرك لأنه ينطق نطقاً مخطوفاً كما لو كان حركة مخطوفة . ويكون فى المواضع الآتية :

١ - أول الكلمة ، مثل :

תְּמוּנָה	صورة	דָּר	ورقة
יְבוּא	استيراد	יְצוּא	تصدير

٢ - السكون الثانى من ساكنين متتابعين فى وسط الكلمة ، مثل :

יְכַתְּבוּ يكتبون **אֶנְדְּלִית** الإنجليزية

٣ - بعد حركة طويلة ، مثل :

לֹמְדִים يدرسون **אָכְלָה** أكلت

٤ - إذا وقع تحت حرف مشدد ، مثل :

לִמַּד درس **דְּבַר** تحدثوا

٥ - إذا جاء السكون تحت حرف وتلاه نفس الحرف فى كلمة واحدة ، مثل :

סֹבְבִים يتجولون **מְתַפְּלִים** يصلون

تدريب :

- ضع خط تحت كل حرف محرك بسكون تام وخطين تحت كل حرف محرك بسكون متحرك .

מִחְפָּרַת, יְכַתְּבוּ, יִלְדָה, מַלְכָה, אַתְּ כָּתַבְתָּ, יִדְבְּרִי

كراسة ، سيكتبون ، طفلة ، ملكة ، أنت كتبت ، تحدثي

- بين نوع السكون .

אֲנִי סְטוּדֵנְט בְּאוֹדֵיִסְיָה

אֲנִיחֲנוּ לוֹמְדִים עִבְרִית

הֵם יְכַתְּבוּ אֶת הַשְּׁעוֹר בְּבֵית

הַיִּלָּדִים קוֹטְפִים אֶת הַפָּרָחִים, וְזֹאת הֵתְנֵהּגוֹת לֹא טוֹבָה

- أنا طالب في الجامعة

- نحن نتعلم العبرية

- سيكتبون الدرس في البيت

- يقطف الأطفال الزهور ، وهذا سلوك سيئ .

הַמִּקְטָע חֶפְזָה

כל حرف متحرك بحركة واحدة أو كل مجموعة من الحروف بحركة واحدة واحدة تسمى مقطعا. وتحسب عدد مقاطع الكلمة بعدد حركاتها، مع الأخذ في الاعتبار أن السكون والشدة والحركات المخطوفة لا تعد حركات كما أن الفتحة المسروقة لا تعد في عدد المقاطع.

وهناك كلمات من مقطع واحد، مثل :

אֶב אֵב אָב אִל אֵל אִל סֵל סֵל קוֹל קוֹל שׁוֹר שׁוֹר נשׁוֹר

وهذه الكلمات تتكون من حركة واحدة ومقطع واحد.

- وهناك كلمات تتكون من مقطعين، مثل :

סֵפֶר	כֵּתָב	חֲרָכִיתִּי	מִקְטָעִין (ס-פֶּר)
לֶבֶן	סִחָבָה	"	" (ל-בֶּן)
מִגְדָּל	בֵּרֶךְ	"	" (מ-גְּדָל)
מִבְרָק	בְּרִיקָה	"	" (מ-בְּרָק)

وهناك كلمات تتكون من ثلاثة مقاطع، مثل :

תְּלִמִּידָה	תְּלִמִּינָה	תְּלָת חֲרָכִיתִּי	תְּלָת מִקְטָעִין (ת-ל-מִי-דָה)
מִפְעָלִים	מִצָּנִעַ	"	" (מ-פ-ע-לִים)
יִשְׂרָאֵל	יִשְׂרָאֵל	"	" (י-ש-ר-אֵל)

أنواع المقاطع : تنقسم المقاطع إلى نوعين وهما :

١ - المقطع المفتوح أو البسيط : وهو الذي لا ينتهي بسكون تام أو شدة ثقيلة ،

وينتهي بحركة، أو بمعنى آخر المقطع الذي يتلوه حركة، مثل :

ק-ך-א-נו قرأنا א-ב-י-ה أبيتك

פ-רה بقرة י-ו-מ-י يومى

٢ - المقطع المغلق أو المركب : وهو المقطع المنتهى بسكون تام أو شلة ثقيلة ، أو بمعنى

آخر الحرف المحرك بحركة ما يتلوها حرف ساكن أو حرف مشدد ، مثل :

הַלְבִּישׁ (הֶל-בִּישׁ) ألبس מַחְפָּצֶת (מַח-פֶּ-צֶת) كراسة

בְּקוֹר (בֶּק-קוֹר) زيارة

والمقطع الثانى من كلمة רַחֵל (רַ-חֵל) والمقطع الأول من كلمة בְּלָהָה

(בֶּל-הָה)

تدريب :

قسم الكلمات الآتية إلى مقاطع وحدد عندها ونوعها :

שָׁבוּעַ أسبوع ، אֶנְחֵנוּ نحن ، לוח لوح ، מוֹרְנוּ معلمنا ،

מִטָּה سرير ، תְּפִלָּה صلاة ، מִדְּלִיק יوقد ، תְּנוּרָה فرن

النبر הַנִּבְרָה

النبر هو التركيز على مقطع معين من مقاطع الكلمة لإبراز وتوضيح نطقا حتى يكون أكثر وضوحا في أذن السامع. ويلعب النبر دورا رئيسيا في اللغة العبرية فقد يتسبب في إطالة الحركات أو تقصيرها كما أنه قد يؤدي إلى تغيير معنى الكلمة. ويرمز للمقطع المنبور برأس سهم متجه لليسار يوضع أعلى الحرف (<) وقد تكون هذه العلامة خطأ عموديا صغيرا يوضع تحت المقطع المنبور (,) وخالصة مع الأسماء السيجولية التي تكون نبرتها من أسفل غالبا، وتسمى هذه النبرة الفرعية بالليشج .

وقاعدة النبر الأساسية في العبرية هي أن الكلمة الواحدة سواء أكانت اسما أم فعلا لا تقبل سوى نبرة رئيسية واحدة.

- ويقع النبر في العبرية غالبا على المقطع الأخير من الكلمة ويسمى **מְלִיץ** ، مثل:

זָהָב	ذهب	לָשָׁה	صنع
מִסְפָּר	رقم	אַבְרָהָם	أبراهام

- كما يأتي النبر أحيانا على المقطع قبل الأخير ويسمى **מְלִיץ** ، مثل:

מְלִיץ	ملك	מְלִיץ	مليس
--------	-----	--------	------

- وللنبر أهمية بالغة في العبرية إذ يغير موقع النبر من معنى الكلمة : فالكلمة

בָּנָה إذا كان النبر على صدرها **בָּ** كان معناها : بنا ، وإذا كان على عجزها **הָ** كان معناها بنوا .

والكلمة **לָנָה** إذا كان النبر على صدرها **לָ** كان معناها : لنا ، وإذا كان على عجزها **הָ** كان معناها باقوا .

- وتجدر الإشارة إلى أن هنالك أنواع كثيرة من النبر تستعمل في قراءات العهد القديم .

تدريب

- حدد موقع النبر

סֵפֶר כְּתָב , שְׁעָה סָעָה מִרְפָּסֶת שְׂרָפָה (בלكونة) יְלֵאֵר צִיִּי, כְּתֻבָּת

عنوان

הַבֵּית יָפָה מְאֹד
קֹהִיר לֵיִר יָפָה
הַגֶּשֶׁם יֵרֵד מִן הַשָּׁמַיִם
הַרְשֵׁת שֶׁל הַדִּיג מְלֵאָה

المنزل جميل جدا

القاهرة مدينة جميلة .

يسقط المطر من السماء

شبكة الصيد ممتلئة

المبيق מביק

لا تنطق الهاء الواقعة فى نهاية الكلمة ، وهى فى هذا الوضع لاتعتبر صامتا ، بل امتداد للحركة السابقة مثل : ראה رأى ، קנה اشترى ، امتلك . لكنها تنطق أحيانا وتكون بذلك صامتا ، وفى هذه الحالة يوضع فى داخلها نقطة ، وتسمى هذه النقطة مبيق ، بمعنى مخرج ، وهذا يعنى إخراجها للنطق . وتنطق فى هذه الحالة كأنها مشكلة بالسكون التام . ويأتى المبيق فى الحالات الآتية :

- مجموعة الأفعال المنتهية بهاء أصلية ، مثل :

קבה	ارتفع ، علا	קמה	اشتهدى
תמה	تعجب	תתמהמה	تأنى وتوانى

- تأتى فى ضمير المفعول العائد على المفردة الغائبة ، مثل :

קטלתה קיה قتلتها

- فى هاء لفظ الجلالة : היה

- فى هاء ضمير المضاف إليه العائدة على المفردة الغائبة ، مثل :

תיקה	حقيبتها	תברתה	صديقتها
אמה	أمها	אביה	أبيها

المقيف מקף

هو عبارة عن خط أفقى صغير يوضع بين كلمتين أو عدة كلمات للدلالة على ارتباط الكلمات ببعضها ، وهو شائع فى العهد القديم، وفى أساليب الإضافة.

בֵּית-סֵפֶר مدرسة .

وقد يؤدى المقيف فى أغلب الأحيان إلى تغيير فى مواضع النبر ، كما يؤدى إلى تغيير فى الحركات، مثل :

אֶת < אֶת-כָּל

כָּל < כָּל-יּוֹם

כָּתַב < כָּתַב-זֶאת

יְבַעֵר < יְבַעֵר-אֵשׁ

وتستخدم العبرية الحديثة المقيف كثيرا ، مثل:

תּוֹרַת-הַטִּבַּע علم الطبيعة

תּלְמוּד-תּוֹרָה دراسة التوراة

الفتحة المسروقة פתח גנבה

إذا كان آخر حرف من حروف الكلمة هو الهاء أو الخاء أو العين مسبقاً بحركة من حركات الكسر، فيشكل هذا الحرف بالفتحة القصيرة التي تلفظ قبل الحرف على ياء تقديرية مثل ילא صديق (تنطق بالعبرية رياح)، ירנח رائحة (تنطق بالعبرية رياح). أما إذا كانت مسبوقة بحركة من حركات الضم فتتلفظ قبل الحرف كذلك ولكن على واو تقديرية مثل הולח (تنطق بالعبرية لواح)، קורא (تنطق بالعبرية كارواع)، גבה על أو مرتفع (تنطق بالعبرية جافوه). ملحوظة :

تلفظ هذه الحروف وكأنه سرق منها حرف الألف א واستقر على الفتح وتلفظ على النحو التالي: אולא سارع تلفظ هكذا אולא , גבה مرتفع وتلفظ هكذا גבא .

أداة المفعولية

تستعمل اللغة العبرية الأداة את أمام المفعول به المعرف . وتشكل أداة المفعولية بالتفسيرى את إذا كانت في حالة الإطلاق ، أما إذا اتصلت أداة المفعولية به عن طريق الشرطة الأفقية التي تسمى مقيف فإن الألف تتغير حركتها إلى سيحجول فتصبح את ، مثل :

הילד כתב את השעור كتب الولد الدرس

ברא אלהים את השמים خلق الله السموات

لاحظ الفرق بين את في الجملة الأولى ואת في الجملة الثانية

التعريف فى العبرية ה' הַדְּיוּקָה

أداة التعريف فى العبرية هى الهاء ה' ويعتقد أن أصلها הל' أو ה' ثم حذفت اللام أو النون بمرور الزمن وبقيت الهاء فقط ، ويعوض عن هذا الحذف بتشديد أول حرف من الكلمة التى تدخل عليها هاء التعريف إذ لم يكن حرفا حلقيا أو الراء.

والتشكيل الأساسى لهاء التعريف هو الفتحة القصيرة ، الباتح (_) ، مع تشديد الحرف الأول مثل:

הַסוּס الحصان הַמֶּלֶךְ الملك

הַגָּדוֹל الكبير הַקָּטָן الصغير

أما إذا دخلت هاء التعريف على كلمة مبدؤة بأحد حروف الحلق أو حرف الراء وهى بطبيعتها لا تقبل التشديد فيكون تشكيلها طبقا للقواعد التالية :

١ - تشكل بالقامتص (ה') فى الحالات الآتية :

أ - إذا دخلت على كلمة مبدؤة بحرف الألف א' أو حرف الراء ר' أيا كان تشكيلهما.

הַאֶבִּיב الصيف הַאִישׁ الرجل

הַרְגֵּל القدم הַרֶאשׁ الرأس

ب - إذا دخلت على كلمة مبدؤة بحرف العين ע' غير المشكّلة بالقامتص

הָעוֹלָם العالم הָעוֹף الطائر

הָעִיר المدينة הָעֵינׁ העين

ج - إذا دخلت على كلمة مبدؤة بحرف العين لا أو الهاء ה المشكلين بالقامئس ومنبور.

הַיָּב سحابة

لاحظ أن القامئس هو عوضا عن التشديد .

٢- تشكل هاء التعريف بالسيجول (י) في الحالات الآتية :

أ - عندما تدخل على كلمة مبدؤة بحرف الهاء ה وحرف العين لا المشكلين بالقامئس غير المنبور .

הַעֲשִׂיר	الغنى	הָעֲנִי	الفقير
הָעֶבֶן	السحاب	הַהָרִים	الجلال

ب - عندما تدخل على كلمة مبدؤة بحرف الحاء ח المشكل بالقامئس أو الحافظ قامئس.

הַחֲכָם	الحكيم	הַחֲלָב	الحليب
הַחֲדָשִׁים	الشهور		

والسيجول هنا عوضا عن التشديد وخصص التشكيل بالسيجول ليحول بين تتابع الباتح مع القامئس.

٣ - تشكيل هاء التعريف بالباتح ولايشدد الحرف الذى يليها إذا دخلت على كلمة مبدؤة بحرف ה الهاء أو ח الحاء والمشكلين بحركة غير القامئس .

הַחֹר	الثقب	הַחֹרִים	الوالدان
הַחַיִּים	الحية	הַחַד	صلى الصوت

ملاحظات على هاء التعريف :

١ - يتغير تشكيل بعض الكلمات عند دخول هاء التعريف عليها ، مثل :

אַרְץ	הָאָרֶץ	الأرض	עֵם	הָעָם	الشعب
חָג	הַחֹג	العيد	הָר	הַהָר	الجبل
פֶּרֶךְ	הַפֶּרֶךְ	الثرر	אָרוֹן	הָאָרוֹן	الصندوق

- إذا دخلت هاء التعريف على كلمة مبدؤة بسكون متحرك وبمخلصة مع حرف الياء والميم فتحذف الشلة .

הַיְלָדִים	الأولاد	הַיְבוּא	الاستيراد
הַמְשׁוֹרֵר	الشاعر	הַמְרַגְלִים	الجواسيس

وإذا كان الحرف الذى يلى الياء الساكنة الهاء أو الواو يظهر التشديد ، مثل :

הַיְהוּדִים	اليهود	הַיּוֹנִים	اليونانيون
-------------	--------	------------	------------

- لاتوضع الشلة بعد هاء التعريف فى الكلمات المعبرنة ، مثل :

הַפְּקוּלָטָה	الكلية	הַכְּמִיָּה	الكيمياء
---------------	--------	-------------	----------

- لاتدخل هاء التعريف على أسماء البلاد و المدن أو أسماء الأعلام ، ولكنها تدخل على أسماء الأنهار والجبال، مثل:

יִשְׂרָאֵל	إسرائيل	אַחֲמֵד	أحمد
------------	---------	---------	------

הַנִּילוֹס	نهر النيل	הַכְּרֵמֶל	جبل الكرمل
------------	-----------	------------	------------

- هناك أسماء معرفة دون استخدام أداة التعريف ، مثل :

תְּהוֹם	الغمر أو الدرك الأسفل	תֵּבֵל	الكون
---------	-----------------------	--------	-------

שְׂאוֹל	عالم الموتى أو الهاوية
---------	------------------------

- عندما تدخل هاء التعريف على الزمن فإنها تحل محل اسم الإشارة، مثل :

הָעֶרֶב هذا المساء הַשָּׁנָה هذه السنة

הַשָּׁבוּעַ هذا الاسبوع הַיּוֹם هذا الاسبوع

- إذا دخلت هاء التعريف على الضمائر المنفصلة الخاصة بالغائب والغائبة والغائبين والغائبات فلا تطبق القواعد السابقة ولكن تشكل هاء التعريف بالقلمتين مع الجمع ، والباتح مع المفرد، مثل :

הָהוּא ذلك הֵיאָה تلك

הֵהֱם أولئك (للذكور) הֵהֵן أولئك (للإناث)

- تحل هاء التعريف محل اسم الموصول إذا دخلت على اسم الفاعل ، مثل :

הַפּוֹתֵב الذي يكتب

הָאִישׁ הַשּׂוֹמֵר אֶת הַגֶּן الرجل الذي يحرس الحديقة

- فى الأسماء المركبة من مقطعين تدخل هاء التعريف على المقطع الثانى، مثل:

בֵּית-הַסֵּפֶר المدرسة בֵּית-הַפֶּלֶא السجن

בֵּית-הַחֲזָלִים المستشفى מִזְג-הָאֲוִיר الطقس

- إذا دخل أحد حروف النسب على كلمة معرفة تحذف هاء التعريف ويحل محلها

الحرف الداخلى عليها ويأخذ تشكيل هاء التعريف المحذوفة ، مثل:

הַבֵּית البيت לַבֵּית إلى البيت

הָאָרֶץ الأرض בָּאָרֶץ فى الأرض

הַחֲכָם الحكيم בְּחָכָם كالحكيم

هاء المكانية :

فى بعض الأحيان تأتى هاء المكانية (الاتجه) بدلا من حروف النسب بمعنى إلى
فنقول :

חֵזַר הַבֵּיתָה עַד إى البيت הָנָה צָפוֹנָה اتجه إلى الشمال

תרגיל

👉 נקד את ה הידיעה **شكل** **هـ** التعريف :

(الحصان الجميل ملكي)	הסוס היפה הוא שלי
(الابن الصغير أخى)	הבן הקטן הוא אחי
(يوسف اشترى الكتاب الكبير)	יוסף קנה את הספר הגדול
(هو الأول بين التلاميذ)	הוא הראשון בין התלמידים
(غادر القطار القاهرة)	הרכבת נסעה מקהיר

👉 הכנס ונקד את ה הידיעה **أدخل** **هـ** التعريف **وشكلها** :

- יהודים - ספר - חיות - רחוב - זאב - אהוב - אדם - חתן - היכל
 - ארץ - חג - אריה - הנשיא נהג את עם - חכם עיניו בראשו
 - בית ספר - עז - הם - השכלה - רגל - הר - הרים - קיץ
נקד את ה הידיעה :

העני החלש - העיר העתיקה - העליה השניה - האור והחושך
 האדון והאדונים - המעשה האיום - האחות העליזה -
 הלילה והיום - האסיר העצור - התלום הכוזב - הערוצים הצרים
 קצה הגבול - התכמה הרבה - הילד התרוץ.

 נקד את ה הידיעה:

החלי נשל החולה אינו חמור (مرض المريض ليس خطيرا)
הקר גבוה (الجبل عالى)
העם בוחר את מנהיגו (اختار الشعب زعيمه)
האדם שולט בחמשה חושים (يتحكم الإنسان فى خمس حواس)
העין רואה , האזן שומעת (العین ترى : والأذن تسمع)
הלשון טועמת , האף מריח (اللسان يتذوق ، والأنف يشم)
והידים ממששות (والأيدي ، تتحسس)

היצור הניא - החכמה החכמה - המלכלך - القذر
העניי الفقיר - האמיץ الشجاع - החלום - الحلم
החלב - الحليب - החג - العيد - האפק - الأفق
הרועה - الراعى - הליצן - المهرج .

أسماء الإشارة כדויד קרמז

تشتمل العبرية على نوعين من أسماء الإشارة ، منها للقريب وكذلك للبعيد.
واسم الإشارة يطابق المشار إليه في التذكير والتأنيث والجمع وفي التعريف والتكثير .

أولا : أسماء الإشارة للقريب

זה للمفرد المذكر القريب بمعنى هذا

זה ספר هذا كتاب

זה ילד هذا ولد

זאת للمفرد المؤنث القريب بمعنى هذه

זאת אשה هذه امرأة

זאת מחברת هذه كراسه

אלה لجمع المذكر والمؤنث بمعنى هؤلاء

אלה תלמידים هؤلاء تلاميذ

אלה תלמידות هؤلاء تلميذات

- إذا كان المشار إليه معرفة فلا بد أن يأتي اسم الإشارة معرفا بالهاء وبعد المشار إليه ، مثل :

فنقول הספר הזה هذا الكتاب ولا نقول זה הספר

הבת הזאת נבונה هذه البنت ذكية

התלמידים האלה חרוצים هؤلاء التلاميذ مجتهدون

הנשים האלה טובות هؤلاء النسوة طيبات

- تجدر الإشارة إلى أن هناك اسما آخر للإشارة للمفرد المؤنث القريب هو **אָז** بمعنى
هذه ولكن يقل استخدامه في العبرية الحديثة

ثانيا : أسماء الإشارة للبعيد ، وهى عبارة عن ضمائر الغائب بعد دخول هاء
التعريف عليها. وتأتى بعد المشار إليه دائما .

הוא للمفرد المذكر البعيد بمعنى ذلك

הוא ذلك التلميذ

היא للمفرد المؤنثة البعيدة بمعنى تلك

היא تلك التلميذة

הם للجمع المذكر البعيد بمعنى أولئك

הם أولئك المعلمون

הן للجمع المؤنث البعيد بمعنى أولئك

הן أولئك النسوة

- هناك أسماء إشارة أخرى للبعيد يندر استخدامها فى العبرية الحديثة ، مثل
הוא و **היא** للمفرد المذكر ، **הוא** و **היא** للمفرد المؤنث، **הם** للجمع
بنوعيه وإن كانت الأخيرة أكثر استعمالا من سابقتها.

- كما تستعمل ضمائر النصب **אותו** - **אותה** - **אותם** - **אותן** اسم إشارة
للبعيد وتسبق المشار إليه المعرفة ، مثل :

אותו האיש ידידי ذلك الرجل صديقى.

אותה התלמידה שנעדרה אתמול تلك التلميذة التى غابت أمس.

אותם התלמידים שלומדים עברית أولئك التلاميذ الذين يدرسون

العبرية.

אותן הנשים שהשתתפו בוועידה הלאומית לאשה أولئك

النسوة اللاتي شاركن في المؤتمر القومي للمرأة.

- إذا جاء المشار إليه متبوعاً بصفة تأتي الصفة قبل اسم الإشارة ، مثل:

התלמיד החרוץ הזה هذا التلميذ المجتهد .

המורה החכם הזה אבי هذا المدرس الحكيم أبي .

- يرد اسم الإشارة أحياناً قبل اسم العدد أو قبل اسم دال على الزمن فتعطى معنى

"منذ" ، مثل:

זה עשר שנים לא באתי כאן منذ عشر سنوات لم أت إلى هنا

- أحياناً يرد اسم الإشارة في جملة استفهامية دون إعطاء أى معنى جديد ، مثل :

מה זה אמרת? ماذا قلت ؟

מה זה עשית? ماذا صنعت؟

تدريب : ضع اسم إشارة مناسب

_____ קפה טוב

הילדה _____ תלמידה

העבודה _____ קלה

מי _____ ? חבר שלי

_____ אבי , ו _____ אמי

- ترجم ما يلي إلى العبرية

- هؤلاء التلاميذ مجتهدون - ذلك العامل جديد

- تلك الفتاة أختي ، وذلك الرجل صديقي

- هذه مدينة نظيفة ، وتلك القرية جميلة - أولئك البنات جميلات

اسم الموصول כְּדִי הִזְקָה

اسم الموصول فى اللغة العبرية هو אֲשֶׁר ويستخدم للمفرد والجمع سواء كان مذكرا أم مؤنثا لأن العبرية ليس بها سوى هذه الكلمة للدلالة على اسم الموصول .

הַתְּלָמִיד אֲשֶׁר הֶצְלִיחַ التلميذ الذى نجح

הַחִיָּלִים אֲשֶׁר לָחֲמוּ الجنود الذين حاربوا

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בָּאָה المرأة التى أقبلت

הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נִכְנְסוּ לַחֲנוּת النسوة اللاتى دخلن إلى المحل

وفى العبرية الحديثة تختصر אֲשֶׁר إلى حرف الشين المشكل بالسيجول ש فقط ، وفى هذه الحالة يلزم تشديد الحرف التالى للشين ما لم يكن حلقيا.

הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמַּד אוֹתִי المدرس الذى علمنى

- تستعمل هاء التعريف للدلالة على الوصل بشرط أن يكون الموصول اسم فاعل.

הָאִזְרַח הָאוֹהֵב אֶת מוֹלַדְתּוֹ المواطن الذى يحب وطنه

- عندما يضاف حرف ב الباء إلى אֲשֶׁר فإنها تعطى معنى آخر בְּאֲשֶׁר وهو حيثما.

בְּאֲשֶׁר תֵּלַךְ אֵלֶךְ حيثما تذهب أذهب

- عند اضافة حرف כ الكاف فانها تعطى معنى الظرفية الزمانية כְּאֲשֶׁר فيكون معناها عندما، مثل :

כְּאֲשֶׁר הֵלַכְתִּי לַחֲבֵרִי לֹא מָצָאתִי אוֹתוֹ عندما ذهبت لصديقى لم أجده

أحيانا تختصر כְּאֲשֶׁר إلى כִּשׁ

- قد يستدل على معنى الموصولية دون وجود اسم الموصول فى الجملة ، مثل :

הָאִישׁ אֵלָיו הֵלַכְתִּי الرجل الذى ذهبت إليه

תרגילים

מלא החסר בכנוי זקה :

- מִי חִבֵּרָה הֵלֵךְ לַעֲבֹד ?
- הַתִּיק קִנִּיתִי טוֹב
- הַנָּשִׁים נִכְנְסוּ לַחֲנוּת הֵן יָפוֹת
- הֵם הַמּוֹרִים לְמַדוּ אוֹתִי
- הָאִשָּׁה הִלְכָה
- הַתִּירִים בָּאוּ
- הַרְכַּבְתָּ נִסְעָה
- רַמּוֹן הָיָד הִתְפּוֹצֵץ

נקד את כנוי הזקה במשפטים הבאים:

- מִי הוּא הָאוֹרֵחַ שָׁבָא אֵלֶיָּהּ ?
- זֶהוּ הַתְּלָמִיד אֲשֶׁר קָנָה אֶת הָעֵט הַיָּקָר
- הַנֶּעֶר שֶׁמִּתְעַצֵּל בְּלִמּוּדוֹ נִכְשֵׁל
- כֹּאשֶׁר רָאִיתִי אוֹתָךְ שֶׁמִּחֲתִי
- בֹּאשֶׁר תִּמְצָא אוֹתוֹ תִּמְצָא אֶת הַטוֹב
- הָאֲנָשִׁים שֶׁעוֹשִׂים טוֹב חֲבִיבִים לְכָל
- זֶהוּ הַיֶּלֶד אֲשֶׁר אוֹהֵב אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ
- הַיֶּלְדָּה אֲשֶׁר נִשְׁקָה לְאֶחָיָהּ

الشلة הַיָּדוּשׁ

تسمى الشلة فى العبرية הַיָּדוּשׁ ، وهى عبارة عن نقطة (.) توضع بداخل الحرف المراد تشديده . بهدف تقويته أو لتغيير نطقه

- والشلة فى العبرية ثلاثة أنواع : الشلة الخفيفة والشلة الثقيلة والنوع الثالث يأتى فى حرف الهاء الواقع فى نهاية الكلمة للدلالة على أنها منطوقة ، وتسمى هذه الشلة مبيق . وقد سبق الحديث عنها .

أما النوعان الآخران فهما :

- الشلة الخفيفة :

وهى تأتى فى الحروف الستة בַּגְד כַּת يَجِد كَفَت فقط . بهدف تشديد نطق هذه الحروف .

وتأتى الشلة فى هذه الحروف فى بداية الكلمة ، وفى وسط الكلمة بعد سكون تام .

בָּכָה بكى פָּרוּחַ فواكه מְחַפֵּחַ كراسة פָּלִיל فلفل

- وتجدر الإشارة إلى أن بعد السكون المتحرك لا تأتى شلة ، مثل : כָּתְבוּ كتبوا

- الشلة الثقيلة :

تأتى الشلة الثقيلة مع جميع الحروف ماعدا حروف الحلق א ה ח لا وحرف الراء ר حيث إنها لا تقبل التشديد .

وتستخدم فى الحالات الآتية :

١ - للدلالة على أن الحرف المشدد قد حذف حرف قبله ، مثل :

מִשָּׁם من هناك وأصلها מִן שָׁם אֶסַע أسافر وأصلها אֶסְעָא

יִקַּח يأخذ وأصلها יִלְקַח

٢ - للدلالة على إدغام حرفين متشابهين ، أو بمعنى آخر للدلالة على أن الحرف المشدد نفسه مضاعف، مثل :

מִלָּה كلمة وأصلها מִל-לָה

٣ - تأتي بعد هاء التعريف : فلحرف الذي بعد هاء التعريف يشدد بشدة ثقيلة لأن أصل الهاء هو הֵל أو הֵן ثم حذفت اللام أو النون وعوض عنها بتشديد أول حرف من الكلمة المعرفة ، مثل :

הַשֶּׁמֶשׁ الشمس הַסֵּפֶר الكتاب

٤ - بعد حرف الشين שֵׁ اختصار لإسم الموصول אֲשֶׁר ، مثل :

הַתִּיק שֶׁקָּנִיתִי טוב الحقيبة التي أشتريتها جيدة

٥ - فى الأفعال المضاعفة العين ، مثل :

לִמַּד درس على وزن فاعِل (קִטַּל) הִתְחַזַּק تقوى على وزن

הִתְפַּעַל (הִתְקַטַּל)

٦ - فى كل حرف ياء ينطق بعد كسرة طويلة ، مثل :

צִיּוֹן صهيون פְּפִיּוֹת ملاعق صغيرة

٧ - يأتى لتحسين النطق أحيانا ، مثل :

אֵלֶּה هؤلاء לֵמָּה لماذا

٨ - فى أول حرف من الكلمة إذا سبقتها كلمة مكونة من مقطع واحد ومعتلة الآخر ومتصلة بما قبلها باللقيف ، مثل :

מָה-זֶה ما هذا מָה-טוֹב ما أطيب

المقدمة

٩ - بعد واو القلب ، فعندما تدخل على حروف لا فإنها تشدد حروف المضارعة إن

لم يكن حرف المضارعة ياء مشكلة بالسكون ، مثل :

יאמר يقول من الفعل אמר بمعنى قل ويدخول واو القلب يكون
وقل יאמר

יזעק يصرخ من الفعل זעק بمعنى صرخ ويدخول واو القلب يكون وصرخ
יזעק

١٠ - فى بعض أوزان الاسم مثل :

קטלת < נזלת	نزلة برد	רכבת	قطار
קטל < חוט	خياط	זגג	زجاج
קטלון < דפאון	كآبة	שגעון	جنون
קטל < טפט	أحمق	לאר	أعمى
קטיל < אדיר	قوى	שלט	حاكم ، مسيطر

١١ - فى أول حرف من الكلمة إذا كانت الكلمة السابقة لها تنتهى بـ ה , ה ,

ה , وكانت هاتان الكلمتان متصلتان ، مثل :

נבנה-לנו لبنى لنا הגידה-נא أرجوك أخبرنى
ועשית-פסח وقضيت الفصح ילבדיך באו وأتى عبيك

١٢ - غالباً ما تأتى الشلة بعد حركة بسيطة قصيرة ، مثل :

מלה كلمة קטנה صغيرة

تدريب- حلد الشلة ونوعها فيما يلى :

١ - בליל ראש השנה טובלים את הלחם בדבש

- 2 - הַסְּפֹת הַנָּאוֹת שֶׁהַיְּהוּדִים בּוֹנִים מְדִי שָׁנָה בְּשָׁנָה
בְּחֻמָּשָׁה עָשָׂר בְּתִשְׁרִי - עַל שׁוֹם מָה?
- 3 - נוֹדְדִים הָיוּ הַיְּהוּדִים פְּשִׁצָּאוּ מִמִּצְרַיִם וְאַרְבָּעִים
שָׁנָה הָלְכוּ בְּמִדְבָּר
- 4 - בָּחַג סָפַר אָב לְבָנוֹ וְסָב לְנִכְדָּו עַל הַסְּפֹת

حروف الحلق (האזניות הגרוניות)

حروف الحلق فى العبرية هى الحروف التى تخرج من الحلق وهى أربعة حروف :
א, ה, ח, ל - א - ה - ח - ע . ولهذه الحروف خصائص تميزها عن غيرها
من الحروف ، وأهم هذه الخصائص هى :

١ - لا تقبل التشديد وفى الحالات التى تقتضى تشديد الحرف الحلقى يعوض
عن ذلك بأحد الأمرين:

أ - أن تمد الحركة السابقة للحرف الحلقى وتصبح حركة طويلة فتحول الباتح

إلى قلمتس

و الحيرق الى تميرى والقبوتس الى حولم كمد تعويض ، مثل :

באר شرح ، فسر بدلا من באר

התנער انتفض ، نهض ، استيقظ بدلا من התנער

ويشترك حرف الواو مع حروف الحلق فى هذه الخاصية ، مثل :

ברך برك بدلا من ברך

מברך يبارك بدلا من מברך

מברך مبارك بدلا من מברך

ب - يجوز أن يظل التشديد فى الكلمة التى بها أحد حروف الحلق دون اجراء
التعويض وذلك مع حرف الهاء والحاء بشرط ألا تكون الهاء أو الحاء مشكلين
بقلمتس غير منبور أو حاطف قلمتس ، فنضع شلة تقديرية لا تكتب ولكن تنطق ،
وفى هذه الحالة يسمى بالتشديد التقديرى ، مثل :

מהר أسرع שחת خرب ، دمر ، أفسد

٢ - لا تقبل هذه الحروف السكون : ويعوض عن ذلك بحركة مركبة ، مثل :

אמת حقيقة אנה بالخرة חמר حمار

وأحيانا تقبل حروف الحلق السكون البسيط إذا سبق الحرف كسرة أو قسيري وينتج عن ذلك تغيير تشكيل الحرف السابق، فتحول الكسرة إلى سيجول. إذا كانت الكسرة من الحركات الثابتة كما فى وزن **פעיל** فتشكيل النون بالكسرة هنا هو تشكيل ثابت ، ولكنه يتحول إلى سيجول **פעיל** (اشتهدى) مع سكون الحاء وهو حرف حلقى، وكذلك فى **פעיל** (يتشف ، يكتسب المعرفة). وإذا كان الحرف السابق مشكلا بالقسيري فتتحول القسيري إلى باتح كما فى **פעיל** بدلا من **פעيل**.

٣ - تميل الحروف الحلقية إلى الفتح : فالأفعال التى عينها أو لامها حرف حلقى فى وزن **פעיל** تكون مفتوحة العين ، مثل :

פתח سيفتح פעיל سيسمع

وإذا وقعت فى نهاية الكلمة (ما عدا الألف) ويسبقها كسر أو ضم فإنها تأخذ فتحة (الفتحة المسروقة) ، مثل :

רוח פועל سعيد

حروف النسب **ב ד ל מ**

حروف النسب فى العبرية أربعة هى : **ב ד ל מ** وهى تقابل حروف الجر فى العربية ، وقد أطلق عليها حروف النسب فى العبرية لأنها لم تعد تجر لفظا لذا فقد سميت باسم وظيفتها المعنوية التى هى نسبة ما بعدها إلى التعلق ويخضع تشكيل الحروف الثلاثة الأولى لقاعدة واحدة، أما حرف الميم فيخضع لقاعدة خاصة به .

أما قواعد تشكيل حروف **ב ד ל** فهى :

- التشكيل الأساسى هو السكون ، مثل :

בְּעִיר קְהִיר فى مدينة القاهرة **לְמִשְׁלַל** على سبيل المثال

בְּמֵאָה حوالى مائة **בְּרִידָל** كالمعتاد

- تشكىل بالكسرة القصيرة (الحيرق) إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف ساكن،
مثل:

מִשָּׁה נִבְזַן בְּשִׁמוֹאֵל موشيه ذكى كشموئيل

לְבָנִי لابنى

- إذا دخلت على كلمة تبدأ بياء ساكنة فيحذف سكون الياء ويشكىل حرف النسب بالكسرة ولا تظهر الياء فى النطق ، مثل:

בְּקָר בִּירוּשָׁלַיִם زار القدس

הִלַּכְתִּי לִידִידִי ذهبت إلى صديقى

- تشكىل بالحركة البسيطة من الحركة المركبة إذا دخلت على كلمة الحرف الأول فيها مشكىل بحركة مركبة ، مثل :

הוא אמיץ פארי إنه شجاع كاسد

באמת הוא טוב حقا هو طيب

- إذا دخلت حروف **ב כ ל** على كلمة معرفة فإنها تحذف أداة التعريف وتأخذ تشكيلها ، مثل:

בבית في البيت **לעיר** إلى المدينة

- إذا دخلت على كلمة **אדני** بمعنى الرب فإن الألف لا تظهر في النطق ويحذف تشكيلها ويشكل حرف النسب بالباتح ، مثل : **לאדני**

- إذا دخلت على كلمة **אלהים** بمعنى الله فإن الألف لا تظهر في النطق ويحذف تشكيلها ويشكل حرف النسب بالصيرى ، مثل : **יאלהים**

حرف **מ** الميم

حرف الميم له معاملة خاصة حيث إن أصل **מ** هو **מ**، وتقابل من في اللغة العربية ولهذا الحرف تشكيل خاص وهو :

- عند دخول حرف **מ** على كلمة نكرة فتشكل بالكسرة مع تشديد الحرف الأول من الكلمة ، وذلك لأن حرف النون يدغم في الحرف الأول والتشديد هو تعويضا عن إدغام النون ، مثل:

משם. מפל من هناك. من كل

- إذا دخلت على كلمة تبدأ بياء ساكنة فيحذف سكون الياء ويشكل حرف الميم بالكسرة ولا تظهر الياء في النطق ، مثل:

בא מירושלים أقبل من القدس

- أما إذا دخلت على كلمة مبدؤة بحرف حلقى - **א ה ח ל** + حرف **ר** -

لا يقبل التشديد تظل حركة الميم من الكسرة القصيرة إلى الامالة الطويلة تسمى ،
مثل:

מֵעִיר من مدينة **מֵעֵל** من فوق

- إذا دخلت الميم على كلمة معرفة فيجوز أن تبقى كما هي **מ** ، مثل: **מֵן הַבֵּית**
من البيت . أو أن نحذف النون ونعوض عنها بإطالة حركة الميم بتشكيلها بالتسيري،
مثل : **מֵהַבֵּית** من البيت .

تنريب :

- شكل حروف النسب التالية:

- **הִיא נִכְבְּדָה קָשָׁה בְּזָרוּעָה**

- **גִּדְעוּן חָתַד אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּשַׁעוֹר לְמַלְאכָה**

- **מִסְבִּיב לִפְרֹז נִקְוֶה הֶרְבֵּה מִים**

- **יֵשׁ לַהֲנִיחַ כָּל חֶפֶץ בְּמִקְוָמוֹ לְאַחַר הַשְּׁמוֹשׁ בּוֹ**

- **(מִן) אֵין אַתֶּם? הוּא (מִן) יְרוּשָׁלַיִם וְאַנִּי מַחְבְּרוֹן**

أصيبت إصابة بالغة في ذراعها

جز جدعون أصبعه في درس الأشغل

تجمعت مئة كثيرة حول الصنبور

يجب وضع كل شئ ء فى مكانه بعد استخدامه

من أين أنتم ؟ هو من القدس وأنا من الخليل

واو العطف ו'החבוי

تستخدم الواو فى العبرية للعطف وهى تعطف اسم على اسم و فعل على فعل وجملة على جملة.

- أما التشكيل الأساسى لواو العطف هو السكون، مثل :

יָלַד וְיָלְדָה طفل وطفلة

כָּתַב וְלָמַד كتب ودرس

אָנִי וְאַתָּה أنا وأنت

- تشكل واو العطف بالشورق فى الحالات الاتية :

١ - إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف من الحروف الشفوية מוּמַם بومف مثل:

לֶחֶם וּבָשָׂר خبز ولحم

עֵגֶל וּפָרָה عجل وبقرة

תֵּיק וּמַחְבֶּרֶת شنطة وكراسة

פֶּרַח וּפָרֶד زهرة ووردة

٢ - عندما تدخل على كلمة مبدؤة بحرف ساكن ، مثل :

דָּוִד וְשִׁמּוֹנִאל دافيد وشموئيل

זָכָר וְנִקְבָּה مذكر ومؤنث

- تشكل واو العطف بالخيرق (الكسرة) عندما تدخل على كلمة مبدؤة يياء ساكنة

مع حذف سكون الياء لتصبح مدا للكسرة ، مثل:

חִפָּה וִירוּשָׁלַיִם حيفا والقدس

שׁוּמְרוֹן וִיהוּדָה السامرة ويهودا

- تشكل الواو بالحركة البسيطة من الحركة الحركة المركبة عندما تدخل على كلمة
مبدؤة بحرف مشكل بحركة مركبة

סוס וַחֲמֹר حصان وحمار

סְפִינָה וַאֲנִיָּה سفينة وبخرة

צֶדֶק וְאֵמֶת صديق وحقيقة

- تشكل واو العطف بالقامتس إذا دخلت على كلمة الحرف الأول منها منبور ، وإذا
عطفت كلمتين مزدوجتين : مترادفتين أو متضادتين فى المعنى شريطة أن يكون
الحرف الأول من الكلمة المعطوفة منبورا ، مثل :

מַחְבֶּרֶת וְסֵפֶר كراسة وكتاب

هنا وهناك

כֹּה וְכֹה

בָּשָׂר וְדָם لحم ودم

הָלוֹךְ וְשׂוֹב ذهاب وإياب

יוֹם וְלַיְלָה يوم وليلة

يوم وليلة

- ملاحظات :

- إذا دخلت واو العطف على كلمة אֱלֹהִים بمعنى الرب فإن الألف لا تظهر فى
النطق ويحذف تشكيلها وتشكل الواو بالباتح ، فتكون אֱלֹהִים

- إذا دخلت واو العطف على كلمة אֱלֹהִים بمعنى الله فإن الألف لا تظهر فى
النطق ويحذف تشكيلها وتشكل الواو بالقسرى ، فتكون אֱלֹהִים

- إذا دخلت واو العطف على حرف من حروف مجدد כֹּפֶת כֹּפֶת فإنها تنطق
نطقا خفيفا، مثل :

עֵגֶל וּבָקָה عجل وبقرة

מָטָר וּבָרָד مطر وبرد

- يمكن أن تعطف الواو عدة كلمات ولكنها توضع قبل المعطوف الأخير فقط

وتشكل حسب القاعة ، مثل :

יש בגן עצים פרחים וורדים

يوجد فى الحديقة : أشجار وزهور وورود

בארוחת הצהרים אכלנו בשר, דגים ולחם

أكلنا فى وجبة الغداء لحم وسمك وخبز.

تدريب :

- شكل واو العطف فى القطعة التالية :

אם יש ברצונך להיות בריא נהג כך :
-רחץ את גופך יום יום במקלחת ולפחות פעם בשבוע
באמבט חם

- נקה שניך בפקר ובערב
-הרבה לישון ויהיו חלונות חדר השנה פתוחים
-הרבה לשתות חלב, אך לא קפה ותה
- אכל בכל יום פירות וירקות, ואל תרבה באכילת
בשר

-שטף תחלה את הפירות והירקות במים רתחים
-נטל ידיך לפני כל סעדה ואכילה
-אל תאכל מיני מתיקה (ספריות וממתקים) בתוך
הסעדה

-השמיד את הזבובים ושמר על הנקיון בבית ובחצר

واو القلب ו'החפ'ו

ישאע فى العهد القديم استخدام واو القلب وهذه الواو تدخل على الأفعال فقط وليست على الأسماء وهى قلب زمن الفعل من المستقبل إلى الماضى ومن الماضى إلى المستقبل . مثل

וְהָיָה וְחָרַס

أما تشكيل واو القلب مع المستقبل فهو :

تشكل بالفتحة القصيرة الباتح (-) وهو التشكيل الأساسى لها مع تشديد حرف المضارعة الذى يليها ما لم يكن ألف أو ياء ساكنة ، مثل :

וְכָתַב וְכָתַב من الفعل כָּתַב كتب

וְאָמַר وقل من الفعل אָמַר قل

كما تشكيل بالباتح أيضا قبل الياء الساكنة مع عدم تشديد الياء ، مثل :

וְיִדְבַּר وتحدث من الفعل דִּבַּר تحدث

- تشكل بالقلمقمس عندما تدخل على فعل مصرف مع ضمير المتكلم المفرد فى المستقبل حيث إن الألف هو حرف المضارعة مع المفرد المتكلم وهو لا يقبل التشديد فيعوض عن ذلك بإطالة حركة الواو من الباتح الى القامقمس .

וְאָכַל وسأكتب וְאָשַׁמַר وسأحرس

أما تشكيل واو القلب مع الماضى فهو :

تشكل واو القلب التى تدخل على الفعل الماضى بنفس تشكيل واو العطف ، وتطبق عليها قواعد واو العطف . مثل :

וְסִפַּר , וְבִקֵּשׁ , וְרָאִיתָ , וְיִרְדָּתָם , וְאֶכְלָתָם , וְגִרָה

- تعمل واو القلب عمل لم الجازمة في العبرية فإذا دخلت على فعل معتل الآخر فانها تحذف لامه ، مثل الفعل **הָיָה** كان والمستقبل منه **יְהִי** ، وعندما تدخل واو القلب تصبح **יְהוּי**

وإذا دخلت على فعل أجوف فانها تحذف عين الفعل ، مثل الفعل **קָם** بمعنى قام والمستقبل منه **יָקום** ، وعندما تدخل واو القلب تصبح **יְהוּקום** .
- يجب أن تأتي واو القلب متصله بالفعل التالى لها وغير منفصلة عنه .
- لا تستخدم واو القلب فى العبرية الحديثة إلا نادرا وفى بعض أساليب القصص .

الاسم השם

الاسم في العبرية هو ملل على معنى مستقل بالفهم وليس الزمن جزءا منه .

وينقسم الاسم إلى خمسة أقسام :

١ - اسم ذات שם עצם ، مثل :

איש رجل ، שדה حقول ، אש نار

ويضم اسم الذات اسم العلم שם עצם פרטי مثل : רמי رامي ، תל

אביב تل أبيب ، ירדן الأردن . واسم العام שם עצם כללי مثل : ארץ

أرض ، הר جبل ، ילד ولد ، ליר مدينة .

٢ - اسم معنى שם עצם מפשט ، مثل : חכמה حكمة ، יופי جمال

٣ - صفة שם תואר مثل : חכם حكيم ، גדול كبير

٤ - ضمير שם גוף مثل : אני أنا ، אתה أنت

٥ - عدد שם מספר مثل : שלשה ثلاثة ، ששים ستون

المذكر والمؤنث

والاسم من حيث الجنس ينقسم إلى : שם זכר اسم مذكر ושם נקבה اسم

مؤنث :

الاسم المذكر

الاسم المذكر : الاسم المذكر هو :

١ - ملل على مذكر حقيقي

בן ابن איש رجل

זאב ذئب חתול قط

٢- كل الأسماء التى تنتهى ب- ה

מורה مدرس אופה خباز

רועה راعى שדה حقل

٣- أسماء البحار والجبال والأنهار وأسماء الشعوب والأمم .

ים סוף البحر الاحمر נילוס نهر النيل

הר סיני جبل سيناء אשור آشور

- الاسم المؤنث

الاسم المؤنث : الاسم المؤنث هو :

١- ما دل على مؤنث حقيقى ، مثل :

בת بنت אם أم ילד عنزة

٢- أسماء البلاد والمدن والقرى :

ישראל إسرائيل צרפת فرنسا

חיפה حيفا לונדון لندن

٣- أسماء حروف الهجاء أو الألفباء العبرية .

٤- معظم أعضاء الجسم ، وبخاصة المزدوجة:

יד يد עין عين אזן أذن

שוק ساق אצבע أصبع שנה سنة

ברך ركبة לשון لسان בטן بطن

٥- الأسماء المنتهية ب- ה على أن تكون منبورة العجز (أى أن النبر يقع على

المقطع الأخير من الكلمة) مثل : **מורה** معلمة **תמונה** صورة

مع ملاحظة أن الكلمات المنتهية بـ **ה** ومنبورة الصدر (أي أن النبر يقع على

المقطع قبل الأخير) هي كلمات مذكرة، مثل: **לילה** ليلة

٦ - الأسماء المنتهية بتاء غير أصلية وغالبا ما تنتهى بإحدى العلامات التالية :

ית < **תבית** برمیل **מודית** تاكسى

ת < **מחפרת** كراسة **דלת** باب

ות < **תנות** محل **תרבות** ثقافة ، حضارة

ת < **שבת** السبت **קצת** نهاية ، طرف

ת < **טבעת** خاتم **לחת** طبق

- مع ملاحظة أن التاء ليست من أصل الكلمة وإذا كانت التاء فى الكلمة من أصل

الكلمة فتكون مذكرة . ولذلك نجد كلمات كثيرة تنتهى بالتاء وتكون مذكرة ، مثل :

תות توت **זית** زيت

בית بيت **מות** موت

- هناك أسماء لا تنتهى بإحدى علامات التأنيث إلا أنها مؤنثة ، مثل :

ארץ أرض **אבן** حجر **חרב** سيف **באר** بئر

נפש نفس **כוס** كأس **צפור** عصفور **ליר** مدينة

כף كف **פעם** مرة **בטן** بطن **גדר** جدار

גפן كرمة **גרן** جرن **יתד** وتد **כפר** ميدان

מחט إبرة **נعل** نعل **אש** نار **ערש** مهد

צאן ضأن **עצם (עצמות)** عظم

פֶּרֶס (פֶּרֶס) کرش

- هناك أسماء مزدوجة الجنس تأتي مذكرة ومؤنثة ، مثل :

חַיָּר فناء דָּרָךְ طريق יָיִר حبر פֶּדַי إبريق
רוּחַ روح שֶׁמֶשׁ شمس תְּהוֹם هاوية סַפִּינַן سكين
שָׁלַד ميكل عظمی

- يأتي المؤنث من معظم الكلمات المذكورة بإضافة הָ قلمس هاء أو حرف ת تاء أو الحرفان ית ياء تاء مثل :

יָלַד טוֹב < יָלְדָה טוֹבָה طفل طيب < طفلة طيبة
מְחַיֵּךְ גָּדוֹל < מְחַיֵּכֶת גָּדוֹלָה معلم عظيم < معلمة عظيمة
מְנוּמָס < מְנוּמָסֶת مؤدب < مؤدبة
סְטוּדֵנט < סְטוּדֵנְטִית طالب طالبة
סִפָּר < סִפָּרִית حلاق < حلاقة

- هناك أسماء تختلف صورتها تماما عند تأنيثها ، مثل :

אָב	אָב	אִם	أم
בֶּן	ابن	בֵּת	ابنة
עֶבֶד	عبد	שִׁפְחָה	أمة
תֵּשׁ	تيس	עֵז	عنزة
חֲמֹר	حمار	אֶתוֹן	اتان
חָתָן	عريس	פֶּלָה	عروس
אֲרִיָּה	أسد	לִבְיָאָה	لبؤه

- تدريب : اكتب الجمل الآتية في صيغة المؤنث:

הַתְּלָמִיד הוֹלֵךְ אֶל בֵּית-הַסֵּפֶר

הָאָב נָסַע אֶל הָעִיר

הָעֶבֶד בָּרַח מִן הַכֹּפֶר

הַתִּישׁ אוֹכַל עֵשֶׂב

אֵיפֹה אַתָּה גָּר?

אֲנִי גָר בִּירוּשָׁלַיִם

מָתִי אַתָּה קָם בַּבֹּקֶר?

אֲנִי קָם בְּשַׁעַה שְׁבַע

يذهب التلميذ إلى المدرسة

ذهب الأب إلى المدينة

هرب العبد من الحقل

يأكل التيس عشب

أين تسكن ؟

أنا أسكن في القدس

متى تستيقظ في الصباح ؟

أنا أستيقظ في الساعة السابعة

المفرد والمثنى والجمع .

ينقسم الاسم من حيث العدد إلى مفرد ومثنى وجمع .
والمفرد هو ما دل على واحد أو واحدة ، مثل : **מֶלֶךְ** ملك ، **מִוֶּרֶה** مدرسة .

المثنى **מִסְפָּר ַיְיָ**

تستعمل العبرية المثنى للدلالة على الأشياء المزدوجة **וְ** هي ليست كثيرة في العبرية ، وعلامة المثنى في العبرية هي **ִים** ، وتستعمل التثنية في الحالات الآتية :
١ - أسماء أعضاء الجسم المزدوجة :

יָדַיִם	عينان	רַגְלַיִם	قدمان	יְדַיִם	يدان
כַּפַּיִם	كفان	אַזְנוֹתַיִם	أذنان	שְׁפָתַיִם	شفطان
רַכְּתַיִם	ركبتان	לְחַיִם	وججتان	שׁוֹקַיִם	ساقان
קַרְסָלַיִם	كلحان				

٢ - أسماء الأدوات والملابس التي لاتأتى إلا مزدوجة :

מִאֲזֵנַיִם	ميزان	מִשְׁקָלַיִם	نظارة	מִסְפָּרַיִם	مقص
מְלָקְחַיִם	كماشة	מְבֻדְסַיִם	بنطلون	גִּרְבַּיִם	جورب
נִעְלָלַיִם	حذاء	יָרְחַיִם	رحى ، طاحونة		

٣ - الأعداد المضاعفة وأسماء الزمن المزدوجة :

שְׁנַיִם	اثنان	שְׁתַּיִם	اثنان	מֵאָתַיִם	مئتان
יוֹמַיִם	يومان	שְׁבוּעַיִם	أسبوعان	חֳדָשַׁיִם	شهران
שָׁעָתַיִם	ساعتان	שְׁנָתַיִם	سنتان	אַלְפַּיִם	ألفان

٤ - الأشياء المضاعفة مرتين ، مثل : **פְּלִמִּים** مرتان

- هناك أسماء تأتي على صيغة المثنى مع أنها ليست مثنى :

מִים	ميه	מִצְרַיִם	مصر	יְרוּשָׁלַיִם	القدس
שָׁמַיִם	سما	צָהָרִים	ظهر		

- إذا أردنا الاتيان بالمثنى من أى كلمة لا تخضع لقواعد المثنى فإننا نضع لفظ **שְׁנֵי** قبل الجمع المذكر ولفظ **שְׁתֵּי** قبل الجمع المؤنث ثم نأتى بالكلمة فى حالة الجمع

שְׁנֵי יְלָדִים طفلان

שְׁתֵּי בָנוֹת بنتان

- تأتى الصفة من الأسماء المثنى على صيغة الجمع .

עֵינַיִם יְפוֹת عینان جميلتان

יָדַיִם רַפּוֹת يدان رخوتان

- عند تشية الاسم المؤنث المنتهى بعلامة التأنيث (ך) يراعى قلب الهاء إلى تاء وتقصير حركة (ך) إلى (_) .

שָׁפָה شفة **שְׁפָתַיִם** شفتان

שָׁעָה ساعة **שְׁעָתַיִם** ساعتان

שָׁנָה سنة **שְׁנָתַיִם** سنتان

- هناك أسماء تأتي على صيغة المثنى والجمع ، مثل :

שָׁפָה شفة **שְׁפָתַיִם** شفتان **שְׁפּוֹת** شفاه

כֶּתֶף كتف **כְּתֵיפַיִם** كتفان **כְּתִיפוֹת** أكتاف

כַּנָּף جناح **כְּנָפַיִם** جناحان **כְּנִפּוֹת** أجنحة

- إذا أضيف اسم المشتى إلى اسم آخر ، تحذف منه الميم وتتحول الفتحة التى فى آخره إلى .. ي مثل : **עֵינַיִם < עֵינַי הַבְּחוּרָה** عينا الفتة

تدريب :

ترجم إلى العربية

**עָבְרוּ שְׁנַתִּים וְחֹדְשִׁים
לִילָד עֵינַיִם יְפוֹת, רַגְלַיִם קְטָנוֹת
בְּשָׁבוּעַיִם הָאֵלֶּה הָיִיתִי עֶסוֹק**

ترجم إلى العبرية :

- يتكون منزلنا من طابقين ، وكل طابق من شقتين
- قضيت أسبوعين فى الأسكندرية ويومين فى القاهرة
- اشتريت أمس بنطلونا وحذاء

الجمع מספר רבים

الجمع هو ما دل على أكثر من واحد أو واحدة ، وهو نوعان : جمع مذكر وجمع مؤنث .

أولا الجمع المذكر : وعلامته هي . ים وتلحق بآخر المفرد ، مثل :

סוס حصان סוסים

פזב כوكب פזבים

- عند جمع الأسماء التى تنتهى ب . ה نحذف هذه النهاية و تضاف إليها نهاية الجمع .

מורה مدرس מורים

חולה مريض חולים

- الأسماء الثلاثية المنبورة الصدر (السيجولية) على وزن פעל , פעל ,
פעל , פעל تجمع على وزن פעלים ، مثل :

ספר كتاب ספרים

מלך ملك מלכים

יעד غاية ، هدف יעדים

מצח جبهة מצחים

- وتجمع على وزن פעלים أيضا الأسماء الثلاثية منبورة العجز التى يكون مفردا على وزن פעל ، مثل :

דבר أمر ، شيء דברים

משל مثل משלים

חֲכָם חֲכִים חֲכָמִים

- أما الاسم المفرد على وزن **فִּעַל** فيجمع على صيغة **פְּעִלִים** ، مثل :

שָׂקָד هلى ء **שָׂקָדִים** هادئون

- الأسماء التى يكون مقطعها الأول محركا بالقلمتس والمقطع الثانى محركا بأى حركة

فإن حركة المقطع الأول تقصر إلى سكون متحرك عند الجمع :

נָדִיר نادر **נָדִירִים**

סָמוּךְ مجاور **סָמוּכִים**

גָּדוֹל كبير **גָּדוֹלִים**

זֶקֶן شيخ **זֶקֶנִים**

דָּבָר أمر ، شى ء **דְּבָרִים**

الجمع المؤنث :

يجمع الاسم المفرد المؤنث بإضافة **ות** على الاسم المفرد المؤنث إذا كان منتهيا

بالعلامات **ה** , **ת** , **ת** وذلك بعد حذف علامة التأنيث ، مثل :

תְּמוּנָה صورة **תְּמוּנוֹת**

שַׁבָּת السبت **שַׁבָּתוֹת**

גִּבְרָת سيلة **גִּבְרֹת**

- أما إذا كان المفرد ينتهى بإحدى العلامتين **ית** , **ות** فإن علامة الجمع المؤنث

تصبح **יות**.

סְפָרוֹת أدب **סְפָרוֹת** - **שְׁפָרִיכוֹת** سفارة **שְׁפָרִיכוֹת**

מְכוֹנִית سيارة **מְכוֹנִית** - **תּוֹכָנִית** خطة ، برنامج **תּוֹכָנִית**

- الأسماء المؤنثة التي تأتي في حالة المفرد على وزن **فִּעֻלָּה** أو على وزن **פִּעֻלָּה**

فإن جمعها يأتي على وزن **פִּעֻלֹת** مثل :

שִׁמְלָה فستان **שִׁמְלֹת** - **דְּמָעָה** دُمعة **דְּמָעוֹת**

יְלָדָה طفلة **יְלָדוֹת**

- تجمع الأسماء السيجولية المؤنثة على صيغة **פִּעֻלֹת** ، مثل :

דָּלָת باب **דָּלָתוֹת** - **נֶפֶשׁ** نفس **נֶפְשׁוֹת**

ملاحظات على الجمع :

- هناك أسماء مذكرة تجمع جمع مؤنث ، مثل :

אָב أب **אָבוֹת** **שֵׁם** اسم **שִׁמוֹת**

קוֹל صوت **קוֹלוֹת** **לוּחַ** لوحة **לוּחוֹת**

חֶשְׁבוֹן حساب **חֶשְׁבוֹנוֹת** **עוֹף** طائر **עוֹפוֹת**

שִׁלְחָן منضلة **שִׁלְחָנוֹת** **אוֹצָר** كنز **אוֹצְרוֹת**

מְקוֹר مصدر **מְקוֹרוֹת** **נֵר** شعة **נֵרוֹת**

אֶרוֹן دولاب **אֶרוֹנוֹת** **מִזֶּן** غذاء **מִזְנוֹת**

שְׁלִטוֹן سلطة **שְׁלִטוֹנוֹת** **קֶרֶבֶן** قربان **קֶרֶבָנוֹת**

מְקוֹם مكان **מְקוֹמוֹת** **מִפְתָּח** مفتاح **מִפְתָּחוֹת**

כּוֹחַ قوة **כּוֹחוֹת** **כִּסֵּא** كرسى **כִּסְאוֹת**

חֵלֶם حلم **חֵלֶמוֹת**

- هناك أسماء مؤنثة تجمع جمع مذكر :

נִמְלָה غلة **נִמְלִים**. **יוֹנָה** حَمَلة **יוֹנִים**

דבורה לחה דבורים. ביצה ביצה
 פנינה جوهرة פנינים. אשה امرأة נשים
 מלה كلمة מלים . אבן حجر אבנים
 צפור عصفורה צפורים. לענזה לעזים
 חטה حنطة חטים

- هناك أسماء تجمع على صيغتي المذكر والمؤنث ، مثل :

קבר قبر קברים < קברות
 שנה سنة שנים < שנות
 דור جيل דורים < דורות
 יער غابة יערים < יערות
 נהר نهر נהרים < נהרות
 חלון نافذة חלונים < חלונות
 גבול حد גבולים < גבולות

- هناك أسماء لا تجمع مطلقا . مثل أسماء الأعلام وأسماء المعاني وأسماء الجنس ، مثل :

משה موسى ירח قمر יין خمر צאן ضأن דבש عسل
 קר برودة חם حرارة אדם إنسان זהב ذهب ברזל حديد
 קיץ صيف אביב ربيع סתיו خريف חורף شتاء חלב حليب
 כסף فضة שמש شمس

- هناك أسماء ترد في صيغة الجمع فقط ولا مفرد لها ، مثل :

פְּנִים	وجه	חִיּוֹם	حيلة
נְעוּרִים	شباب	זְקוּנִים	شيخوخة
- هناك أسماء مذكّرة ومؤنّثة تجمع جمعا غير قياسى . مثل :			
אָחוֹת	אָחִיוֹת	בֵּת	בִּנְתּוֹת
אִישׁ	אֲנָשִׁים	אִשָּׁה	אִמְרָאָה נָשִׁים
בֵּית	בֵּית	בָּתִּים	עִיר
יּוֹם	יּוֹמִים	יָמִים	רֶשֶׁת
אִם	אִמָּהוֹת	שׁוּק	שׁוּקִים
אֹת	אֹתִיוֹת	עֶלְמָה	עֶלְמָה

- الأسماء المركبة من كلمتين لتفيد معنى كلمة واحدة ، مثل בֵּית-סֵפֶר مدرسة ،
تجمع الاسم الأول فقط فتصبح كالتالى : בְּתֵי-סֵפֶר مدارس .

בְּתֵי-חֹלִים 'مستشفيات'

גִּנֵּי-יְלָדִים رياض أطفال

בְּתֵי-זְקוֹק מעمل تكرير

- الأسماء المشبهة تبقى عند الجمع على صيغة المثنى ، مثل :

אַרְבַּע יָדַיִם أربع أيلى שְׁלוֹשָׁה אוֹזְנִים ثلاث درجات

- تدريب : أكتب الجمل التالية فى صيغة الجمع

הַקּוֹנֶה מִשָּׁלֵם אֶת הַחֶשֶׁבוֹן

הָאִשָּׁה הַזֹּאת נִחְמָדָה

הַמְקוֹם הַזֶּה רָחוּק

הַיְלָדָה לוֹבֶשֶׁת שִׁמְלָה לְבָנָה

בְּקָהִיר יֵשׁ רָחוֹב עֵתִיק

الإضافة הסמיכות

تميز العبرية بين صورتين للاسم وهما : عندما يكون مطلقا ؛ أى غير مضاف .
وصورته عندما يكون مضافا ؛ أى ملحقا به اسم آخر يتلوه ويكون مضافا إليه .
وطرفا الإضافة هما المضاف **הנסמך** والمضاف إليه **הסומך** ، ولصيغة الإضافة
فى العبرية طريقتان وهما :

١ - الطريقة المباشرة :

הסומך של

הנסמך + הסומך

مضاف نكرة - مضاف إليه معرفة

وتسمى الشرطة التى تقع بينهما باسم شرطة المقيف

٢ - الطريقة الثانية : باستخدام الأداة **של** ، وتستخدم بصورتين

أ - الصورة الأولى :

הנסמך + של + הסומך

مضاف معرفة + **של** + مضاف إليه معرفة

ب - الصورة الثانية : استخدام الأداة **של** + ضمير يعود على المضاف إليه :

הנסמך + ה + של + הסומך

مضاف + ضمير يعود على المضاف إليه + + مضاف إليه معرفة

الطريقة الأولى ؛ المباشرة :

وهى الطريقة التى وردت فى عبرية العهد القديم ، وفيها يتم وضع شرطة المقيف

بين المضاف والمضاف اليه مع تعريف المضاف اليه . مثل **לפי-התלמיד** قلم

التلميذ . وتهمل العبرية الحديثة هذه الشرطة فى كثير من الأحيان
- هناك أسماء ثابتة فى حركتها عند الإضافة ولايتغير شكلها ، مثل :
أ - الأسماء السيجولية :

מֶלֶךְ מְרוֹקוֹ ملك المغرب דָּגַל מִצְרַיִם علم مصر
ب - الأسماء التى تتكون من مقطع واحد مشكل بحركة غير القلمتس :
קוֹל הַשָּׁלוֹם صوت السلام סוּס הָאֶפֶר حصان الفلاح
קִיר הַבַּיִת حائط البيت עֵץ הַתְּפוּזִים شجرة البرتقل
- وهناك أسماء تتغير حركاتها عند الإضافة ومنها :

١ - الأسماء التى تتكون من مقطع واحد مشكل بالقلمتس ، حيث تقصر القلمتس
إلى باتح ، مثل :

יָד يد יָד הָאִישׁ يد الرجل
עָם شعب עָם מִצְרַיִם شعب مصر
- الكلمات المكونة من مقطع واحد مشكل بالتسيرة فإنه يتحول إلى سيجول ، مثل :
בֶּן ابن < בֶּן דָּוִד

- الأسماء على وزن פֶּיִל تتحول إلى פִּיל مثل :
בֵּית بيت < בֵּית הַמְּשֻׁפָּח بيت الأسرة
עֵין عين < עֵין הַנֶּשֶׁר عين النسور
חֵיל سلاح < חֵיל הָאֲוִיר سلاح الطيران
- هناك أسماء تتكون من مقطع واحد تلحق بها ياء عند الإضافة ، وهى :
אָב أب אָח أخ חָם حم פֶּה فم

אָבִי-הַתְּלִמִּיד أبو التلميذ

אָחִיד הַקָּטָן أخوك الصغير

חָמִי אַחוּתִי حمواختي

פִּי הַיָּלָד فم الطفل

- إذا كانت حركة المقطع الأول تسيरी أو قلمتس تتحول إلى سكون متحرك ، وإذا كان المقطع الأول حرفا حلقيا مشكلا بالقامتس تقصر إلى حاطف باتح ، مثل :

מָקוֹם مكان מָקוֹם הַפְּגִישָׁה مكان اللقاء

לֵבָב قلب לֵבָב הָאִם قلب الأم

אָדוֹן سيد אָדוֹן הָעוֹלָם سيد العالم

- إذا كان المقطع الأخير من الاسم مغلقا ومشكلا بالقامتس فإنها تحول إلى باتح، مثل :

הֵיכַל < הֵיכָל هيكل

מִשְׁפָּט < מִשְׁפֹּט قضية ، جملة

- إذا كان المقطع الأخير من الاسم مغلقا ومشكلا بالتسیرי فتبقى التسیرי كما هي، إلا في بعض الحالات القليلة ، مثل :

יָקָן < יָקָן הָעִיר عجوز المدينة

- الاسم المفرد المؤنث المنتهى بالعلامة ם عند الاضافة تتحول إلى ם . كما في العربية :

מְכוּנָה ماكينة מְכוּנַת תְּפִירָה ماكينة خياطة

פָּרָה بقرة פֶּרֶת הָאֶכָר بقرة الفلاح

وإذا كانت الكلمة تنتهى بـ **ה** فإنها تصبح **הַ** :

ממשלה حكومة < **ממשלת מעבר** حكومة انتقالية

מפלגה حزب < **מפלגת הלבוד** حزب الليكود

وتبقى الأسماء المنتهية بعلامات التأنيث (**ת** , **ית** , **ת** , **ת** , **ת**) الأخرى بدون تغيير .

- عند اضافة الجمع المذكر فان الميم تحذف وتغير حركة الياء من **י** إلى **י** .

תלמידי בית הספר تلاميذ المدرسة

ويستج عن حذف الميم وتغيير حركة ما قبل الياء تغيير فى تشكيل الكلمة ، على النحو التالى :

أ - كل اسم جمع مفرد مكون من مقطعين مشكلين بـ **י** **י** سيحول سيجول فإنه فى الإضافة فى الجمع يحرك بـ **י** أى باتح سكون ، مثل :

ילד طفل < **ילדים** أطفال < **ילדי המשפחה** أطفال العائلة

אבן حجر < **אבנים** أحجار < **אבני ירושלים** أحجار القدس

ب - كل اسم جمع مفرد مكون من مقطعين مشكلين بـ **י** **י** فسيحرق سيحول فإنه فى الإضافة فى الجمع يحرك بـ **י** . أى حيرق سكون ، مثل :

ספר كتاب < **ספרים** كتب < **ספרי הפתח** كتب الفصل

עדר قطيع < **עדרים** قطعان < **עדרי הרועה** قطعان الراعى

- عند إضافة الجمع المؤنث يطبق كل القواعد السابقة ، مثل :

שם اسم < **שמות** < **שמות** أسماء

חָרֵב سيف < **חָרְבוֹת** < **חֲרָבוֹת** سيوف

- أحيانا يأتى للمضاف إليه أكثر من مضاف ، مثل :

עֹבְדֵי בְּתֵי הַחֹלִים عمل المستشفيات

מֹרֵי בְּתֵי הַסֵּפֶר مدرسو المدارس

- تكثر العبرية الحديثة من استخدام حرف اللام للإضافة ، مثل :

הַחוּג לַשָּׂפָה הָעִבְרִית قسم اللغة العبرية

הַמִּזְרָה לַהִיסְטוֹרִיָה مدرس التاريخ

الطريقة الثانية :: باستخدام الأداة **שָׁל** ، وتصاغ بصورتين

الصورة الأولى :

وفيها نضع المضاف المعرفة ثم الأداة **שָׁל** ثم المضاف إليه المعرفة.

وهذه الصورة ظهرت فى عبرية المشنا . وكلمة **שָׁל** تعنى بالعربية خاص بـ ، تابع لـ ،

الذى لـ .

הַבֵּן שָׁל הַמֶּלֶךְ ابن الملك

הָאִשָּׁה שָׁל פְּרָעָה زوجة فرعون

הַנְּבִיאִים שָׁל יִשְׂרָאֵל أنبياء إسرائيل

הַמִּצְוֹת שָׁל יְהוָה وصايا الرب

وباستخدام هذا الاسلوب لا يحدث أى تغيير فى حركات المضاف والمضاف إليه .

الصورة الثانية : باستخدام الأداة **שָׁל** + ضمير يعود على المضاف إليه :

وهى صورة أكثر حداثة من الصورة السابقة وفيها نلحق بالمضاف ضمير يعود على

المضاف إليه ويوافقه فى الجنس والعدد وترد أداة الإضافة بين المضاف والمضاف إليه ،

مثل :

מורו של התלמיד	مدرس التلميذ
תלמידתה של הפתה	تلميذة الفصل
דודם של הילדים	عم الأولاد
קולן של הנשים	صوت النساء

תלריב : أضف الكلمة الأولى إلى الثانية بطرق الإضافة المختلفة :

ועד	חנוך
שבוע	בריות
נשיא	מדינה
מנורה	חנכה
תבואה	שדה
רגלים	ילד
בגדים	עשיר

الصفة שם התאר

الصفة : اسم يوضح ماهية الموصوف ونوعيته. وتأتى الصفة بعد الموصوف ومطابقة له وتوافقه فى : أ - الجنس (التذكير والتأنيث) ، مثل : **איש חזק** رجل قوى ، **תלמידה חרוצה** تلميذة مجتهدة .

ب - فى العدد (الأفراد والجمع) ، مثل : **ילד טוב** ولد طيب ، **ילדים טובים** أولاد طيبون ، **ילדות טובות** بنات طيبات

ج - وفى التعريف والتنكير ، مثل : **התלמיד הטוב והחרוץ** التلميذ الطيب المجتهد ، **הנערה הנאמנה** الفتاة المخلصة (الأمينة) ، **פרח לבן** زهرة بيضاء

- إذا ما كانت الصفة لاسمين اثنين أو أكثر أحدهم مؤنث فتأتى الصفة دائما فى صيغة جمع المذكر، مثل:

ילד וילדה טובים ولد و بنت طيبان

מורים, מורות ומחנכות חרוצים معلمون ومعلمات ومربيات مجتهدون

- إذا كان الموصوف جمعا شلذا فإننا نأتى بالصفة مطابقة للمفرد ، مثل :

מלים קשות كلمات صعبة ، **אבות טובים** آباء طيبون

- إذا كان الموصوف مثنى فإن الصفة تكون جمعا ، مثل :

עינים יפות عيناں جميلتان

﴿ أوزان الصفة ﴾

الوزن	المعنى	مفرد مذکر	مفرد مؤنث	جمع مذکر	جمع مؤنث
فَعَلَ	عجوز سعيد	זָקֵן	זָקְנָה	זָקִימִים	זָקֵנוֹת
פָּעַל	أزرق أحمر	כָּחַל	כָּחְלָה	כָּחִלִים	כָּחֻלוֹת
פִּעְוֵל	كبير بعيد	גָּדוֹל	גָּדוֹלָה	גָּדוֹלִים	גָּדוֹלוֹת
פִּעִיל	واضح غنى	בָּהִיר	בָּהִירָה	בָּהִירִים	בָּהִירוֹת
פָּעַל	أبيض قوى صغير	לָבָן	לָבְנָה	לָבִנִים	לָבֵנוֹת
פִּעְוֵל	مبارك	בָּרוּךְ	בָּרוּכָה	בָּרוּכִים	בָּרוּכוֹת
פִּעִיל	مرح	עָלִיז	עָלִיזָה	עָלִיזִים	עָלִיזוֹת
פֵּל	بارد	קָר	קָרָה	קָרִים	קָרוֹת
מִפְעֵל	مذهب مشهور	מִנְמָס	מִנְמָסָה	מִנְמָסִים	מִנְמָסוֹת
פִּעְעָה	جميل	יָפֵה	יָפָה	יָפִים	יָפוֹת
פִּעִי	نقى	נָקִי	נָקִיָּה	נָקִיִּים	נָקִיוֹת

2. اختر الإجابة الصحيحة

מְכוּנִית _____
הַתְלָמִיד _____ מֵאֲשֶׁר
הַנָּשִׁים _____ בְּרִיאוֹת
שֶׁמֶשׁוֹן הָרֶג אֶת הָאֲרִיָּה _____
רְחוּבוֹת וְדַרְכִים _____
אוֹטוֹבוֹס, מְכוּנִיּוֹת וְרֶכֶבֶת _____
(מְהִירִים, הֶזְרִיזוֹת, אֲרָכִים, הֶחָרוֹץ, מְהִירָה, הֶחָזֶק)

3. ضع صفة مناسبة

יוֹסֵף וּבְנֵימִין _____
הַחֶרֶף _____ וְהַקִּיץ _____
רֶחֶל וְלֵאָה _____
קָהִיר עִיר _____

درجات الصفة : للصفة أربع درجات وهى :

١- دَرَجַת הַפְּשִׁיטוֹת (מְדִרְגָּה פְּשׁוּטָה) الدرجة البسيطة :

وهى الصفة التى تعقب الاسم الموصوف ، مثل :

הָעֵשֶׂב יָרֵק العشب أخضر הַבִּיצָה לְבָנָה البیضة بیضاء

٢- دَرَجַת הַשְׁוִיוֹן (דְּרֶגֶת הַדְּמִיוֹן , מְדִרְגַת הַשְׁוִיוֹן) درجة التشبيه أو

المساواة :

وهى التى يتساوى فيها المشبه بالمشبه به فى صفة ما ، وأداة التشبيه هى حرف כ

الكاف. ويسمى كاف التشبيه .

הָלוֹחַ שָׁחֹר כַּפָּחַם السبورة سوداء كالفحم

הַפָּרָה אֲדָמָה כַּדָּם البقرة حمراء كالدم

בְּנֶהָר טוֹב לְדוּג כְּמוֹ בַּיָּם صيد النهر طيب كصيد البحر

لاحظ أن علامة درجة التشبيه أو المساواة هي حرف الكاف כ ، وهو اختصار لكلمة כמא التي تعنى مثل ، ك ، شبيه ، وإذا ما كانت الكلمة المشبه بها مبدوءة بحرف الباء ב أو اللام ל فإننا نضع كلمة כמא كاملة كما في المثال السابق .

٣- דְּרָגַת הַיָּתָרוֹן (מְדִרְגַּת הַיָּתָרוֹן) درجة التفضيل:

وهي التي يتميز فيها المشبه عن المشبه به في صفة ما ، وعلامتها هي :
أ - حرف الميم מ ويوضع بعد الصفة ،

הַפִּיל הָזָק מֵהַנֶּמֶר الفيل أقوى من النمر

סְדוּם נְמוּכָה מִטְּבֶרְיָה منطقة سدوم منخفضة عن طبرية

ب : تأتي الكلمة מֵאִשֶּׁר بدلا من حرف الميم إذا كانت الكلمة التي بعدها تبدأ بحرف الباء ב أو اللام ל ،

בְּקִיץ חֹם מֵאִשֶּׁר בְּאַבִּיב الصيف حار عن الربيع

ج - تستخدم أيضا كلمة יוֹתֵר التي تعنى جدا لدرجة التفضيل .

אָבִי גָדוֹל יוֹתֵר מִדּוֹדִי أبى أكبر من عمى

٤- יְרָגַת הַהִפְלָגָה (מְדִרְגַּת הַהִפְלָגָה) درجة المبالغة :

وتفيد اتصاف الاسم بصفة بارزة عن غيره من الأسماء المماثلة له ، وتصاغ درجة المبالغة بالطرق التالية :

أ - بتكرار الكلمة بعد جمعها :

מֶלֶךְ הַמְּלָכִים ملك الملوك שִׁיר הַשִּׁירִים نشيد الأناشيد

ب - بإضافة هاء التعريف إلى الصفة وحرف الباء إلى الاسم الثانى :

שְׁלֹמֹה הַחֲכָם בְּאֵן שִׁים شلومو (سليمان) أحكم الرجال

רַחֵל הַיָּפָה בַּנָּשִׁים רاحيل أجمل النساء

ج - بإضافة الصفة إلى الاسم نفسه ، مثل :

יוֹנָתָן צָעִיר בְּנָיו שֶׁל מִתְנָהוּ יונاتان أصغر أبناء متياهو

חָכָם הַמְּדִינָה حكيم الدولة

د - استخدام كلمة מָכָל (من كل) أو בְּכָל (بكل)

סְדוֹם מְקוֹם נְמוּזָה מְכָל منطقة سدوم أخفض المناطق

חֲסִן הַנְּבוֹן בְּכָל הַתְּלָמִידִים حسن أذكى التلاميذ

هـ - استخدام كلمة מְאֹד جدا

הָאִישׁ יוֹסֵף יָפָה מְאֹד يوسف أجمل الرجال

و - استخدام كلمة הַכִּי الأكثر قبل الصفة

הַנֶּעֱרַר הַכִּי חָרוֹץ الفنى الأكثر اجتهادا

ز - استخدام كلمة בִּיאוֹתָר الأكثر بعد الصفة

הַנְּמוּזָה בִּיאוֹתָר الأكثر قصرا ، انخفاضاً

تقوية الصفة وتخفيفها :

تقوى الصفة بإضافة النهاية ׀ ، مثل :

עָצֵל < עֲצֵלָן كسلان

שָׁקֵר < שִׁקְרוֹ كاذب

רָשָׁל < רִשְׁלוֹ مهمل

وتخفف الصفة بتكرار الحرفين الأخيرين منها ، مثل :

כָּלָב < כָּלָבָב كليب ، كلب صغير

שחור أسود < שחורחור أسمر، ضارب إلى السمرة

الصفة النسبية (النسب)

من الخصائص التي تلحق الاسم في العبرية النسب، ويشبه النسب في العبرية نظيره في العربية. ويكون النسب بوضع ياء مكسور ما قبلها. ^١ بالنسبة للمفرد المذكر، مثل: **לִיֹּאֵל** صهيون **לִיֹּאֵלִי** صهيوني، **יְהוּדִי** يهودي أما بالنسبة للمؤنث فيكون إما بإضافة **ִית** أو **ִיה** مثل: **יְהוּדִיָּה** **יְהוּדִית** يهودية.

وإذا أريد جمع الاسم المنسوب تضاف إليه علامة الجمع المذكر في حالة التذكير وعلامة الجمع المؤنث في حالة التأنيث مسبقة بياء، مثل: **יְהוּדִים**، **יְהוּדִיִּים** يهود، يهوديات، **לִיֹּאֵלִים**، **לִיֹּאֵלִיִּים** صهاينة/صهيونيات - في الاسم المفرد المؤنث المنتهى بـ **ִיה** تقلب الهاء **ה** إلى تاء **ת**، مثل:

חֲבֵרָה مجتمع

חֲבֵרָתִי اجتماعي **חֲבֵרָתִית** اجتماعية

חֲבֵרָתִיִּים اجتماعيون **חֲבֵרָתִיִּיות** اجتماعيات

ويستثنى من هذه القاعدة بعض الكلمات منها:

פְּלֶפֶלֶה اقتصاد **פְּלֶפֶלִי** - **פְּלֶפֶלִית** - **פְּלֶפֶלִיִּים** - **פְּלֶפֶלִיִּיות**

רְפוּאָה طب **רְפוּאִי** - **רְפוּאִית** - **רְפוּאִיִּים** - **רְפוּאִיִּיות**

- الأسماء المنتهية بـ **ים** تسقط منها الميم عند ^{إضافته} مثل: **מִצְרַיִם** مصر

מִצְרַיִם مصري **מִצְרַית** مصرية **מִצְרַיִם** مصريون **מִצְרַיִת** مصريات

- يمكن الاكتفاء بياء واحدة في الجمع المذكر الموصوف بصفة نسبية، فنقول

מִצְרַיִם بدلا من **מִצְרַיִם** وذلك لتخفيف النطق ، وهذا شائع في العبرية الحديثة .

- هناك بعض الأسماء لا تخضع لقاعدة معينة عند الإتيان بالصفة النسبية منها، مثل:

לַיִר مدينة **לַיִרָאֵי** - **לַיִרָאֵית** - **לַיִרָאֵיִם** - **לַיִרָאֵיוֹת**

חוץ صوت **חֲצוֹאֵי** - **חֲצוֹאֵית** - **חֲצוֹאֵיִם** - **חֲצוֹאֵיוֹת**

קוץ خلع **קוֹלָאֵי** - **קוֹלָאֵית** - **קוֹלָאֵיִם** - **קוֹלָאֵיוֹת**

גוף جسد **גּוֹפָאֵי** - **גּוֹפָאֵית** - **גּוֹפָאֵיִם** - **גּוֹפָאֵיוֹת**

לַתּוֹן صحيفة **לַתּוֹנָאֵי**

ספורט رياضة **סְפוֹרְטָאֵי** وأيضا **סְפוֹרְטָאֵי**

- قل في العبرية الحديثة استخدام الصفة النسبية واستعيض عنها بإضافة الموصوف

إلى الصفة ، مثل : انتصار مصر **נִצְחוֹן מִצְרַיִם** بدلا من **הַנִּצְחוֹן הַמִּצְרַיִ**

الانتصار المصري ، ونقول **לַעַם מִצְרַיִם** شعب مصر بدلا من **הָעַם הַמִּצְרַיִ**

الشعب المصري.

والجدول التالي يبين بعض حالات الصفة النسبية :

الاسم	المفرد المذكر	المفرد المؤنث	الجمع المذكر	الجمع المؤنث
קול	קולני	קולנית	קולניים	קולניות
הר	הררי	הררית	הרריים	הרריות
ירושלים	ירושלמי	ירושלמית	ירושלמיים	ירושלמיות
ערב	ערבי	ערבית	ערביים	ערביות
כפר	כפרי	כפרית	כפריים	כפריות
רוח	רוחני	רוחנית	רוחניים	רוחניות
שם	שמי	שמית	שמיים	שמיות
חור	חצוני	חצונית	חצוניים	חצוניות
תוך	תיכוני	תיכונית	תיכוניים	תיכוניות
בין	בינוני	בינונית	בינוניים	בינוניות
עבר	עברי	עברית	עבריים	עבריות
שוין	שויצרי	שויצרית	שויצריים	שויצריות
קדם	קדמוני	קדמונית	קדמוניים	קדמוניות
ריח	ריחני	ריחנית	ריחניים	ריחניות
עיר	עירוני	עירונית	עירוניים	עירוניות
יפו	יפוני	יפونית	יפוניים	יפוניות
עזה	עזתי	עזתית	עזתיים	עזתיות
תורה	תורני	תורנית	תורניים	תורניות

الاستفهام כדויד השאלה

- تحتوى العبرية على العديد من أدوات الاستفهام وهى :
- מי** من ؟ . وتستخدم للسؤال عن العاقل ، مثل :
- מי אתה** ؟ من أنت ؟ **מי זה** ؟ من هذا ؟
- למה** لماذا ؟ ويسأل بها عن السبب
- למה אתה בוכה** ؟ لماذا تبكى ؟
- מדוע** لماذا ؟ للسؤال عن السبب والدافع
- מדוע קנית העט הזה** ؟
- מתי** متى ؟ وتستخدم للسؤال عن الزمان
- מתי תסע** ؟ متى ستسافر ؟
- איפה** أين ؟ ويسأل بها عن المكان
- איפה אתה גר** ؟ أين تسكن ؟
- לאן** إلى أين ؟ وتستخدم للسؤال عن الوجهة المراد الذهاب إليها
- לאן אתה נוסע** ؟ إلى أين تسافر ؟
- מאי** من أين ؟
- מאי אתה** ؟ من أين أنت ؟
- איך** كيف ؟ وتستخدم للسؤال عن الكيفية
- איך פותבים את זה** ؟ كيف يكتبون ذلك ؟
- כמה** كم ؟ وتستخدم للسؤال عن العدد
- כמה ימים בשבוע** ؟ كم يوما فى الاسبوع ؟

האם هل؟ والإجابة عليها بالنفي أو الإيجاب

האם אתה חולה؟ هل أنت مريض؟

אי: أى؟ وتكون متبوعة بـ **ה** إذا كان المستفهم عنه مذكراً أو **היא** إذا كان المستفهم عنه مؤنثاً، مثل:

באיזה בית-ספר אתה؟ فى أى مدرسة أنت؟

מה ما؟ ويستفهم بها عن غير العاقل - وتشكل الميم على النحو التالى:

أ - التشكل الأساسى للميم هو الباتح مع تشديد الحرف الأول من الكلمة التالية .
إذا دخلت على أى كلمة مبدؤة بأى حرف غير حلقى مع تشديد هذا الحرف

מה שלומך؟ كيف حالك

ب - تشكل بالقامس إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف الألف والراء والعين غير المشكلين بالقامقس

מה עושים היום؟ ماذا نفعل اليوم؟

ج - تشكل بالسيجول عندما تدخل على كلمة مبدؤة بالعين أو الهاء أو الحاء المشكلين بالقامقس.

מה עשה הילד؟ ماذا فعل الولد؟

- يلاحظ أنها تشكل بنفس تشكيل هاء التعريف تلمأ .

هاء الاستفهام **ה'השאלה**

تستخدم العبرية حرف الهاء للاستفهام وهى تقابل همزة الاستفهام فى العربية .
وهى تشكل على النحو التالى :

أ - التشكيل الأساسى لها هو الحاطف باتح **ה** .

הַשְׁמֵרָה אֶת הַפְּרִיטָה? هل حرسَت البستان؟

ב - تشکل بالبائع - فقط إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف ساكن أو على كلمة
مبدوءة بحرف حلقى (א, ה, ח, ל) غير مشكل بالقلمتس .

הַלְמִידָתָם? هل درستُم؟

הֵאֵם אַתָּה נֹסֵעַ? هل أنت مسافر؟

הֵאֵלֵךְ? هل أذهب؟

ج - تشکل بالسيجول - إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف حلقى (א, ה, ח, ל)
مشكل بالقلمتس - مثل :

הַעֲשִׂיתָ אֶת זֶאת? هل فعلت هذا؟

ملحوظة :

- الإجابة على السؤال المبدؤ بهاء الاستفهام يكون بنعم (כן) أو لا (לא) لأن معناها
هل .

- بعد هاء الاستفهام تحذف الشلة من حروف بجد كفت **בגד כפת** ، وتنطق نطقا
خفيفا ، مثل :

הַכְּתִיבָה אֶת שְׁלוֹרֵיךְ? هل كتبت دروسك؟

- قل استخدام هاء الاستفهام فى العبرية الحديثة ، ويكثر استخدام الأداة **הֵאֵם**
(بمعنى هل) بدلا منها .

الضمائر הכנוניים

الضمير هو اسم وضع ليدل على المتكلم

ينقسم الضمير في العبرية إلى قسمين : بارز בולט و مستتر בסתר

والبارز هو الظاهر في النطق وينقسم إلى قسمين :

أ - منفصل מבודל وهو مستقل في النطق ولا يتصل بغيره مثل : הוה هو .

ب - متصل מחבר وهو ما اتصل بغيره ، ولم يستقل بالنطق ، مثل : فی 11

كلمة כתבנו كتبنا

أما الضمير المستتر فهو ما ليس له صورة في النطق ويلحظ من الكلام ، مثل :

שמר את הגן < أي שמר אתה

احرس الحديقة ، أي احرس أنت

تقسيم الضمير المنفصل :

تنقسم الضمائر المنفصلة إلى ضمائر رفع وضمائر نصب :

١ - ضمائر الرفع المنفصلة وهي الضمائر الشخصية

אני أنا אנחנו نحن

אתה أنت אתם أنتم

את أنت אתן أنتن

הוא هو הם هم

היא هي הן هن

لاحظ ما يلي:

- وجدت في العهد القديم صيغة أخرى لضمير المفرد المتكلم هي אנכי

- وجدت في المشنا والتلمود صيغة أخرى لضمير المتكلمين وهي **אני** ، وهناك صيغة ثالثة وهي أقل استخدام من الصيغتين الاخرين وهي **אני** .
 - لا يوجد في العبرية ضمير للمثنى ، ولكن تستخدم ضمائر الجمع بنوعها بدلا منه
 - نجد أن التاء في ضمائر المخاطب المفرد والجمع مشددة وذلك عوضا عن حذف النون التي هي من أصل الكلمة .

٢- ضمائر النصب المنفصلة : وضمير النصب المنفصل في العبرية هو **אין** ويقابل في العربية ضمير النصب إيلي ، ويصرف على النحو التالي

אני إيلي **אתה** إيانا

אתה إياك **אתם** إياكم

אתה إياك **אתכן** إياكن

אתו إليه **אתם** إياهم

אתה إياها **אתן** إياهن

- الضمائر المتصلة :

وتنقسم إلى ثلاثة أقسام : وهي

١- ضمائر الرفع المتصلة : وهي الضمائر التي تلحق بالفعل أثناء تصريفه وهي :

الفعل المعنى الضمير الفعل المعنى الضمير

שמרת حرس **תי** **שמרת** حرسنا **נ**

שמרת حرس **ת** **שמרתם** حرستم **תם**

שמרת حرس **ת** **שמרתן** حرسن **תן**

שמר حرس **שמרו** حرسوا **ו**

שְׁמֶרָה חֲרֹסֶת הַ שְׁמֶרָה חֲרָסוּ א

٢ - ضمائر النصب المتصلة: وهى الضمائر التى تلحق بالفعل وتقع فى معنى المفعول به ، مثل:

שְׁמֶרְנִי חֲרֹסֵנִי נִי שְׁמֶרְנֵנוּ חֲרָסְנָא נו
 שְׁמֶרְךָ חֲרָסְךָ שְׁמֶרְכֶם חֲרָסְכֶם כֶם
 שְׁמֶרְךָ חֲרָסְךָ שְׁמֶרְכֶן חֲרָסְכֶן כֶן
 שְׁמֶרּוּ חֲרָסוּ חֲרָסֵהּ א שְׁמֶרְם חֲרָסֵהֶם ס
 שְׁמֶרְהָ חֲרָסֶהָ הַ שְׁמֶרְןָ חֲרָסֶהֶן א

٣ - الضمائر التى تلحق بالاسم :

تختلف الضمائر التى تتصل بالأسماء باختلاف صيغة الاسم من حيث العدد .
 فهناك صيغة ضمائر خلسة بالمفرد ، وأخرى خلسة بالثنى والجمع .

الضمائر المتصلة بالاسم المفرد: الضمائر المتصلة بالجمع والثنى .

الضمائر المتصلة	بالمفرد	مفرد مذكر אָדָם عم	مفرد مؤنث אִשָּׁה عمة	الضمائر المتصلة بالجمع	جمع مذكر אִסְתִּים أفراس	جمع مؤنث אִסְתִּים
متكلم	אֲנִי	אִנִּי	אִנִּי	אֲנִי	אִנִּי	אִנִּי
مخاطب	אַתָּה	אַתָּה	אַתָּה	אַתָּה	אַתָּה	אַתָּה
مخاطبة	אַתְּ	אַתְּ	אַתְּ	אַתְּ	אַתְּ	אַתְּ
غائب	הוא	הוא	הוא	הוא	הוא	הוא

גאב	ה	דד	דד	יה	סס	סס
מתלמ	נ	דד	דד	נ	סס	סס
מחאב	כ	דד	דד	כ	סס	סס
מחאב	כ	דד	דד	כ	סס	סס
גאב	ס	דד	דד	ס	סס	סס
גאב	י	דד	דד	י	סס	סס

- ענד אצל אלסם המרד המזכר באלמאטר יתגר תשכיל בעז הכלמא (אנظر قواعء تغیر الحركات عند الإضافة) مثل **מקום < מקום < מקומי** , ولا یحدث تغیر للبعض الآخر , مثل , **לם < למי , שיר < שירי** - عند إلحق الضمائر بالاسم المفراد المذكر المنتهى بالعلامة **ה** فإن هذه النهایة تحذف عند التصریف , مثل : **מורה < מורי** - عند إسناد الاسم المفراد المؤنث المنتهى بـ **ה** فإن الهاء تقلب إلى تاء ثم تضاف الضمائر . وبالنسبة للاسماء المؤنثة الی تنتهى بغير العلامة السابقة فتضاف الیها الضمائر دون تغیر .
- عند اتصال الضمائر بالجمع المذكر تحذف المیم .
- عند تصریف الاسم الجمع المؤنث مع الضمائر تظل علامة الجمع المؤنث ثابتة وتلحق بها الضمائر .

اتصل الضمائر بالحروف والظروف

عند إسناد حروف الجر وظروف المكان فى العبرية فإن بعضها يتصل بضمائر المفرد بينما يتصل بعضها الآخر بضمائر الجمع .

ومن الذى يتصل بضمائر المفرد ما يلى :

ב ، **ל** ، **עם** مع ، **את** مع ، **ש** الذى لـ (ملك) ، **אצל** لى

בי	לי	עמי	אתי	שלי	אצלי
בך	לך	עמך	אתך	שלך	אצלך
בך	לך	עמך	אתך	שלך	אצלך
בו	לו	עמו	אתו	שלו	אצלו
בה	לה	עמה	אתה	שלה	אצלה
בנו	לנו	עמנו	אתנו	שלנו	אצלנו
בכם	לכם	עמכם	אתכם	שלכם	אצלכם
בכו	לכו	עמכו	אתכו	שלכו	אצלכו
בם	להם	עמם	אתם	שלם	אצלם
בו	להו	עמו	אתו	שלו	אצלו

وهناك حروف وظروف تعمل معاملة الجمع عند الإضافة منها ما يلى :

אל إلى ، על على ، תחת تحت ، לפני قبل ، אחר بعد

אלי	עלי	תחתי	לפני	אחרי
אליך	עליך	תחתך	לפניך	אחריך
אליה	עליה	תחתיה	לפניה	אחריה
אליו	עליו	תחתיו	לפניו	אחריו
אליכם	עליכם	תחתכם	לפניכם	אחריכם
אליהם	עליהם	תחתיהם	לפניהם	אחריהם
אליהן	עליהן	תחתיהן	לפניהן	אחריהן

وهناك مجموعة من الحروف والظروف والأدوات يختلف شكلها تملما في حالة إضافتها للضمائر المتصلة منها ما يلي :

כמו مثل، מן من، אין ليس، עוד ما زال .

כמוני	ממני	אינני	עודני	ישני
כמוך	ממך	אינך	עודך	ישך
כמוה	ממה	אינה	עודה	ישנה
כמוהו	ממנו	אינו - איננו	עודנו	ישנו

יְשָׁנָה	עוֹדְנָה	אֵינָהּ - אֵינָנָה	מִמָּנָה	כְּמוֹהָ
יְשָׁנֹו	עוֹדְנֹו	אֵינָנֹו	מִמָּנֹו	כְּמוֹנֹו
יְשָׁכֶם	עוֹדְכֶם	אֵינְכֶם	מִמָּכֶם	כְּמוֹכֶם
יְשָׁכֹו	עוֹדְכֹו	אֵינְכֹו	מִמָּכֹו	כְּמוֹכֹו
יְשָׁנָם	עוֹדָם	אֵינָם	מִמָּהֶם	כְּמוֹהֶם
יְשָׁנוּ	עוֹדֵן	אֵינֵן	מִמֶּן	כְּמוֹהֶן

العدد שם המספר

ينقسم العدد فى العبرية إلى ثلاثة أقسام وهى : **מספר** 'ספר' عدد أساسى
و**מספר סודי** 'סודי' عدد ترتيبى و**מספר חלקי** 'חלקי' عدد كسرى .
١ - العدد الأساسى :

وهذه الأعداد شبيهة بالأعداد فى العربية حيث إن لها صيغتين للأعداد من ١ : ١٩ ،
صيغة مذكرة وصيغة مؤنثة. كما أن فيها العدان ١ ، ٢ يوافقان المعدود من حيث
التذكير والتأنيث . بينما الأعداد من (٣ - ١٠) ومن (١٣ - ١٩) تأتى مخالفة من حيث
التذكير والتأنيث . كما يأتى العدد على صورتين إحداهما مطلقة ، والأخرى مضافة،
العدد ١٠ يكون على عكس المعدود إذا كان مفردا ، ويوافقه إذا كان مركبا .

مطلق	مضاف	المعنى	مطلق	مضاف	المعنى
مذكر	مذكر		مؤنث	مؤنث	
אֶחָד	אֶחָד	واحد	אֶחָת	אֶחָת	واحدة
שְׁנַיִם	שְׁנַיִם	اثنان	שְׁנַיִם	שְׁנַיִם	اثنتان
שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה	ثلاثة	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה	ثلاث
אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה	أربعة	אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה	أربع
חֲמִשָּׁה	חֲמִשָּׁה	خمس	חֲמִשָּׁה	חֲמִשָּׁה	خمس
שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	ستة	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	ست
שִׁבְעָה	שִׁבְעָה	سبعة	שִׁבְעָה	שִׁבְעָה	سبع

שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶת	ثمانية	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶה	ثمانى
תְּשַׁעַה	תְּשַׁעִּית	تسعة	תְּשַׁע	תְּשַׁע	تسع
עֶשְׂרָה	עֶשְׂרִית	عشرة	עֶשֶׂר	עֶשֶׂר	عشر

أمثلة :

אִישׁ אֶחָד رجل واحد

אִשָּׁה אַחַת امرأة واحدة

חֲמִשָּׁה יְלָדִים خمسة أولاد

שִׁבְעַ בָּנוֹת سبع بنات

وفى حالة الإضافة : שְׁלֹשַׁת הַסְּפָרִים الكتب الثلاثة

אַרְבַּע הַמַּחְבְּרוֹת الكراسات الأربع

الأعداد المركبة : وهى من ١١ - ١٩ .

مع المذكر	المعنى	مع المؤنث	المعنى
אַחַד-עֶשֶׂר	أحد عشر	אַחַת-עֶשְׂרֵה	احدى عشرة
שְׁנַיִם-עֶשֶׂר	اثنا عشر	שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה	اثنتا عشرة
שְׁלֹשָׁה-עֶשֶׂר	ثلاثة عشر	שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה	ثلاث عشرة
אַרְבָּעָה-עֶשֶׂר	أربعة عشر	אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה	أربع عشرة
חֲמִשָּׁה-עֶשֶׂר	خمسة عشر	חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה	خمسة عشرة

ששה-עשר	ستة عشر	שש-עשרה	ست عشرة
שבעה-עשר	سبعة عشر	שבע-עשרה	سبع عشرة
שמונה-עשר	ثمانية عشر	שמונה-עשרה	ثمانى عشرة
תשעה-עשר	تسعة عشر	תשע-עשרה	تسع عشرة

ونلاحظ من الجدول السابق ما يلى :

- وضع كلمة ^{עשר} مع العدد الذى يأتى مع المذكر وكلمة ^{עשרה} مع العدد الذى يأتى مع المؤنث،

אחד-עשר תלמידים أحد عشر تلميذا

אחת-עשרה תלמידות إحدى عشرة تلميذة

שבעה-עשר ספרים سبعة عشر كتابا

תשע-עשרה מחברות تسع عشرة كراسة

ألفاظ العقود :

أما ألفاظ العقود فلها صيغة واحدة (صيغة جمع المذكر) سواء كان المعدود مذكرا أم مؤنثا.

עשרים, שלשים, ארבעים, חמשים, ששים, שבעים,
שמונים, תשעים

وعند تركيب العدد من العقود والآحاد ، أى من ٢١ إلى ٢٩ ، تعطف الآحاد على

ألفاظ العقود ، ويراعى جنس المعدود من حيث التذكير والتأنيث :

עשרים ואחד פילים واحد وعشرون فيلا

עשרים ואחת ערים إحدى وعشرون مدينة

עשרים וארבעה רזעים أربعة وعشرون راعيا

עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע פְּרוֹת אַרְבַּע وعشرون بقرة

المئات والآلاف :

لا يختلف العدد مائة والعدد ألف مع العدود . ويأتى منهما المثني والجمع :

מֵאָה مائة מֵאֹתַיִם مائتان

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת ثلاث مئات

אַלֶּף ألف אֲלֵפִים ألفان

שְׁלֹשָׁת אֲלֵפִים ثلاثة آلاف

רִבְבָּה , עֶשְׂרֵת אֲלֵפִים عشرة آلاف

מִלְיוֹן ١١ مليون

يأتى العدود فى صيغة الجمع مع الأعداد من ٣ إلى ١٠ ، كما يأتى العدود فى صيغة الجمع مع الأعداد من ١١ إلى ما لانهاية .ماعدا أسماء الزمان والأوزان والمقاييس والعملات فإنها تأتى فى صيغة المفرد ، مثل :

שְׁשִׁים שֶׁקֶל ستون شيكلا

- عند كتابة الأعداد الكبيرة تكتب الآلاف ثم المئات ثم العشرات وأخيرا الأحاد مسبوقة بواو العطف ، مثل

אַלֶּף תְּשַׁע מֵאוֹת תְּשַׁעִּים וְשֵׁשׁ ١٩٩٦

שֶׁבַע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם ٧٣٢

- إذا أردنا مضاعفة العدد نضع قبله كلمة **פַּעַם** مثل :

פַּעַם שְׁלֹשָׁה ثلاثة أضعاف

פַּעַם שֶׁבַע سبعة أضعاف

العدد الترتيبي :

يُدل العدد الترتيبي على ترتيب الأسماء المعدودة بالنسبة لما قبلها وما بعدها. والعدد الترتيبي مثل الصفة النسبية يأتي بعد الاسم ويتبعه في التذكير والتأنيث ، والإفراد والجمع ، والتعريف والتكثير. ويشق العدد الترتيبي من العدد الأساسي على النحو التالي :

مفرد مذكر	المعنى	مفرد مؤنث	المعنى
ראשון	أول	ראשונה	أولى
שני	ثاني	שנייה	ثانية
שלישי	ثالث	שלישית	ثالثة
רביעי	رابع	רביעית	رابعة
חמישי	خمس	חמישית	خامسة
ששי	سادس	ששית	سادسة
שביעי	سابع	שביעית	سابعة
שמיני	ثامن	שמינית	ثامنة
תשיעי	تاسع	תשיעית	تاسعة
עשירי	عاشر	עשירית	عاشرة

- لاتأتي أعداد ترتيبية خلسة بعد العدد عشرة ، لكن يؤتى بالأعداد الأصلية المعرفة بهاء التعريف مسبوقة بالاسم المعدود ، مثل :

הַשָּׁנָה הָאַרְבָּע-עָשָׂרָה العام الرابع عشر

הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁים اليوم الثلاثين

- فى إحصاء أيام الشهر نستخدم العدد الأساسى بدلا من العدد الترتيبي مثل :

בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ الأول من الشهر

בְּחִמְשָׁה לַחֹדֶשׁ الخامس من الشهر

وعندما نذكر اسم الشهر نضع العدد مع حرف النسب כ مثل :

תְּשַׁעָּה בְּמָאָרֶס التاسع من شهر مارس

עָשָׂרָה בְּמַאי العاشر من شهر مايو

- يستخدم العدد الترتيبي لتسمية أيام الأسبوع ، ما عدا يوم السبت ، فنقول :

רִאשׁוֹן الأحد

שֵׁנִי الاثنين

שְׁלִישִׁי الثلاثاء

רְבִיעִי الأربعاء

חֲמִישִׁי الخميس

שְׁשִׁי الجمعة

שַׁבָּת السبت

الأعداد الجزئية ، الكسر.

تصاغ الكسور فى العبرية غالبا من مؤنث العدد الترتيبي

المعنى	الكسر
نصف	חֲצִי, חֲצִי

שְׁלִישׁ, שְׁלִישִׁית	ثلث
שְׁנֵי שְׁלִישִׁים	ثلثان
רְבַּע, רְבִיעִית	ربع
שְׁלֹשָׁה רְבָעִים	ثلاثة أرباع
חֲמִישִׁית	خمس
שִׁשִּׁית	سدس
שְׁבִיעִית	سبع
שְׁמִינִית	ثمان
תְּשִׁיעִית	تسع
עֲשִׂירִית	عشر
מֵאִית (אֶחָד) מִמָּאָה	١/١٠٠
אַלְפִית	١/١٠٠٠
רְבִבִית	١/١٠٠٠٠

- ليس هناك كسر خاص بعد "العشر" وإذا أريد التعبير عن الكسور نستخدم

العدد مع إضافة كلمة **חֶלֶק** جزء

חֶלֶק הַשְּׁלִישִׁים = ١/٣

أو باستخدام كلمة **מֶן** من مثل :

אַחַד מִשְׁשִׁים - 1/10

- علامات الجمع والطرح والضرب والقسمة :

(+) פלוס, ועוד علامة الجمع (زائد)

(-) מינוס, פחות علامة الطرح (ناقص)

(×) כפול علامة الضرب (فى)

(÷) לחלק علامة القسمة (على)

(=) הם, שווה يساوى

- تستخدم الحروف الأبجدية للتعبير عن الأرقام على النحو التالى :

1=A 2=B 3=ג 4=ד 5=ה 6=ו 7=ז 8=ח 9=ט 10=י

20=כ 30=ל 40=מ 50=נ 60=ס 70=ע 80=פ 90=ק 100=ק

200=ר 300=ש 400=ת

ويتم تكوين كل الأرقام من الحروف ، فعلى سبيل المثال :

11=A" 11=כ" 29=ט" 500=ת" 700=ש"

ويلاحظ أن العددين 15 و 16 يكتبان هكذا ט"ו و ט"ז بدلا من ה"ה ו ה"ו وفعل اليهود

ذلك لأن هذين الرقمين يشتملان فى الأساس على أحرف اسم الإله يهوه יהוה .

وأحيانا يرمز إلى الآلاف بالأعداد الأحادية مع وضع شرطة على يسارها أو نقطة ، مثل ١٨٠٠

أو ١٨٠٠ وتعنى ١٠٠٠

- وعند قراءة التقويم بالسنين نلاحظ إضافة العدد ١٢٤٠ إلى ناتج الحروف المكتوبة . فمثلا سنة

תש"ס = ת 400 + ש 300 + ס 40

المجموع ٧٤٠ + ١٢٤٠ فيكون العام هو ١٩٨٠.

وسنة תשמ"ג = ת 400 + ש 300 + מ 40 + ג 3

المجموع ٧٤٣ + ١٢٤٠ فيكون العام ١٩٨٣ .

تدريب: أكتب الأرقام بالحروف والمقابل لها بالأبجدية.

בשנה 4 תקופות, או 12 חדש. בכל תקופה 3
חדשים. בשנה 365 ימים.
בכל חדש 30 או 31 יום. היום פזיל 24 שעות. בכל
שעה 60 דקה. ובכל דקה שניה.
הוא נולד בשנת 1969.

ترجم ما يلي :

خمسة وسبعون كتابا

ست وخمسون كراسة

ثلاثة عشر تلميذا

إحلتا وعشرون امرأة

اليوم السابع عشر

الأعوام الأولى

- ترجم وأكتب بالأبجدية العبرية .

١٩٩٠

$$3 + 7 = 10$$

$$27 = 3 - 30$$

$$20 = 4 \times 5$$

מבחן

1- סמן את סוג ההברות :

פֶּלַח הַלֶּךְ אֶל שׁוּק , קָנָה שֵׁם שָׁשָׁה חֲמוּרִים וְנָהַג אוֹתָם אֶל בֵּיתוֹ
בְּדֶרֶךְ יָגַע הַפֶּלַח וְרָכַב עַל אֶחָד הַחֲמוּרִים
הוא סֵפֶר אֶת חֲמוּרָיו. הֵינָה רַק תְּמַשָּׁה חֲמוּרִים לִפְנֵיו תַּחַת הַשָּׁשָׁה
סֵפֶר אוֹתָם שְׁנִית וְשְׁלִישִׁית וּבִכָּל פַּעַם שָׁכַח אֶת הַחֲמוּר אֲשֶׁר
הוא רוֹכֵב עָלָיו . תָּמָה מְאֹד וְהָיָה הַדָּבָר בְּעֵינָיו לִפְלֵא גְדוֹל

2 - סמן את סוג הדגש במלים הבאות :

- מָה - טוֹב - שָׁגַעוֹן - נִזְלָת - הִקְלָטָה - הַיּוֹם - כִּפְלָב - אֶת
- בְּמִטָּה - מְלָה - מִשָּׁם - כֶּסֶף - תְּרוּפָה - כְּתָנֹת - בְּלִבָּל .

3 - סמן את סוג השוא :

קִטְלָה - עֲבוּדָה - אֶמֶת - זְמַן - אֲנִגְלִית - מְתַפְלָלִים - תִּקְרָה .
חִזְקוּ - אֲנִיָּה - אֶמֶת - חֵלֹם - מְתַפְלָלִים - סִפְסֵל - דֶּרֶךְ .

5- תרגם לעברית :

- أنا طالب في الجامعة - في الأسبوع القادم سيصل سائحون من لندن .
- كيف الحال ؟ - على ما يرام - الطالبة تحب العبرية .

מבחן

1- סמן את סוג ההברות :

מפתח - מדרכה - בלבול - משפחות - דברים - יאור - ותיק .

2- נקד את ה הידיעה:

ההם - הארץ - היתומים - ההדק - החסיד - העדין - העצמה
החמור - ההרוג - המשורר - התיק - ההוצאה - החג .

3 - סמן את סוג השוא :

יבכה - נראה - אמת - פה - אנגלית - מתפללים - קטלת .
בני - אניה - אמת - חלום - יגלה - ספסל - דרך .

4 - סמן את סוג הדגש :

גנה - חזן - צדיק - אדמה - מטה - נזלת - הקלטת - היום

5- תרגם לעברית :

- 1- غادر القطار المحطة . 2- العالم العربي كبير .
- 3- ينزل المطر من السماء . 4- يتحكم الإنسان في خمس حواس .
- 5- الرياض مدينة جميلة . 6- أنا أحب الجمال .
- 7- أنا أتعلم قواعد اللغة العبرية .

מבחן

👉 הכנס את ה השאלה :

? - חֲזַרְתֶּם אֶתְמוֹל ? - - שִׁכַּחְתֶּם ? - חָיֵט הוּא ? - הוֹלֵךְ - אָכַל -
אֲכַלְתֶּם עֲנָבִים הַיּוֹם - חָלַב שְׁתִּיתָ אוֹ מַיִם ? - עָנָה עַל הַשְּׁאֵלָה ?

👉 הכנס כנוי רמז מתאים :

- מְדוּעַ אָתָּה עָצוּב?
.. הַחֲלוֹן חָדָשׁ , הַדָּלָת יֵשְׁנָה .
- כָּלִי הַנָּשֶׁק חֲרִישִׁים .
- הָאִישׁ עוֹמֵד שָׁם תַּחַת הָעֵץ .

👉 נקד את מלות היחס :

- טִילְנוּ בְּרוּחַב יָפָה .
.. הוּא מְרוֹסָה , וְהִיא מְאֻמְרָקָה .
- הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם בְּשִׁכּוּנָה חֲדָשָׁה .
- אִמִּי אוֹהֶבֶת לֶאֱכֹל בְּמִסְעָדוֹת יְקָרוֹת גָּמַל (ו) פִּירְמִידוֹת
- בָּאתָם לָעִיר בְּזֶמֶן טוֹב

👉 נקד את וו החבור :

- סָאֲמִי תִלְמִיד טוֹב (ו) לוֹמֵד יוֹם (ו) לַיְלָה .
- יֵשׁ (ו) יֵשׁ גִּיר בְּכֶתֶה - קִנִּיתִי כְּרֵטִים הַלּוֹךְ (ו) שׁוֹב
- אֲנִי מְדַבֵּר עִבְרִית (ו) עֲרַבִּית - אֶזֶן (ו) פֶּה
- סְפָרִים (ו) מַחְבְּרוֹת

מבחר

1- הסבר את נקוד ה ידיעה במלים הבאות :

. הארץ - האב - הדם - החכמה - ההר - החיים - החלל - היהודי

2- הכנס(בכלם) על המלים הבאות :

פתיכה - שגעון - נזלת - מדינות העולם - היום - הקלטת - -
ספרים - הרקדנים - שעה עשר - ארי - אמת - הילדים - העיר

3- נקד את ו החבור:

פה ושם - פשר ודם - לא ולא - יושב ואוכל - המדינות והעולם

פרח ונרד - אתה ואני - הבנה וידיעה - הסוס קפץ ורץ .

4- כתב את המשפטים ברבים :

- מה אתה עושה - הילדה הלכה אל ביתה - רחוב עתיק בקהיר

- האיש שאל את הילד: בן כמה הוא - גרתי במלון מצין

הספרעולה פספס רב - התלמיד ענה תשובה נכונה על כל שאלה

5- הכנס מלות רמוז:

- תמור , פלבה .

- הגדי גדול , הכבש קטן .

מבחר

• כתב את הנקבה של המלים הבאות :

מִדְבָּר - אָב - אִישׁ - אָתָם - קָטָן - פּוֹעֵל - עָבַד - חֲמוֹר

• נטה את השמות הבאים בכנויים :

תַּלְמִידוֹת - בָּנוֹת - עָרִים - עֶקֶב - אָב - קֶץ - מוֹרָה

• כתב בסמיכות :

(מְשַׁפָּחָה) מַחְמוֹד .
(אֶרְמוֹן) מֶלֶךְ -
(בֵּית) הַנְּשִׂיא -
(אֲרוֹחָה) הָעֶרֶב -

• הכנס כנוי רמז מתאים :

- הָרְחוֹבוֹת רְחוֹקִים .
- הַפֶּת יוֹשְׁבֵת שֵׁם .
- מִתְּכַרֹּת זֹלוֹת .

• עשה כנדרש בין הסוגרים :

- הַיָּלֵד הָהוּא חָרוֹץ (כתב בנקבה)
- הַתַּלְמִידוֹת יוֹצְאוֹת .. בֵּית־הַסֵּפֶר (הכנס מלת יחס)
- הָעָם הִבִּיעַ אֶת הָרָצוֹן שָׁלוֹ . (נקד ה הידיעה)
- הַסְטוֹדָנְטִים חֲרוֹצִים מְאֹד . (הכנס כנוי רמז)
- הָאִם חִבְּקָה אֶת הַתְּנוּק . (כתב ברבים)
- הָאֲתוֹן אֲטִית מְאֹד . (כתב במין זכר)
- הָאָב בָּא מֵאַחֵר . (כתב בנקבה)

מבחן

• הפך את המשפטים הבאים מזכר לנקבה :

- איש זקן הולך עם מקל .
- אבא קנה לי מתנה .
- אחי לומד פחוג לשפה העברית .
- האיש חזר עיף מהעבודה .
- הבן לא חזר הביתה .
- אחי הקטן בוכה .

• כתב את המספרים במלים :

- (10) נשים -- (3) דלתות -- (6) גבעות -- (2) כובעים
הספור ה (16) -- הילד ה (1) -- (7) פתי-קולנוע -- דילת (1)
4/3 שנה -- ה (21) באוגסט -- ה (5) פיולי

• נקד את הידיעה :

האם-ההר - החג - הארץ - הענן - החברים - הענבים - העגל

• כתב את הסמיכות בלי (של) :

- הידיים של הילד נקיים .
- הידים של הפועל מלכלכים .
- הדקדקן של העברית קל מאד .

• נֹטָה אֶת הַשְּׁמוֹת הַבָּאִים בְּכַנְיִים :

בְּחֹרֹת - אֶשָּׁה - חָם - זֵית - עָם .

• הַכֵּנס שֵׁם תּוֹאֵר מֵתָאִים :

- הַחִילָת הַזֹּאת

- בְּנוֹת הַחֶכֶם

- פִּי הַפֶּה

- הַמֶּלֶךְ

• כָּתַב אֶת שֵׁם הַיָּחַס :

פָּרַס - מְרוֹקוֹ - סְעוּדָה - מְצָרִים - קוֹל - תֵּל אַבִּיב - מִדְּע

• כָּתַב אֶת הַמְשַׁפְּטִים בְּרָבִים :

- בָּאוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ חֲתוּנָה .

- הַמָּקוֹם הַזֶּה רָחוֹק .

- אֲנִי לוֹמֵד דָּבָר חָדָשׁ .

- הַיִּלְדָּה לּוֹבֶשֶׁת שִׁמְלָה לְבָנָה .

- לַגְּבֵרֶת הַזֹּאת יֵשׁ מְכוֹנִית חֲדָשָׁה .

- הַתִּלְמִיד עָנָה תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה עַל כָּל הַשְּׁאִלוֹת .

• סָמַן אֶת סוֹג הַשּׁוּא :

הַסְתַּדְרוֹת - קְרִיאָה - גִּנָּכֶם - תְּכַתְּבוּ - קִטְלָתָם - עֲמִדָתָם

الفعل הפעיל

الفعل : هو ما دل على حدث مقترن بزمن معين ، وينقسم الفعل من حيث الزمن إلى :

أ - المضى **למא** **לפני** : وهو يعبر عن حدث وقع قبل التكلم ، مثل : **כתב** كتب ، **למד** درس ، **לבש** لبس

ب - الحاضر **למא** **הנה** **(הינה)** : وهو يعبر عن حدث يقع أثناء التكلم ، ويستخدم اسم الفاعل للتعبير عن هذا الزمن ، ويطلق عليه أيضا الزمن الحالى مثل : **אני כותב** أكتب ، **אנחנו לומדים** نتعلم

ج - المستقبل **למא** **לעתיד** : وهو يعبر عن حدث سيقع في المستقبل بعد التكلم ، ويقابل في العربية من حيث الصيغة والبناء زمن المضارع ومن حيث المعنى يقابل المستقبل ، مثل : **אכתב** سأكتب ، **אלמד** سأدرس ، **תלבש** سترتدون .

د - الأمر **לפני** : وعلى الرغم من أن العديد يرى أنه يعبر عن زمن ، فإنه في الواقع ليس زمنا ، بل أسلوب للتعبير عن المستقبل ، ويطلب به حدوث شيء بعد زمن التكلم ، مثل : **כתב** اكتب ، **למד** ادرس وينقسم الفعل من حيث مفعوله إلى :

أ - اللازم **פעיל لازم** : وهو الذي يكتفى بفاعله ولا يحتاج إلى مفعول به ، مثل : **למד** وقف ، **ירד** نزل ، **שכב** نام ، **בכה** بكى ، **היפלד** **בכה** بكى الولد

ب - المتعلی فعل יוצא : وهو الذى لا يكتفى بفاعله ويحتاج إلى مفعول به

واحد أو أكثر، مثل : שומר حرس ، פתח فتح ، למד درس

אחמד אכל את הפשר أكل أحمد اللحم

העברתי את האיש הזקן את הפביש

جعلت الرجل العجوز يعبر الطريق

- وينقسم الفعل من حيث تركيبه إلى :

أ - المجرد הקל : هو ما كانت جميع حروفه أصلية ، وينقسم المجرد إلى :

- مجرد ثلاثى : وهو الفعل المكون من ثلاثة حروف أصلية ، مثل : שמע

- مجرد رباعى : وهو الفعل المكون من أربعة حروف أصلية ، مثل : תרגם

ترجم، שחרר حرر

ب - المزيد הדוסר : هو ما زيد فيه حرف أو أكثر على حروفه الأصلية وينقسم

إلى :

- مزيد ثلاثى : وهو ما زيد فيه حرف على أصله الثلاثى ، مثل : נשבר انكسر ،

أو حرفين مثل : האכיל أطعم ، أو ثلاثة حروف مثل : התלמד تعلم ، وهنا

الفعل مزيد بالسهاء والتاء وتضعيف الميم (وهى عين الفعل)

- مزيد رباعى : وهو ما زيد فيه حرفان عن أصله الرباعى ، مثل : השתחרר تحرر ،

התגלגל تدحرج .

وينبغى الإشارة إلى أنه ليس من الضروري أن يكون لكل مجرد مزيد أو أن يكون

لكل مزيد مجرد مستعمل ، بل يمكن أن يكون هناك فعل مجرد ولا يستعمل منه

المزيد أو العكس .

صيغ الفعل גזרות הפעל

١ - الفعل السالم גזרות השלמים : وهو ما خلت حروفه الأصلية من حروف العلة א, ה, ו, י ومن التضعيف ، مثل : ספר עד ، שמר حرس أنواعه :

- أ - سالم من حروف الحلق שלמים (טהורים) ، مثل : שלם دون
ب - سالم فاؤه حرف حلقى שלמים "פ" גרודית (שפ"ג) ، مثل :
למד وقف ، קצר علا
ج - سالم عينه حرف حلقى שלמים "ע" גרודית (שע"ג) ، مثل : צחק ضحك ، צלק صرخ
د - سالم لامه حرف حلقى שלמים "ל" גרודית (של"ג) ، مثل : תמה اندهش .

هـ - الرباعى ، مثل דרדר تدهور

و - الخماسى ، مثل חמרמר أحمر

٢ - الفعل الناقص גזרות החסרים : والفعل الناقص هو الذى يفقد من

جلده أثناء تصريفه حرفا من الحروف ، والأفعال الناقصة فى العبرية هى :

أ - الأفعال التى فاؤها نون חסרי נ"נ ، مثل : נפל سقط ، נתן أعطى

ب - الأفعال التى فاؤها ياء חסרי נ"י مثل : ישב جلس ، יצא أشعل

٣ - الأفعال المضعفة גזרות הכפולים חע"ע : وهى الأفعال التى يكون

عينها ولامها من جنس واحد ، مثل : מדד قاس ، סבב لف ، ארר لعن

٤ - الأفعال المعتلة גזרות הנחים (הנאלמים) : وهى الأفعال التى

يكون أحد حروفها الأصلية حرف علة ، ويحذف نطقاً أو كتابة، ولا يعوض عنه بالتشديد ، وهى :

أ - معتلة الفاء بالألف **נִחַי פ"א** ، مثل : **אָמַר** قل

ب - معتلة الفاء بالهاء **נִחַי פ"ה** ، مثل : **הָלַךְ** ذهب

ج - معتلة الفاء بالياء **נִחַי פ"י** ، مثل : **יָשַׁב** جلس

د - معتلة العين بالواو **נִחַי ע"ו** ، مثل : **קָם (קוים)** قام

هـ - معتلة العين بالياء **נִחַי ע"י** ، مثل : **שָׁר (שִׁיר)** غنى

و - معتلة اللام بالألف **נִחַי ל"א** ، مثل : **מָצָא** وجد

ز - معتلة اللام بالهاء **נִחַי ל"ה** ، مثل : **קָנָה** اشترى

هـ - الأفعال المركبة **נִזְרֹת הַמִּרְכָּבִים** : وهى الأفعال التى تجمع بين صيغتين من الصيغ السابقة وهى تقابل اللفيف المفروق و المقرون فى العربية، وتنقسم إلى :

أ - معتلة الفاء واللام ، مثل : **יָצָא** خرج ، **אָבָה** شاء

ب - معتلة العين واللام ، مثل : **בָּא** جاء ، **שָׁוָה** ساوى

أوزان الفعل : **בִּדְדִי הַפֻּעֵל**

أوزان الفعل فى العبرية سبعة ، وهى :

- ١ - الوزن المجرد أو البسيط **קָל** : وهو ما ليس فيه حروف زائدة ، ويدل على المعنى البسيط ، والثلاثى المجرد له ثلاث صور فى الماضى وهى : **פָּעַל** ، مثل **פָּתַח** وهى الصيغة الأكثر انتشاراً و **פָּעַל** ، مثل **פָּתַח** ثقل ، و **פָּעַל** ، مثل

קטן ١٥٨ صغر ،

٢ - وزن **הפעל**: ويصاغ بزيادة حرف نون المحركة بالكسرة القصيرة ، ويقابل صيغة انفعال في العربية . ويفيد هذا الوزن معنى المبنى للمجهول مثل **השבר** إنكسر. كما يفيد معنى الفعل المجرد مثل **הלחם** حارب ، **הכנס** دخل. كما يفيد المطاوعة مثل **השמר** حفظ نفسه .

٣ - وزن **פעל** : وهو يصاغ بتضعيف عين الفعل، ويدل على التعدية ، كما يشير إلى الإكثار والمبالغة ويقابل في العربية وزن فَعَّلَ ، مثل : **למד** علّم
٤ - وزن **הפעל** : وهو صيغة البناء للمجهول للوزن السابق ، ويقابل وزن فُعِّلَ في العربية ، مثل : **למד** علّم، **כתב** كُتب .

٥ - وزن **הפעיל** : ويصاغ بإضافة الـ **ה** كسابقة والـ **י** كداخلة بين عين الفعل ولامه، ويفيد هذا الوزن معنى التعدية والسببية والمبالغة والتجريد، ويقابل وزن أفعل في العربية مثل : **הכתוב** أملى ، **הלבוש** ألبس ، **הביט** نظر
٦ - وزن **הפעיל** : وهو صيغة المبنى للمجهول للوزن السابق ويقابل صيغة أفعل في العربية، مثل : **הכרז** أعلن

٧ - وزن **התפעל** : ويصاغ بزيادة **הת** في أوله وتشديد عين الفعل، ويفيد هذا الوزن معنى المطاوعة والمجهول كما يعطى المعنى مجردا ويقابل صيغة افتعل في العربية : **התרחק** تباعد ، **התייتم** تيتّم .

تصريف الأفعال السالمة בסִימַת השלמים

أولاً : الأفعال السالمة من حروف الحلق שלמים סהורים:

الوزن المجرد קל :

الزمن الماضي : يوجد ثلاث صور في الماضي وهى : **פעל** و**פעיל** و**פעל** :

تصريف الصورة الأولى **פעל** :

ولهذه الصورة صيغتان في المستقبل صيغة الفعل المتعلّى المضموم العين وصيغة الفعل اللازم المفتوح العين ،

الفعل المتعلّى المضموم العين : تصريف الفعل סגר أغلق

الأمر	المستقبل	الماضي	الضمير
	אסגר	סגרתי	אני
סגר	תסגר	סגרת	אתה
סגרי	תסגרי	סגרת	את
	יסגר	סגר	הוא
	תסגר	סגרה	היא
	נסגר	סגרנו	אנחנו
סגרנו	תסגרנו	סגרנו	אנחנו
סגרנה	תסגרנה	סגרנו	אתם
	יסגרנו	סגרנו	הם
	תסגרנה	סגרנו	הן

الزمن الحالى (اسم الفاعل)

مفرد مذكر סגר

جمع مذكر סגרים

مفرد مؤنث סוּגְרָת (סוּגְרָה) جمع مؤنث סוּגְרוֹת

اسم المفعول

مفرد مذکر סוּגְרָה جمع مذکر סוּגְרִים

مفرد مؤنث סוּגְרָה جمع مؤنث סוּגְרוֹת

المصادر :

المصدر هو ما دل على حدث مجرد من الزمان والمكان ، وهو أصل الفعل وجميع مشتقاته.

المطلق סוּגְרָה المضاف סוּגְרָה ، المصدر اللامى לסוּגְרָה

الاسم المشتق : סוּגְרָה

الفعل اللازم المفتوح العين فى المستقبل : לִמַּד درس

الضمير	الماضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	לִמַּדְתִּי	אֶלְמַד	
אַתָּה	לִמַּדְתָּ	תִּלְמַד	לִמַּד
אָתָּה	לִמַּדְתָּ	תִּלְמַדְדִּי	לִמַּדְדִּי
הוּא	לִמַּד	יִלְמַד	
הִיא	לִמַּדָּה	תִּלְמַד	
אֲנֵחֵנוּ	לִמַּדְנוּ	נִלְמַד	
אַתֶּם	לִמַּדְתֶּם	תִּלְמַדוּ	לִמַּדוּ
אַתָּן	לִמַּדְתֶּן	תִּלְמַדְנָה	לִמַּדְנָה
הֵם	לִמַּדוּ	יִלְמַדוּ	
הֵן	לִמַּדוּ	תִּלְמַדְנָה	

ملاحظات :

- تأتي الأفعال اللازمة مفتوحة العين في المستقبل ، وكذلك الأفعال المتعدية التي عينها أو لامها حرفا حلقيا
- لا يختلف الفعل المفتوح العين عن الفعل المضموم العين إلا في المستقبل فقط
- أما باقى التصريفات فلا يوجد فرق :

تصريف صورة **פִּילַל** : الفعل **פָּבַד** ثقل

الضمير	المضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	פָּבַדְתִּי	אֶפְבֹּד	
אַתָּה	פָּבַדְתָּ	תִּפְבֹּד	פָּבַד
אָתָּה	פָּבַדְתָּ	תִּפְבֹּדִי	פָּבַדִּי
הוּא	פָּבַד	יִפְבֹּד	
הִיא	פָּבַדָּהּ	תִּפְבֹּד	
אֲנֵחָנוּ	פָּבַדְנוּ	נִפְבֹּד	
אַתֶּם	פָּבַדְתֶּם	תִּפְבֹּדוּ	פָּבַדוּ
אֲתָן	פָּבַדְתֶּן	תִּפְבֹּדְנָה	פָּבַדְנָה
הֵם	פָּבַדוּ	יִפְבֹּדוּ	
הֵן	פָּבַדוּ	תִּפְבֹּדְנָה	

الزمن الحالى :

مفرد مذكر **פָּבַד** جمع مذكر **פָּבַדוּ**

مفرد مؤنث **פָּבַדָּהּ** جمع مؤنث **פָּבַדְנָה**

المصادر :

المطلق **פָּבַד** المضاف **פָּבַד** ، المصدر اللامى **לִפְבֹּד**

الاسم المشتق : **פָּבַדָּהּ**

تصريف صورة **פָּלַל** : الفعل **קָטַן** صغر

الضمير	الماضي	المستقبل	الأمر
אֲנִי	קָטַנְתִּי	אֶקְטַן	
אַתָּה	קָטַנְתָּ	תִּקְטַן	קָטַן
אָתָּה	קָטַנְתָּ	תִּקְטַנְי	קָטַנְי
הוּא	קָטַן	יִקְטַן	
הִיא	קָטְנָה	תִּקְטַן	
אֲנֵחֵנוּ	קָטַנוּ	נִקְטַן	
אַתֶּם	קָטַנְתֶּם	תִּקְטַנוּ	קָטַנוּ
אַתֶּן	קָטַנְתֶּן	תִּקְטַנְה	קָטַנְה
הֵם	קָטַנוּ	יִקְטַנוּ	
הֵן	קָטַנוּ	תִּקְטַנְה	

اسم الفاعل :

مفرد مذکر **קָטַן** جمع مذکر **קָטַנְיִם**

مفرد مؤنث **קָטַנָה** جمع مؤنث **קָטַנְוֹת**

المصادر :

المطلق **קָטַן** المضاف **קָטַן** ، المصدر اللامي **לִקְטַן**

الاسم المشتق : **קָטַנָה**

ملاحظات :

ملاحظات على الماضي :

- تشكل فاء الفعل بالقلمص مع جميع الضمائر ماعدا المخاطبين والمخاطبات

حيث تشكل بالسكون

- تشكل عين الفعل بالباتح فى تصريف صورة **פילל** مع جميع الضمائر باستثناء ضمائر : الغائبة والغائبين والغائبات فتشكل بالسكون . وتشكل عين الفعل فى صورة **פילל** بالفتحة مع ضمير الغائب.

وتشكل عين الفعل بالحوّلم قاطن فى صورة **פילל** مع جميع الضمائر ماعدا ضمير المخاطبين والمخاطبات حيث تتحول الحولم قطان إلى قلمتس حاطوف (قاطن).

- عندما تكون لام الفعل نونا وتكون ساكنة سكونا تلما قبل اللاحقة **נל** (ضمير المتكلمين) فإنها تدغم فيها ويعوض عن ذلك بالتشديد الثقيل مثلما فى **פיללנל** :
- إذا كانت لام الفعل تاء وتكون ساكنة سكونا تلما فإنها تدغم فى اللواحق ويعوض عن ذلك بالتشديد الثقيل مثل الفعل **פילל** قطع ، **פילל** قطعت .
ملاحظات على المستقبل :

- تقابل صيغة المستقبل فى العبرية صيغة المضارعة فى العربية ، وهى تقابل حروف المضارعة العربية أنيت **אני** وتأتى كسوابق ، كما أن هناك مجموعة من اللواحق تجمع فى كلمة **אני** .

- تشكل حروف الاستقبال كلها بالحرق ماعدا الألف فتشكل بالسيجول

- تشكل فاء الفعل مع جميع الضمائر بالشفاء (السكون)

- يأتى المستقبل على صيغة **פילל** (أى مضموم العين) مع الأفعال المتعدية من صورة **פילל** وعلى صيغة **פילל** (أى مفتوح العين) مع الأفعال اللازمة من صورة **פילל** ومع كل الأفعال التى عينها أو لامها حرفا حلقيا، ومع صورتى **פילל** و**פילל**، وتتحول الباتح والحوّلم قاطن إلى سكون خلسة مع النهايتين . **פילل** .

ملاحظات على الأمر :

- يأتى الأمر مع ضمائر الخطاب فقط ، ويصاغ من المستقبل بعد حذف حروف الاستقبال (المضارعة)

- تشكل فاء الفعل بالحرق فى حالتى المخاطبة والمخاطبين وذلك عوضا عن السكون لتعذر التقاء ساكنان أول الكلمة .

ملاحظات على الزمن الحالى (اسم الفاعل) :

- يأتى الزمن الحالى أو اسم الفاعل من صورة **فَعِلَال** على صيغة **فَعِلَال** وهو الأكثر شيوعا فى العبرية ويأتى من صورتى **فَعِلَال** و**فَعِلَال** على وزن الماضى .

ملاحظات على اسم المفعول :

- يأتى اسم المفعول من صورة **فَعِلَال** على صيغة **فَعِلَال** وهى الصيغة الوحيدة من الوزن الأول ، ولا يأتى من صورتى **فَعِلَال** و**فَعِلَال** اسم مفعول فى هذا الوزن.

ملاحظات على المصدر والاسم المشتق:

- يأتى المصدر المطلق على وزن **فَعِلَال** والمصدر المضاف على وزن **فَعِلَال**، وإذا سبقه حرف نسب يشكل حرف النسب بالحرق وهذا ما نلاحظه فى المصدر اللامى، حيث يأتى المصدر اللامى على وزن **فَعِلَال** .

- المصدر اللامى ما هو إلا مصدر مضاف ألحقت به اللام وهو ليس صيغة منفصلة، ويذكر فى التصريفات لكثرة استخدامه فى العبرية

- الاسم المشتق من هذا الوزن يأتى على صيغة **فَعِلَال** ، وهو أحد أوزان المصادر التى تستخدم بكثرة فى العبرية الحديثة.

وزن **נִכְנֵס** : تصريف الفعل **נִכְנֵס** دخل

الضمير	المضى	المستقبل	الأمر
אני	נִכְנַסְתִּי	אֶכְנֹס	
אתה	נִכְנַסְתָּ	תִּכְנֹס	הִכְנֵס
את	נִכְנַסְתְּ	תִּכְנֹסִי	הִכְנֵסִי
הוא	נִכְנַס	יִכְנֹס	
היא	נִכְנְסָה	תִּכְנֹס	
אנחנו	נִכְנַסְנוּ	נִכְנֹס	
אתם	נִכְנַסְתֶּם	תִּכְנֹסוּ	הִכְנֵסוּ
אתן	נִכְנַסְתֶּן	תִּכְנֹסְנָה	הִכְנֵסְנָה
הם	נִכְנְסוּ	יִכְנֹסוּ	
הן	נִכְנְסוּ	תִּכְנֹסְנָה	

الزمن الحالى :

مفرد مذكر **נִכְנֵס** جمع مذكر **נִכְנְסוּ**

مفرد مؤنث **נִכְנְסָה** جمع مؤنث **נִכְנֹסוּ**

المصدر : المطلق **הִכְנֵס** ، **נִכְנֹס** ، المضاف **הִכְנֵס** ، اللامى **לְהִכְנֵס**

الاسم المشتق **הִכְנֵסוּת**

ملاحظات :

ملاحظات على الماضى :

- تشكل النون الزائدة بالحقيرق ، وفاء الفعل بالسكون

- تشكل عين الفعل بالبataح مع جميع الضمائر ، باستثناء الغائبة والغائبين

والغائبات فإنها تشكل بالسكون.

ملاحظات على المستقبل :

- تشكل حروف الاستقبال (المضارعة) بالحرق ماعدا الألف تشكل بالسيجول .
- تشكل فاء الفعل بالقامتس مع تشديدها بالشدة الثقيلة ، وذلك عوضا عن حذف حرف النون الذى حذف لأنه واقع ساكن بين متحركين .
- تشكل عين الفعل بالتفسير ماعدا ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون، والمخاطبات والغائبات فتشكل بالباتح .

ملاحظات على الأمر :

- يأتى الأمر بحذف حرف الاستقبال مع ضمائر الخطاب ويستبدل بهاء مشكلة بالحرق.

ملاحظات على الزمن الحالى والمصدر :

- يشبه الزمن الحالى المفرد المذكر الماضى ، ولكن تشكل عين الفعل بالقامتس .
- تشدد لام الفعل فى الاستقبال والأمر والمصادر والاسم المشتق .
- تشكل لام المصدر اللامى بالسكون .

وزن **פעל** : تصريف الفعل **שָׁלַם** دفع

الضمير	المضى	المستقبل	الأمر
אֲנִי	שָׁלַמְתִּי	אֶשְׁלֵם	
אַתָּה	שָׁלַמְתָּ	תִּשְׁלַם	שָׁלֵם
אָתָּה	שָׁלַמְתָּ	תִּשְׁלַמִּי	שְׁלַמִּי
הוא	שָׁלַם	יִשְׁלַם	
היא	שָׁלְמָה	תִּשְׁלַם	
אֲנֵחֵנוּ	שָׁלַמְנוּ	נִשְׁלַם	
אַתֶּם	שָׁלַמְתֶּם	תִּשְׁלְמוּ	שְׁלְמוּ
אַתָּן	שָׁלַמְתֶּן	תִּשְׁלַמְנָה	שְׁלַמְנָה
הם	שָׁלְמוּ	יִשְׁלְמוּ	
הן	שָׁלְמוּ	תִּשְׁלַמְנָה	

الزمن الحال :

مفرد مذكر **מִשְׁלֵם** , جمع مذكر **מִשְׁלָמִים**

مفرد مؤنث **מִשְׁלָמָה** , جمع مؤنث **מִשְׁלָמוֹת**

اسم المفعول:

مفرد مذكر **מִשְׁלֵם** , جمع مذكر **מִשְׁלָמִים**

مفرد مؤنث **מִשְׁלָמָה** , جمع مؤنث **מִשְׁלָמוֹת**

المصدر: المطلق **שָׁלַם** , المضاف **שָׁלַם** اللامى **לְשָׁלַם**

الاسم المشتق **שְׁלוּם**

ملاحظات :

- عين الفعل دائما مشددة بالشدة الثقيلة .

- تشكل فاء الفعل فى الماضى بالحرق وفى المستقبل والأمر والزمن الحالى بالباتح.

- تشكل حروف الاستقبال بالسكون المتحرك باستثناء الألف تشكل بلخاطف باتح.

- يأتى الأمر بعد حذف حروف الاستقبال.

- يأتى اسم الفاعل بإضافة ميم ساكنة إلى الأمر.

وزن **פעל** : تصريف الفعل **פעל** ألغى

الزمن الحال	المستقبل	المضى	الضمير
مفرد مذكر	אֶפְעֵל	פִּעַלְתִּי	אֲנִי
מִפְעֵל	תִּפְעֵל	פִּעַלְתָּ	אַתָּה
جمع مذكر	תִּפְעֵלִי	פִּעַלְתָּ	אַתָּה
מִפְעֵלִים	יִפְעֵל	פִּעַל	הוא
مفرد مؤنث	תִּפְעֵל	פִּעַלְהָ	היא
מִפְעֵלָה	נִפְעֵל	פִּעַלְנוּ	אֲנֵחֵנוּ
מִפְעֵלָה	תִּפְעֵלוּ	פִּעַלְתֶּם	אַתֶּם
جمع مؤنث	תִּפְעֵלָה	פִּעַלְתֶּן	אַתֶּן
מִפְעֵלוֹת	יִפְעֵלוּ	פִּעֵלוּ	הם
مصدر مطلق	תִּפְעֵלָה	פִּעֵלוּ	הן
פִּעַל			

ملاحظات :

- وزن **פעל** هو المبنى للمجهول من وزن **פעל** .
- تشكل فاء الفعل فى الماضى بالقبوتس مع جميع الضمائر ، وتشكل عين الفعل بالباتح ماعدا الغائبة والغائبين والغائبات فتشكل بالسكون .
- تشكل حروف الاستقبال بالسكون المتحرك باستثناء الألف تشكل بالخاطف باتح . وتحتفظ فاء الفعل بحركتها (القبوتس) وكذلك عين الفعل (باتح) ماعدا مع المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون .
- عين الفعل تشدد تشديدا ثقيلا فى جميع التصريفات .
- لا يأتى من هذا الوزن أمر ، والمصدر المضاف لدلالته على المبنى للمجهول .

وزن הפעיל : تصريف الفعل הדליק أوقد ، أشعل

الضمير	الماضي	المستقبل	الأمر
אני	הדלקתי	אדליק	
אתה	הדלקת	תדליק	הדלק
את	הדלקת	תדליקי	הדליקי
הוא	הדליק	ידליק	
היא	הדליקה	תדליק	
אנחנו	הדלקנו	נדליק	
אתם	הדלקתם	תדליקו	הדליקו
אתן	הדלקתן	תדלקנה	הדלקנה
הם	הדליקו	ידליקו	
הן	הדליקו	תדלקנה	

الزمن الحالي (اسم الفاعل) :

مفرد مذکر מדליק جمع مذکر מדליקים

مفرد مؤنث מדליקה جمع مؤنث מדליקות

اسم المفعول:

مفرد مذکر מדלק جمع مذکر מדלקים

مفرد مؤنث מדלקה جمع مؤنث מדלקות

المصدر :

المصدر المطلق הדלק المصدر المضاف הדליק

المصدر اللامي להדליק

الاسم المشتق : הדלקה

ملاحظات :

- فى الماضى تشكّل الهاء الزائفة بالحرق وفاء الفعل بالسكون .
- تحذف الياء الواقعة بعد عين الفعل عند إسناد الفعل إلى الضمائر ماعدا ضمائر الغياب ، حيث تبقى كما هى .
- فى المستقبل تحذف الهاء الزائفة وتوضع حروف الاستقبال مكانها وتشكّل بالباتح ، وتبقى فاء الفعل ساكنة وتشكّل عين الفعل بالحرق جداول عدا المخاطبات والغائبات تشكّل بالتمييز .
- يأتى الأمر بحذف حروف الاستقبال ووضع هاء مشكّلة بالباتح بدلا منها.
- تبدل الهاء الزائفة بلليم فى الزمن الحال مع تشكيّلها بالباتح.

وزن **הפעל** : تصريف الفعل **הזמן** دعى

الزمن الحالى	المستقبل	الماضى	الضمير
مفرد مذكر	אזמן	הזמנתי	אני
מזמן	תזמן	הזמנת	אתה
مفرد مؤنث	תזמני	הזמנת	את
מזמנת	יזמן	הזמן	הוא
جمع مذكر	תזמן	הזמנה	היא
מזמנים	נזמן	הזמנו	אנחנו
جمع مؤنث	תזמנו	הזמנתם	אתם
מזמנות	תזמנה	הזמנתו	אתו
مصدر مطلق	יזמנו	הזמנו	הם
הזמן	תזמנה	הזמנו	הן

ملاحظات :

- يأتى هذا الوزن على صيغة **הפעל** أو على صيغة **הפעיל** ، ويتم تصريفه بهذه الصيغة مع الأزمنة .

- تشكل فاء الفعل فى الماضى بالسكون التام ، وعين الفعل بالباتح ماعدا ضمائر الغائية والغائين والغائيات تشكل بالسكون .

- تشكل حروف الاستقبال بالقبوتص أو القلمتص حاطوف (قطان) وتشكل فاء الفعل بالسكون التام ، وعين الفعل بالباتح ماعدا ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائين فتشكل بالسكون.

وزن **התפעל** : تصريف الفعل **התקשר** اتصل بـ

الضمير	الماضي	المستقبل	الأمر
אני	התקשרתי	אתקשר	
אתה	התקשרת	תתקשר	התקשר
את	התקשרת	תתקשר	התקשרי
הוא	התקשר	יתקשר	
היא	התקשרה	תתקשר	
אנחנו	התקשרנו	נתקשר	
אתם	התקשרתם	תתקשרו	התקשרו
אתן	התקשרתן	תתקשרנה	התקשרנה
הם	התקשרו	יתקשרו	
הן	התקשרו	תתקשרנה	

الزمن الحال :

مفرد مذكر **מתקשר** جمع مذكر **מתקשרים**

مفرد مؤنث **מתקשרת** جمع مؤنث **מתקשרות**

المصدر : المطلق **התקשר** المضاف **התקשר** ، اللامى **להתקשר**

الاسم المشتق **התקשרות**

ملاحظات :

- فى الماضى تأتى السابقة **ה** قبل الفعل ، وتشكل فاء الفعل بالباتح ، وتشكل عينه بالباتح مع جميع الضمائر ماعدا ضمير الغائب يشكل بالتسيير وضمائر الغائبين والغائبات فتشكل بالسكون.

- فى المستقبل تشكل حروف الاستقبال بالحيرق ماعدا الألف فيشكل بالسيجول

تشكل عين الفعل بالباتح ولامه بالتقيرري باستثناء ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين فتشكل بالسكون.

- يشبه الأمر صيغة الماضي .

- فى الزمن الحالى تحل السابقة **מִתְ** بدلا من **הָתְ** .

- عين الفعل مشددة بالشدة الثقيلة مع جميع التصريفات .

- هناك مجموعة من الأفعال عند تصريفها فى هذا الوزن تختلف عن الصورة السابقة وذلك إذا كانت فاء الفعل من حروف الصغير (**פ, צ, ל, ש, ץ**) حيث يتغير وضع تاء الوزن على النحو التالى :

- إذا كانت فاء الفعل **פ, ש, ץ** تأتى قبل تاء الوزن ، مثل : **הִשְׁתַּדֵּל** حاول، من الأصل **הִשְׁתַּדֵּל** و **הִשְׁתַּדֵּר** انتظم، من الأصل **הִשְׁתַּדֵּר**

- إذا كانت فاء الفعل **ל** تحول : التاء إلى **ו** وتأتى بعد الصلا ، مثل : **הִצִּטֵּד** تفوق ، و **הִצִּטֵּדק** صلق .

- إذا كانت فاء الفعل **ק** تحول : التاء إلى **כ** مثل : **הִכִּיֵּד** تسليح

- إذا كانت فاء الفعل **ת, ט, כ** تحذف تاء الوزن وتدغم فى فاء الفعل ويعوض عنها بشدة ثقيلة مثل : **הִטִּהֵר** تطهر بدلا من **הִטִּהֵר** و **הִדִּכֵּא** تهدم بدلا من **הִדִּכֵּא** .

ملاحظات عامة حول تصريفات الأوزان السبعة :

- هناك ثلاثة أوزان تشكل حروف الاستقبال فيها بلخيرق ماعدا الألف فتشكل بالسيجول وهى أوزان : **קל** بصورة الثلاث ، لازما كان أم متعديا ، و**דפיל** ،

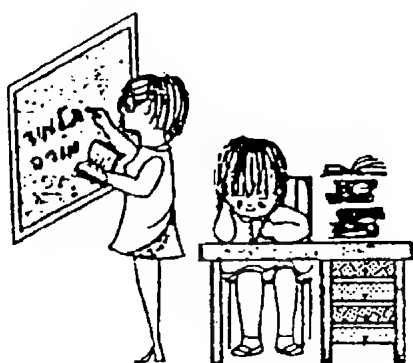
התפיל

- هناك وزنان يخلوان من الأمر والمصدر المضاف والمصدر اللامى والاسم المشتق هما : **פעל**، **הפעל** وهما الوزنان المبنيان للمجهول.

- هناك وزنان ليس فيهما اسم مفعول هما : **דפיל**، **התפעל** وهى الأوزان المبنية للمجهول والمطاوعة.

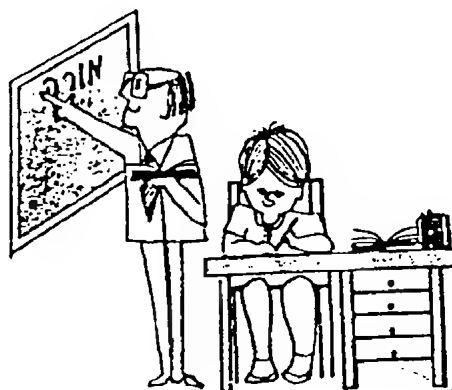
- هناك ثلاثة أوزان شلدت فيها العين فى جميع التصريفات هى : **פעל(למד)** ، **פעל (למד)** ، **התפעל (התלמד)** .

- تشكل لام المصدر اللامى دائما بالسكون ، ماعدا فى صيغة **פיל** فقد شكلت بالكسرة .

אני תלמידה.

היא מורה.

אני תלמיד.

הוא מורה.

אני תלמיד. גם אתה תלמיד? כן. אני תלמיד. אני תלמידה. גם את תלמידה? כן. אני תלמידה. אתה מורה? לא. אני לא מורה. אני תלמיד. מי המורה? אדון כהן המורה. מי המורה? גברת לוי המורה. את מורה? — אני? לא. אני לא מורה. אני תלמידה. הוא מורה? כן. אדון כהן מורה בבית-הספר. שולמית. מי בכתה? משה בכתה. נרות בכתה. גם המורה בכתה. בכתה שלחן וכסא. מה על השלחן? ספר על השלחן. מה על השלחן? ספר על השלחן. מחברת על השלחן. איפה הכסא?

הכסא על הרצפה. מה על הרצפה? כסא על
הרצפה. שלחן על הרצפה. מה זה? זה צט. מה
זה? עפרון. מה זאת? זאת מתכרת. מה על הקיר?
לוח על הקיר. מה על הקיר? תמונה על הקיר.

אַנחנו כותבים וקוראים

היום אנחנו לומדים שיעור ראשון.	סמך:
בשיעור זה אנחנו מדברים, כותבים וקוראים עברית.	
מי מדבר עברית?	אסתר:
אני מדברת עברית.	שלמה:
גם אני מדבר עברית.	סמך:
מי כותב וקורא עברית?	אסתר:
אני קוראת עברית, אבל לא כותבת.	שלמה:
גם אני קורא עברית, ולא כותב.	דבורה:
אני קוראת וגם כותבת.	סמך:
מה את כותבת?	דבורה:
אני כותבת מכתבים.	סמך:
למי את כותבת מכתבים?	דבורה:
אני כותבת מכתבים אל ההורים שלי, ההורים שלי — לומדים באלפון. הם כותבים וקוראים עברית.	
אמא שלי קורא עברית וגם כותב, אמא שלי קוראת עברית, אבל לא כותבת.	שושנה:
נחמן, למי אתה כותב מכתבים?	סמך:
אני כותב מכתבים אל האחות שלי, היא לומדת בבית-ספר. היא תלמידה טובה ויוצעת לקרוא ולכתוב.	נחמן:
אני כותב מכתבים אל האח שלי, גם הוא לומד בבית-הספר. הוא תלמיד טוב ויוצע לכתוב ולקרוא.	מנחם:
אני לא כותבת ולא קוראת, אבל אני רוצה לכתוב ולקרוא.	דבורה:
אם את רוצה ללמוד — את יודעת לכתוב ולקרוא.	סמך:

אין דער העומד בפני הרצון

חרגיל 1. זנה על השאלות הבאות:

1. מה עושים התלמידים בשעור ראשון?
2. מה שואל המורה את התלמידים?
3. מה עונה אסתר?
4. מה אומר שלמה?
5. מה שואל המורה את דבורה?
6. מה עונה דבורה?
7. למי כותב נחמן מקתבים?
8. מה אומר מנחם?
9. מה אומרת צפורה?
10. מה אומר המורה לצפורה?

אכל	אם	מי	ל-?	גם	ל-?
-----	----	----	-----	----	-----

למה לשושה לומדים עברית. ...
 דבורה כותבת לקוראת עברית.
 אילה לצפורה כותבות לקוראות עברית.

גם אני קורא עברית לגם כותב.
 אילה מדברת, קוראת לגם כותבת עברית.
 שרה תלמידה, גם חנה תלמידה.
 גם אני כותב וקורא עברית.

מה אנחנו עושים כל יום?

המורה: בשעור זה אנחנו לומדים, מה אנחנו עושים כל יום. מי רוצה לספר מה עושים בבקר?
תנה: אני רוצה לספר.

המורה: בבקשה לספר, תנה.
תנה: כל יום אני קמה בשעה שבע: מתרחצת, מתלבשת ואוכלת ארוחת-בקר.

המורה: מתי אתה קם, שמעון?

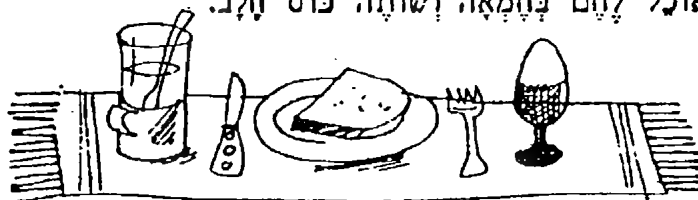
שמעון: אני קם בשעה שש.

המורה: מה אתה עושה בבקר, שמעון?

שמעון: גם אני מתרחץ, מתלבש ואוכל ארוחת-בקר.

המורה: מה אתה אוכל בבקר?

שמעון: אני אוכל לחם בחמאה ושותה כוס חלב.

המורה: מה את אוכלת בבקר, מנוחה?

מנוחה: בבקר אני אוכלת לחם בחמאה וגם ביצה, ושותה חלב או קפה.

המורה: יהודה, אתה רוצה לספר עכשו?

יהודה: כן, אני רוצה לספר עכשו.

המורה: ספר בבקשה, יהודה.

יהודה: בבקר אני הולך למסדר-בקר. אחרי המסדר אני אוכל ארוחת-בקר, ואחרי ארוחת-הבקר אנחנו יוצאים לאמונים.

- ישראל: אחרי ארוחת-הבקר אני לוקח את הספרים שלי ואת המחברות שלי והולך אל האלפון.
- המורה: מה אתה עושה באלפון?
- ישראל: באלפון אנחנו לומדים לקרוא ולכתוב. אנחנו קוראים ספרים ועתונים, אנחנו כותבים שעורים ומכתבים.
- המורה: גם אני לומדת באלפון. אני לומדת לקרוא ולכתוב.

תרגיל 6. צנה על השאלות הבאות:

1. מתי קמה חנה כל יום?
2. מה עושה חנה כל בוקר?
3. מה אוכל שמעון בבוקר?
4. מה עושה יהודה אחרי ארוחת-הבקר?
5. מה לומד ישראל באלפון?
6. מתי אתה קם כל יום?
7. מה את אוכלת בארוחת-הבקר?
8. מה אתה עושה אחרי ארוחת-הבקר?

תרגיל 7. כתוב משפטים מהמלים הבאות:

1. בוקר	5. מה?	9. לקום
2. מתלבש	6. עובד	10. מתרחצים
3. אחרי	7. לוקחת	11. כוס חלב
4. לאכול	8. בבקשה	12. ארוחת-בקר

מליו

שמות

סֶפֶר	בֶּקֶר	לֶחֶם
מַחְבֶּרֶת	אֲמוּנִים	חֶמְאָה
עֲתוֹן	מִסְדֵּר	כִּיצָה
עוֹלָה	מִסְדֵּר-בֶּקֶר	חֶלֶב
חֶדֶשׁ	אַרוּחָה	קֶפֶה
תִּיק	אַרוּחַת-בֶּקֶר	כּוֹס

פעלים

אוֹכֵל	– אוֹכְלִים	– לֹאכּוֹל	–
הוֹלֵךְ	– הוֹלְכִים	– לִלְכֹּת	
מִסְפֵּר	– מְסַפְּרִים	– לְסַפֵּר	
מְחַלְבֵּשׁ	– מְחַלְבָּשִׁים	– לְהַחְלִיבֵשׁ	–
מְחַבֵּחֵץ	– מְחַבְּחָצִים	– לְהַחְבִּיחֵץ	
רוֹצֶה – עוֹשֶׂה			

שונות

מֶה, מִתִּי, אוֹ, אַחֲרֵי
אַנְחֵנוּ: אַתֶּם, אַתֶּן: הֵם, הֵן

מה אֶנְחֵנו עוֹשִׁים כָּל יוֹם?

(המסך)

- המורה: מה את עושה בבקר, שושנה?
- שושנה: אחרי ארוחת-הבקר אני לוקחת את התיק שלי והולכת לדאר. אני עובדת בדאר.
- המורה: את הולכת לדאר או נוסעת?
- שושנה: אני הולכת לדאר. אני גרה קרוב לדאר.
- המורה: ואתה, ישראל, הולך לאלפן או נוסע?
- ישראל: אני נוסע לאלפן. אני גר רחוק מהאלפן.
- המורה: כמה שעות אתה לומד באלפן כל יום?
- ישראל: לפגי הצהריים אני לומד שלש שעות, ואחרי הצהריים אני לומד שתי שעות.
- המורה: מתי אתה אוכל ארוחת-צהריים?
- ישראל: אני אוכל ארוחת-צהריים בשעה אחת.
- המורה: איפה אתה אוכל ארוחת-צהריים?
- ישראל: אני אוכל ארוחת-צהריים במסעדה, כי האלפן רחוק מהבית שלנו.
- המורה: איפה את אוכלת ארוחת-צהריים?
- שושנה: אני אוכלת ארוחת-צהריים בבית, כי הדאר קרוב לבית שלנו.

דאר

- המורה: מתי את גומרת את העבודה?
- שושנה: אני גומרת את העבודה בשעה שתיים.
- המורה: האם את לומדת באלפן?
- שושנה: כן, אני לומדת באלפן. אני לומדת אחר-הצהריים.

- יורם: אני גומר את העבודה בשעה ארבע.
- אחרי העבודה אני מתרחץ, מחליף בגדים והולך לחדר התרבות. בחדר התרבות אני פוגש חברים וחברות: אני קורא עתון, כותב מכתבים ושומע רדיו.
- המורה: יהודה, מה אתה עושה בערב?
- יהודה: בערב אני לומד. אני לומד עברית, חשבון ומנהל.
- המורה: מתי אתה שוכב לישון?
- יהודה: אני שוכב לישון בשעה עשר בלילה, כי אני צריך לקום בשעה שש בלוקר.

היום קצר – והמלאכה מרבה

- תרגיל 14. צנה על השאלות הבאות:
1. מה עושה שושנה כל בוקר?
 2. מדוע שושנה הולכת לדאר ולא נוטעת?
 3. כמה שעות לומד ישראל לפני הצהריים, וכמה שעות הוא לומד אחר-הצהריים?
 4. איפה אוכל ישראל ארוחת-צהריים? ומדוע?
 5. מה עושה יורם אחרי העבודה?

איפה?	כמה?	מ – מ
-------	------	-------

- איפה? איפה עובדת שושנה? ואיפה היא לומדת?
- איפה אתה עובד? ואיפה אתה גר?

בַּכֶּתֶה: שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת

הַסּוֹדָה: מִי רוֹצֶה לִקְרֹא הַיּוֹם בַּסֵּפֶר?
 שָׂרָה: אֲנִי רוֹצֶה לִקְרֹא הַיּוֹם בַּסֵּפֶר.
 הַסּוֹדָה: בְּבִקְשָׁה לִקְרֹא, שָׂרָה. הַיּוֹם אֲנִי קוֹרְאִים סֵפֶר תּוֹדָה.
 נָעִלָּה: גַּם אֲנִי רוֹצֶה לִקְרֹא הַיּוֹם בַּסֵּפֶר.
 הַסּוֹדָה: גַּם אַתָּה יָכוֹל לִקְרֹא בַסֵּפֶר.

הַסּוֹדָה: מִי רוֹצֶה לִכְתּוֹב אֶת הַשְּׁאֵלוֹת עַל הַלּוּחַ?
 שְׂמוּאֵל: אֲנִי רוֹצֶה לִכְתּוֹב אֶת הַשְּׁאֵלוֹת עַל הַלּוּחַ.
 הַסּוֹדָה: בְּבִקְשָׁה לִכְתּוֹב עַל הַלּוּחַ.
 שְׂמוּאֵל: אֲנִי לֹא יָכוֹל לִכְתּוֹב עַל הַלּוּחַ, כִּי אֵין לִי גִיר.
 הַסּוֹדָה: הִגֵּה לָּהּ פֶּה גִיר.

הַסּוֹדָה: בְּבִקְשָׁה לִכְתּוֹב אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בַּמַּחְבֶּרֶת.
 דְּבוֹרָה: אֲנִי לֹא יָכוֹלָה לִכְתּוֹב אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בַּמַּחְבֶּרֶת, כִּי
 אֵין לִי עֵט.
 אֶלְעִזֶּר: יֵשׁ לִי שְׁנֵי עֵטִים, נֶאֱנִי נוֹתֵן לָּהּ עֵט אֶחָד.
 יִצְחָק: לִי אֵין עֶפְרוֹן. – מִי יָכוֹל לַחֵחַ לִי עֶפְרוֹן?

- המורה: הנה לך עפרון. – האם את, שרה, צריכה עפרון?
 שרה: תודה, המורה, אני לא צריכה עפרון.
 זקב: אני לא יודע איפה העט שלי. – מי יודע איפה
 העט שלי?
 שושנה: אני יודעת איפה העט שלך: הנה הוא שם על הארון.
- המורה: מי מבין את התרגיל בדקדוק?
 שסעו: אני מבין את התרגיל בדקדוק.
 לאה: אני לא מבינה את התרגיל.
 יוכבד: אני לא מבינה את הכל: יש לי שאלה.
 המורה: בבקשה, יוכבד, את יכולה לשאול את השאלה.
 לוי: האם גם אני יכול לשאול שאלה?
 המורה: כן, גם אתה יכול לשאול שאלה: כל תלמיד יכול
 לשאול כל שאלה.

לא הבישן למד – ולא הקפדן מלמד

תרגיל 20. צנה על השאלות הבאות:

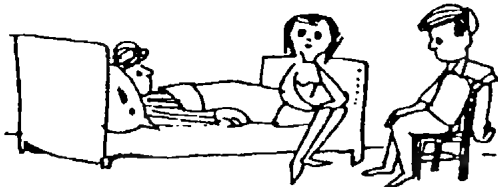
1. מדוע שמואל לא יכול לכתוב על הלוח?
2. מדוע לא יכולה דבורה לכתוב את התשובות במחברת?
3. מה שואל המורה את שרה? ומה היא עונה?
4. מה שואל לוי את המורה? ומה המורה עונה לו?
5. מי רוצה לשאול שאלה?
6. אתה כותב בעט או בעפרון?

בְּקוֹר חוֹלִים

(יְהוּדָה מִסְפֵּר)

הַיּוֹם, יוֹם רְבִיעִי, מִנַּחֵם כֹּהֵן לֹא בָּא לְאֶלְפֵן. מִנַּחֵם הוּא חֵבֵר טוֹב שְׁלֵי. אֲנִי אוֹהֵב אֶת מִנַּחֵם. מִנַּחֵם הוּא חֵבֵר טוֹב שֶׁל כָּל הַלּוֹמְדִים בְּאֶלְפֵן. כָּל הַלּוֹמְדִים בְּאֶלְפֵן אוֹהֲבִים אֶת מִנַּחֵם. גַּם הַמּוֹרֶה אוֹהֵב אֶת מִנַּחֵם. לִקְנִי הַשַּׁעֲרָה שׁוֹאֵל הַמּוֹרֶה: מִי יוֹדֵעַ מְדוּעַ לֹא בָּא מִנַּחֵם לְאֶלְפֵן? כָּל הַחֲכָרִים לֹא יוֹדְעִים, מְדוּעַ לֹא בָּא מִנַּחֵם לְאֶלְפֵן. גַּם אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ. הַמּוֹרֶה שׁוֹאֵל: מִי רוֹצֵה לְבַקֵּר אֶת מִנַּחֵם? אֲנִי אוֹמֵר: אֲנִי רוֹצֵה לְבַקֵּר אֶת מִנַּחֵם. הַמּוֹרֶה אוֹמֵר: בְּבִקְשָׁה לְמַסּוֹר לְמִנַּחֵם דְּרִישַׁת־שְׁלוֹם מְכַלְנִי.

לִפְנֵי רוֹב אֲנִי פּוֹגֵשׁ אֶת הַחֲבֵרָה שְׁלִי רַחֵל. הִיא מְכִירָה אֶת מִנַּחֵם. אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים לְבַקֵּר אֶת מִנַּחֵם. הוּא גֵר קְרוֹב לְבֵית שְׁלֹנִי. הוּא שָׁכֵן שְׁלֹנִי.

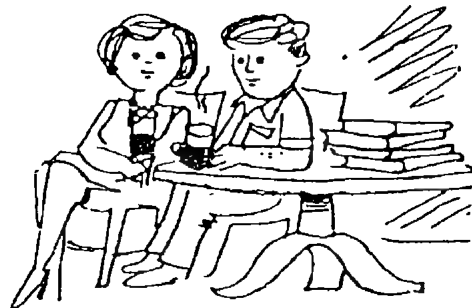
מִשְׁפַּחַת כֹּהֵן מִשְׁפָּחָה נְעִימָה מְאֹד. כָּל הַשָּׂכֵנִים אוֹהֲבִים אֶת מִשְׁפַּחַת כֹּהֵן. הֵם גְּרִים בְּדִירָה לֹא גְדוֹלָה, אֲבָל יְפֵה מְאֹד וְנִקְיָה מְאֹד. אֲנִי דוֹפֵק עַל הַדֶּלֶת. תִּקְוָה, הָאֲחוֹת הַקְּטָנָה שֶׁל מִנַּחֵם, פּוֹתַחַת לָנוּ אֶת הַדֶּלֶת וְהוֹלֶכֶת אִתָּנוּ לַחֲדָר שֶׁל מִנַּחֵם. מִנַּחֵם שׁוֹכֵב בְּמִטָּה. הוּא חוֹלָה, הוּא מְצַנֵּן וְיֵשׁ לוֹ חֵם. מִנַּחֵם אוֹמֵר לָנוּ: בְּבִקְשָׁה לְשַׁכֵּת. אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים. רַחֵל יוֹשֶׁבֶת עַל הַסֵּפֶה, וְאֲנִי יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא. רַחֵל שׁוֹאֵלֶת אֶת מִנַּחֵם: מַה שְׁלוֹמְךָ? מִנַּחֵם עוֹנָה: שְׁלוֹמִי טוֹב, אֲבָל יֵשׁ לִי קֶצֶת חֵם. אֲנַחְנוּ מוֹסְרִים לְמִנַּחֵם דְּרִישַׁת־שְׁלוֹם מִהַמּוֹרֶה וּמִהַתְלַמִּידִים.

הַחֶדֶר שֶׁל מִנְחָם הוּא חֶדֶר גָּדוֹל וְיָפֵה. בַּחֶדֶר שֶׁל מִנְחָם
 יֵשׁ שְׁנֵי חֲלוֹנוֹת: אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹחַן, וְעַל
 הַשְּׁלֹחַן יֵשׁ סִפְרִים וּמַחְבְּרוֹת. בַּחֶדֶר יֵשׁ גַּם אָרוֹן בְּגָדִים וְעוֹד
 מְטָה אַחַת קִטְנָה, הַמְטָה שֶׁל שְׁלֵמֵה'לֶה, הָאִחַ הַקָּטָן שֶׁל מִנְחָם.
 עֲכָשׁוּ בָּאָה לַחֶדֶר אִמָּא שֶׁל מִנְחָם, הַגְּבֵרֶת שׁוֹשְׁנָה. הַגְּבֵרֶת
 שׁוֹשְׁנָה הִיא אִשָּׁה נְעִימָה מְאֹד. הִיא נוֹתֶנֶת לָנוּ קָפֶה וְעוֹגוֹת.
 הִיא אוֹמְרֶת: בְּבִקְשָׁה לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת. אֲנִיחֵנוּ אוֹמְרִים: תּוֹדָה!
 הַגְּבֵרֶת שׁוֹשְׁנָה אוֹמְרֶת: אִם אוֹמְרִים תּוֹדָה – צְרִיךְ גַּם לֶאֱכֹל
 וּלְשִׁתּוֹת.

הַשְּׁעָה כְּכֹר תִּשְׁעֵי. מִנְחָם צְרִיךְ כְּכֹר לִישׁוֹן, אֲנִיחֵנוּ צְרִיכִים
 כְּכֹר לְלַכֵּת הַבֵּיָתָה. אֲנִיחֵנוּ אוֹמְרִים לְמִנְחָם שְׁלוֹם וְיִרְפוּאָה
 שְׁלֵמָה. מִנְחָם מְבַקֵּשׁ לְמִסּוֹר דְּרִישֵׁת-שְׁלוֹם לְמוֹרֶה וּלְחֻבְרִים.
 כָּלֵם אוֹמְרִים: לִילָה טוֹב, לְהִתְרָאוֹת!

תרגיל 27. ענה על השאלות הבאות:

1. מדוע אוהבים כל החברים את מנחם?
2. מי הולך לבקר את מנחם? מדוע?
3. מדוע לא בא מנחם לאלפון?
4. מה שואלת רחל את מנחם? ומה הוא עונה לה?
5. מה יש בחדר של מנחם?
6. מה נותנת אמא של מנחם לרחל וליהודה?

היום	מדוע?	ש...	כָּבֵר
------	-------	------	--------

כר אומרים

כָּבֵר השָׁעָה כָּבֵר שֶׁשׁ. מִשָּׁה כָּבֵר הוֹלֵךְ הַבֵּיתָה.
שֶׁ... המוֹרָה יוֹדֵעַ, שְׁאֲנִי וּמִנְחָם מְכַרִּים טוֹבִים.
הָרוּפָא אוֹמֵר, שְׁאֲסִתֵּר צְרִיכָה לִשְׁכַּב שְׁנֵי יָמִים.
מִדּוּעַ מִדּוּעַ לֹא בָּא מִנְחָם לְאֶלְפֹן?
מִדּוּעַ מִדּוּעַ אֶת לִוְמָדָת בְּאֶלְפֹן?
מִדּוּעַ אֵתָּה לֹא כוֹתֵב אֶת הַתַּרְגִּילִים בַּמַּחְבֶּרֶת?

יום - היום

כָּל יוֹם הוֹלֵכֶת צְפוּרָה לְאֶלְפֹן;
הַיּוֹם צְפוּרָה חוֹלָה וְלֹא הוֹלֵכֶת לְאֶלְפֹן.

אֲנִי כוֹתֵב שְׁעוּרִים בְּעֶרֶב, הָעֶרֶב הַזֶּה. גּוֹרִים.

שָׁבוּעַ - הַשָּׁבוּעַ

כָּל שָׁבוּעַ אֲנִי מִבְּקֵר אֶצֶל הַדּוֹד שְׁלִי;
הַשָּׁבוּעַ אֲנִי לֹא יָכוֹל לִבְקֵר אֶצֶל הַדּוֹד שְׁלִי.

קֶטֶן ↔ גָּדוֹל

לְשִׁלְמָה יֵשׁ שְׁנֵי אֲחִים: אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קֶטָן.
בְּחֹדֶר שֶׁל מִנְחָם יֵשׁ מִטָּה גְּדוֹלָה וּמִטָּה קְטָנָה.

תַּרְגִּיל 28. כָּתוּב מִשְׁפָּטִים מִהַמַּלִּים כְּבָאוֹת:

1. רוּפָא	5. לְמַסּוֹר	9. בְּבִקְשָׁה
2. לְפָגוּשׁ	6. חוֹלָה	10. לְהַתְרֹאוֹת
3. מִדּוּעַ?	7. כָּבֵר	11. דְּרִישַׁת-שְׁלוֹם
4. שָׁכָן	8. שְׁלֶחָן	12. מִי יוֹדֵעַ?

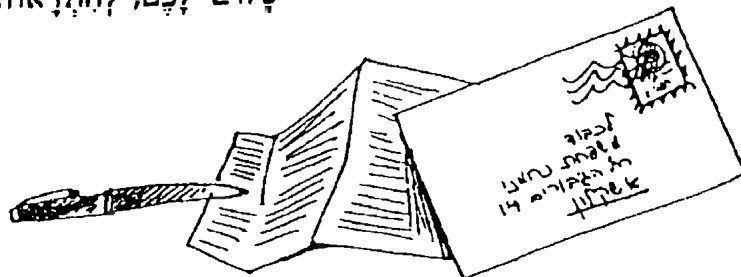
אברהם כותב מכתב הביתה

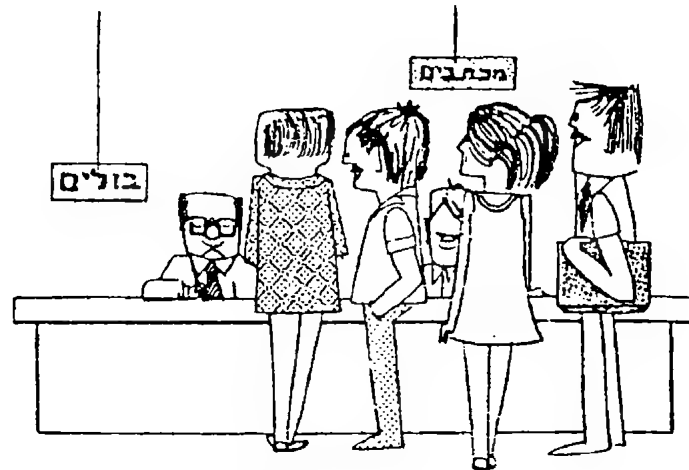
אברהם לומד כבר שבועים באלפון. הוא לומד לקרוא ולכתוב. הוא כבר יודע לכתוב מעט. הוא כותב מכתב להורים שלו. הנה המכתב שלו:
הורים יקרים, שלום.

אני לומד באלפון כבר שבועים. באלפון אני לומד לקרוא ולכתוב עברית. אני כבר יודע מעט לכתוב, ואני כותב לכם מכתב זה. אני שמח מאד, שאני יכול לכתוב לכם מכתב. מה שלומכם? מה שלום האחים והאחיות? אני מתגעגע מאד אליכם ורוצה לדעת מה שלומכם. אני מבקש לכתוב לי מכתבים. אני מבקש גם ממשה וממר'ים לכתוב לי. אם הם כותבים לי – גם אני כותב להם.

פה באלפון נעים מאד. המורים באלפון חביבים מאד. גם הלומדים באלפון חביבים ונעימים. הם חברים טובים שלי. אני שמח מאד, שאני לומד לקרוא ולכתוב. אני יודע, שכל אדם צריך לדעת לקרוא ולכתוב. אני רוצה לדעת לקרוא ולכתוב. איך לומד משה? ואיך לומדת מרים? אני מקנה שהם תלמידים טובים ולומדים יפה. בבקשה למסור להם דרישת-שלום.

שלום לכם, להתראות, אברהם.

ב ד ו א ר

משה גמר לכתוב את המכתב ורצה לשלוח אותו.
אבל לא היתה לו מעטפה ולא היו בולים
ישראליים. שאל משה את יעקב: יש לך בולים
ישראליים, יעקב, ויש לך מעטפה? ענה יעקב:
אין לי. גלף אל הדואר, נקנה לנו בולים ונראה גם
את משרד הדואר בתל-אביב. יצאו החברים מבית
המלון ושאלו איש ברחוב, איפה משרד הדואר?
האיש ענה, כי בית-הדואר רחוק הוא, וצליהם
לנסוע במכונית. אנהנו רוצים לראות את העיר,
אמרו השנים. נסיל בה וכה נמצא את משרד-
הדואר. כך עשו. עברו ברחוב, הביטו במכוניות

ובאנשים המקמרים. קראו את השלטים שבברית
ושמחו שיכלו לקרוא גם בלי נקודות... אמר משה:
ראה יצלב, פה גרים שני רופאים... שאל אותו
יצלב: למה אתה חושב. לשנים גרים בבית הזה?
אני רואה פה רק שלט אחד.

הנה כתוב פה, רופא שנים". יכולתי לקרוא — אמר
משה בשמחה — גם בלי נקודות.

יכולת לקרוא. אבל לא קראת נכון. חברי משה,
כי פה גר רק רופא אחד והוא רופא שנים.

הלכו והלכו עד שראו על בנק לא גדול שלט. וצלי
כתוב, דואר ישראל". בדואר מצאו הרבה אנשים
הולכים הנה והנה. את מי שואלים פה? — שאל
משה איש עובר על ידו. הנה. במודיעין. צנה לו
האיש — הנה שם! משה הביט לצד ימין וראה
כתוב, מודיעין" ושם יושב איש ועונה לשאלות.
אמר לו משה: שלום. אדון מודיעין! איפה קונים
פה מצטפות ובולטים?

צנה לו הפקיד: השם שלי לא מודיעין. רק
העבודה שלי להודיע לאנשים. לאן הם צריכים

לִלְכֹת. מַצֵּטֹפּוֹת קוֹנִים בְּחֲנוּיֹת בְּצִיר. בּוֹלִים קוֹנִים
בְּדוֹאֵר. אִם אַתָּה יוֹדֵעַ לִקְרֹא עֵבְרִית. לֵךְ שָׁמָּה.
תִּקְרָא וְתִבִּין. כִּי הֵכֵל כָּתוּב עַל הַסֵּלֶוֶן.

מֹשֶׁה יִצְעֹקב רָאוּ בְּשִׁמְחָה אֶת הָאוֹתִיּוֹת הָעֵבְרִיּוֹת
בְּכָל מָקוֹם וְקִרְאוּ: מִבְּרָקִים; לֹא. מִבְּרָק לֹא
רוֹצִים לְשִׁלּוֹם. מִכְתָּבִים רְשׁוּמִים לְחוּץ לְאַרְץ!
לֹא, גַּם זֶה אֵין הֵם צָרִיכִים. בּוֹלִים. כֵּן! מֹשֶׁה
עָמַד בַּתּוֹר וְקוֹת אֲחֵדוֹת וְהִגִּיעַ לַסֵּלֶוֶן הַקָּטָן שֶׁל
פְּקִיד הַדּוֹאֵר. אָמַר:

אֲנִי רוֹצֶה לִקְנוֹת בּוֹלִים עַל מִכְתָּב לְחוּץ לְאַרֶץ.
לֹאן אַתָּה רוֹצֶה לְשִׁלּוֹם אוֹתוֹ? — שָׁעַל הַפְּקִיד.
לְנִי-יִוְרֹק בְּאַרְצוֹת הָעֵבְרִית.

בּוֹלִים לִמְכָּתֵב רִגִּיל עוֹלָם בְּשִׁמּוֹנִים אֲגוּרוֹת.
אֲגֻרַת אֲוִיר עוֹלָה יוֹתֵר בְּזוּלָה. בַּק אַרְבָּעִים אֲגוּרוֹת.
בַּפֶּעַם הַבָּאָה אֲכַתּוּב אֲגֻרַת אֲוִיר. אֲבָל עֲכָשִׁיו כָּבֹר
כִּתְבָתִּי אֶת מִכְתָּבִּי. עַל גִּיר-כְּתִיבָה. מִן לִי בְּבִקְשָׁה.
בּוֹלִים לְשָׁנִי מִכְתָּבִים וְהִנֵּה שְׁתִּי לִירוֹת.

הִנֵּה הַבּוֹלִים וְהִנֵּה הָעוֹדֵף. אַרְבָּעִים אֲגוּרוֹת.
הַבּוֹלִים יָפִים מְאֹד — אָמַר יִצְעֹקב — מִן לִי בְּבִקְשָׁה
גַּם אֶת הָעוֹדֵף בְּבּוֹלִים.

משפחה עובדת ולומדת

א. שלמה – האב

שלמה בא לישראל לפני חמש שנים. הוא בא לישראל מרומניה. ברומניה עבד שלמה. הוא היה פקיד – מנהל-חשבונות. גם בארץ רוצה שלמה להיות מנהל-חשבונות. שלמה הלך ללשכת העבודה לבקש עבודה.

שלמה בא אל הפקיד של לשכת העבודה ואמר (הוא דבר קצת עברית והרבה רומנית): אני מבקש עבודה. אני... רוצה פקיד בישראל, אני... להיות מנהל-חשבונות.

הפקיד של לשכת העבודה אמר לשלמה: יש עבודה בשבילך בישראל, אבל אם אתה רוצה להיות מנהל-חשבונות בישראל, אתה צריך לדעת עברית. אתה צריך ללמוד באופן.

שלמה הלך ללמוד באופן. שלמה למד באופן שלשה חדשים. הוא למד שם לקרוא ולכתוב עברית. הוא קרא הרבה וכתב הרבה. אחרי שלשה חדשים חזר שלמה אל הפקיד מהלשכה ואמר לו: עקשו אני יודע כבר עברית, ואני יכול להיות מנהל-חשבונות בישראל. הפקיד שלח את שלמה לעבודה ב"קפת-חולים". מאז עובד שלמה – הוא מנהל-חשבונות ב"קפת-חולים". שלמה לא רק עובד – שלמה גם לומד. שלמה מנהל-חשבונות טוב, אבל הוא רוצה להיות מנהל-חשבונות ראשי, לכן הוא גם לומד. הוא עובד ביום ולומד בלילה.

ב. רחל – האם

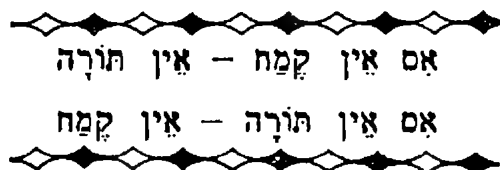
רחל היא האשה של שלמה. היא עובדת בבית. היא מבשלת את הארוחות, היא מסדרת את הבית, והיא מכבסת ומגהצת. היא גם קונה בחנות בשביל הבית: לחם, חלב וביצים; ירקות:

עגבניות ומלפפונים ; פרות : תפוחים ותפוזים ; בשר ודגים, ועוד הרבה דברים. לרחל יש הרבה עבודה בבית. כל היום היא עובדת. רחל למדה באלפן. היא למדה לדבר עברית, אבל היא רוצה לדעת גם לקרוא ולכתוב. ביום רחל לא יכולה ללמוד, לכן היא לומדת בערב. רחל עובדת ביום – ולומדת בערב.

ג. נחמן – הבן

נחמן הוא הבן הגדול של רחל ושלמה. באשר בא נחמן לישראל היה בן שלש-עשרה. נחמן היה נער חרוץ. הוא למד עברית, והוא למד בבית-ספר טכני – הוא למד חשמל ורדיו. עכשו נחמן כבר לא נער. הוא בחור גדול. הוא כבר חיל – הוא משרת בצבא הגנה לישראל (צה"ל) הוא בחיל-הקשר – גם פה הוא עובד בחשמל וברדיו.

נחמן חיל טוב, הוא טובאי טוב; נחמן הוא בחור חרוץ והוא רוצה להיות מדריך – מפקד. אם הוא רוצה להיות מדריך ומפקד, הוא צריך ללמוד הרבה ולעבוד הרבה. הוא עובד הרבה ולומד הרבה.

תרגיל 42. ענה על השאלות הבאות :

1. מה עשה שלמה ברומניה? ומה רצה לעשות בארץ?
2. מה בקש שלמה מהפקיד בלשכת העבודה?
3. מה אמר הפקיד לשלמה?
4. מדוע שלמה עובד ולומד?
5. מה עושה רחל, אשתו של שלמה, בבית?
6. מה למד נחמן בבית-הספר? ומה עושה נחמן בצה"ל?

ב מ ש פ ח ה

יום הולדת של רותי

יום שבת. היום יום הולדת של רותי. היום רותי בת שבע.
שמחה בבית – שמחה במשפחה.
רותי קמה מקדם. היא רוצה לראות את המתנות שקבלה.
רותי קבלה מההורים בגדים חדשים וקפים – כלם לבנים:
חלצה לבנה, חצאית לבנה, גרביים לבנים, נעלים לבנות ואפילו
סרט לבן. אמנון קנה לה קפסה יפה של צבעים: כחל, צהב,
ירק, ורד, חום – ועוד הרבה צבעים. גם עמי קנה לה
מתנה – ספר: "הפרח האדום".

אורחים רבים באו ליום ההולדת של רותי.
לפני הצהריים באו החברים והחברות של רותי. אמא נתנה
לכלם דברים טובים: סקריזות ושוקולד, עוגות ופרות, וגם גלידה.
והילדים נתנו לרותי מתנות רבות ושרו לה את השיר:
"היום יום הולדת של רותי".

אחר-הצהריים באו בני המשפחה. באו הדודים והדודות
והילדים שלהם. באו מכירים ושכנים. כלם נתנו מתנות יפות
לרותי, ואמא נתנה לכלם דברים טובים.

תרגיל 67. קרא וכתוב בלשון עבר: .

1. יעקב הולך לעבודה בבוקר וחוזר הביתה אחר-הצהרים.
2. רחל עובדת ביום ולומדת בלילה.
3. החברים באולפן לומדים הרבה: הם קוראים וכותבים שיעורים.
4. בני המשפחה יושבים מסביב לשולחן. אבא מקדש על היין. כולם אוכלים סעודת שבת. ואמנון מספר על הצבא.

מלון

שמות

יֹסֶה־לֶדֶת	סָבָא – סִבְתָּא	גְּלִידָה
מִתְנָה	דוּד – דוּדָה	סְכָרְיָה
קִפְסָה	שָׁכֵן – שְׁכָנִים	שׁוּקוּלָד
בָּבָה	קָרוֹב – קְרוֹבִים	פְּרוֹת

בְּגָדִים: שְׂמָלָה, חֻלְצָה, חֲצָאִית, גְּרָבִים, גַּעְלִים, סֶרֶט

פעלים

דוֹאֵג – דוֹאֲגִים – לְדַאֵג	מַחְבֵּק – מַחְבָּקִים – לְחַבֵּק
חוֹזֵר – חוֹזְרִים – לְחַזֵּר	מַחְכֶּה – מַחְכִּים – לְחַכּוֹת
מְנַשֵּׁק – מְנַשְׁקִים – לְנַשֵּׁק	נוֹתֵן – נוֹתְנִים – לְתַת

שונות

בְּאֶמֶת, בְּעוֹד, כְּמוֹ, בֶּקֶ

צְבָעִים: לָבֵן, שְׁחוּר, יָרֵק, כָּחֹל, צָהָב, חוּם, וָרֹד

ה ב נ ה ט ו ב

יורם למד בבית-ספר תיכון בפתח החמישית. אבא של יורם היה פקיד בתחנת הרכבת. הוא אהב את בנו יורם - ויורם אהב את אביו. יורם היה תלמיד טוב בבית-הספר ומצליח בלמודים. אבא רצה, כי בנו יורם יצליח מאוד בלמודים. יורם אהב את אביו ולמד הרבה כדי להיות בין התלמידים הראשונים. אבא של יורם עבד קשה. משפחה גדולה הייתה לו: אשה וחמשה ילדים, וגם אמו הוקנה הייתה אתם בבית. המשפחה הייתה גדולה, אבל המשכורת לא הייתה גדולה כל כך, לכן היה עובד תמיד עבודות נוספות. בימים האחרונים קבל עבודה מעמון אחד: לכתוב בכתב נקי ויפה את הכתבות של הקוראים על מעטפות. עבודה זאת עשה בלילות. כל לילה היה יושב וכותב את הכתבות עד שעה מאחרת, ובבקר היה קם בשעה מקדמת והולך לעבוד. עבודה קשה עבד אבא של יורם.

יורם ראה את אביו עובד קשה ורצה לעזור לו. אמר אל אביו: "אבא, רוצה אני לעזור לך לכתב את הכתבות. אתה יודע, שהכתב שלי הוא כמו הכתב שלך - יפה ונקי, ואני יכול לעזור לך בעבודה הקשה שלך".

אביו ענה לו: "לא בני, אתה צריך ללמוד הרבה. הלמודים שלך חשובים יותר מהכתבות האלה. תודה לך, בני, על הרצון הטוב שלך לעזור לי".

יורם שחק ולא ענה דבר, אכל הוא ידע איך לעזור לאבא שלו. יורם ידע, כי אבא עובד עד שעה שמים-עשרה בלילה. בשעה שמים-עשרה הוא גומר לכתוב, ושוכב לישון. והנה באשר אביו שכב לישון, מיד קם, התלבש, נכנס לחדר-העבודה וישב לכתוב את הכתבות. שלוש שעות כתב - יותר ממאה מעטפות כתב. כשגמר לכתוב, קם והלך בשקט אל מטתו ואבא שלו לא ידע דבר. בארוחת-הצהרים אמר לו האב בשמחה: "אתה רואה, בני, אין אתה צריך לעזור לי. הנה הלילה כתבתי הרבה כתבות, הרבה מאוד - יותר מכל לילה. אם אתה רוצה לעזור לי - אתה צריך ללמוד הרבה". יורם שחק ולא ענה.

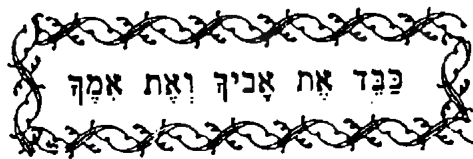
גם בלילה השני קם יורם, התלבש וישב וכתב - שלוש שעות כתב! כך עשה לילות רבים. עבודה קשה עבד עכשו יורם. בלילות הוא כתב כתבות עד שעה מאחרת מאוד, וביום למד בבית-הספר. אבל הוא כבר לא היה בין התלמידים הראשונים בבית-הספר. צר מאוד היה לאביו לראות זאת, ויום אחד אמר ליורם:

"מה קרה לך, בני? הנה ירדת בלמודים. אני עובד כל כך קשה - ביום ובלילה - כדי שאמה תהיה תלמיד טוב - ואמה מה? האם פכה אתה עוזר לאבא שלך?".

צר לו ליורם, צר לו מאוד - והוא שותק... ובלילות הוא כותב את הכתבות בשביל אבא שלו.

לילה אחד התעורר אבא של יורם באמצע הלילה וראה אור בחדר העבודה. קם מהמטה ונכנס בשקט לחדר. ראה את יורם

יושב וכותב את הכתבות, אז ידע הקאב את הכל... פתאם ראה יורם את אביו וקרא בקול: "סליחה, אבא!".
 "לא אתה צריך לבקש סליחה ממני – אמר אביו – אני צריך לבקש סליחה ממך. עכשו אני מבין את הכל: סליחה, בנני, בני הטוב!" והם חבקו זה את זה.

חרגיל 8. ענה על השאלות הבאות:

1. מי היו בני המשפחה של יורם?
2. מדוע עבד אבא של יורם כל-כך קשוח?
3. מה הוא עשה ביום ומה עשה בלילה?
4. מדוע רצה יורם לעזור לאביו, ומדוע אביו לא רצה בכך?
5. איך עזר יורם לאביו?
6. מדוע נרד יורם בלמודים? ומה אמר לו אביו?
7. מדוע אמר אבא אל יורם: "אני צריך לבקש סליחה ממך?"

זה, זאת	כדי	לכן	פתאם
---------	-----	-----	------

זה, זאת זה ילד, זאת ילדה.
 הספר הזה מענין, התמונה הזאת יפה.
 כדי דבורה לומדת באלפן כדי לדעת עברית.
 הלכתי לדאר כדי לשלוח מכתב.

תרגיל 89. כתוב את החסר במלים: כמה? מתי?

איפה? לאן? מדוע? - לסי הרוגמה:

1. כמה עולים באו באניה? - שמונים.
2. אתה הולך? - הביתה.
3. לא באת לעבודה? - כי הייתי חולה.
4. חורף הביתה? - בשעה עשר.
5. גרה דינה? - בחיפה.
6. את לומדת באלקון? - בערב.
7. גוסעת הרקבת? - לירושלים.
8. התיק שלי? - על השלחן.
9. שעות אתה עובד? - שמונה שעות.
10. אינך כותב? - די אין לי עט.

מלון

שמות

אניה	מכס	הר	חדר	חיים
ספון	תור	ישוב	מטבח	צרות
מפרץ	מונדה	מקום	מרפסת	חשך
נמל	תעודה	שכון	אמבטיה	דמעות
רציף	הסוכנות	אוטובוס	מדרגה	עין - עינים

פעלים

בדק - בודקים - לבדוק - לוקח - לוקחים - לקחת
בכה - בוכים - לבכות - שמח - שמחים - לשמוח
זרח - זורחים - לזרוח - מאמין - מאמינים - להאמין
ישן - ישנים - לישון - מתקרב - מתקרבים - להתקרב

שונות

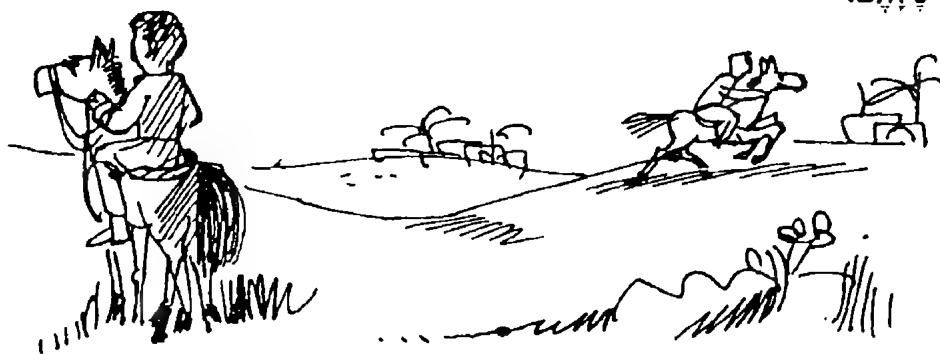
לאט - מהר; לפנות ערב - לפנות בקר; חלקי בינתיים

מעשה בשני אחים ושני סִיחִים

בְּכֶפֶר אֶחָד חַי אִישׁ עָשִׂיר מְאֹד, וְלוֹ פִּרְדָּסִים וְגַנִּים, בָּתִּים וּשְׂדוֹת וְגַם שְׁנֵי סִיחִים – תְּאוּמִים מְסוּסָה אַחַת. הַסִּיחִים הָיוּ יָפִים מְאֹד וְזִרְזִיּוֹם מְאֹד. וְתָמִיד הָיוּ יַחַד: אֶכְלוּ יַחַד, שָׁחְקוּ יַחַד וַיִּשְׁנּוּ יַחַד.

וְלֹאִישׁ גַּם שְׁנֵי בָנִים. רָעִים הָיוּ הַבָּנִים וְתָמִיד רָבוּ זֶה עִם זֶה. כְּשֶׁמָת הָאָב, לֹא יָכְלוּ הָאֲחִים לְגֹר יַחַד. חָלְקוּ בֵּינֵיהֶם הָאֲחִים אֶת הַבָּתִּים וְאֶת הַגַּנִּים, אֶת הַפִּרְדָּסִים וְאֶת הַשְּׂדוֹת וְגַם אֶת הַסִּיחִים – כֹּל אֶחָד קִבֵּל סִיחִ.

מֵאֲזֵל לֹא הָיוּ הַסִּיחִים יַחַד. הָאֲחִים בָּנוּ גֶדֶר בֵּין הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם, וְהַסִּיחִים לֹא יָכְלוּ עוֹד לְהַפְגִּישׁ וּלְשַׁחֵק יַחַד, וּמֵאֲדֹת הִתְגַּעְגְּעוּ זֶה לָזֶה. הָאֲחִים הָיוּ בּוֹדְדִים מְאֹד. אֲנָשֵׁי הַכֶּפֶר לֹא אָהָבוּ אוֹתָם וְלֹא בָּאוּ לְבַקֵּר אֶצְלָם. בֵּינָתִים גָּדְלוּ הַסִּיחִים וְהָיוּ לְסוּסִים אֲבִירִים וְיָפִים. לְפַעְמִים הָיוּ הָאֲחִים רוֹכְבִים עֲלֵיהֶם לְטִיֵּל בְּשְׂדוֹת וּבְגַנִּים שֶׁלָּהֶם.

יּוֹם אֶחָד טִיְלוּ שְׁנֵי הָאֲחִים עַל הַסּוּסִים בְּשְׂדוֹת. פְּתָאם רָאוּ הַסּוּסִים זֶה אֶת זֶה מֵרְחוֹק וְהִתְחִילוּ לְרוֹץ אֶחָד לִקְרַאת אֶחֱיוֹ. הָאֲחִים רָצוּ לַעֲצוֹר בָּהֶם וְלֹא יָכְלוּ. הִתְקַרְבוּ הַסּוּסִים זֶה לָזֶה, שָׁמוּ צִוָּאר עַל צִוָּאר, הִרִימוּ רֹאשׁ וַצְּהָלוּ בְּשִׂמְחָה.

עמדו האחים סנים אל סנים, התבנישו ולא יכלו להסמל
 זה בזה. קשבו האחים:
 – הגה סוסים, סוסים ולא אנשים, וכמה אוהבים זה את זה
 באנחנו אנשים, אחים...?
 – סלח לי, אחי – אמר האחד.
 – סלח לי, אחת – אמר השני.
 חבקו האחים איש את אחיו. שבו יסד אל סקסר. ומאז היו
 האחים יסד בשלום. גם האחים הסוסים היו סמיד ביסד.

. תרגיל 90. ענה על השאלות הבאות:

1. איך היו הסיחים, כאשר האב חיה חי?
2. מה עשו האחים אחרי שמת האב?
3. מדוע לא אהבו אנשי הכסר את האחים?
4. מה עשו הסיחים, כאשר ראו זה את זה בשדה?
5. מה עשו האחים כשנפגשו הסיחים?

בין	זה — זה	קש... — כאשר
-----	---------	--------------

בין
השלחן עומד בין הספה לחלון.
בשעורים אני יושבת בין צפורה לישראל.
זה בזה
שמואל ומשה מסתכלים זה בזה,
זה לזה
ונותנים יד זה לזה.
זה את זה
הם אוהבים זה את זה,
זה עם זה
ומשתקים זה עם זה.
קש... — כאשר
קשתורתי (כאשר חזרתי) הביתה, קניתי בולים.
קשתור יעקב לאלפון בריא, שמחו כל החברים.

חי ↔ מח

הדג חי במים — ומת ביבשה.

טוב קלב חי מאריה מח

יחד ↔ לבד

בבקר אוכלים הילדים כל אחד לבד, בערב הם אוכלים יחד.
פעמים אני הולך לעבודה לבד, ופעמים — יחד עם נחום.

מלון

שמות

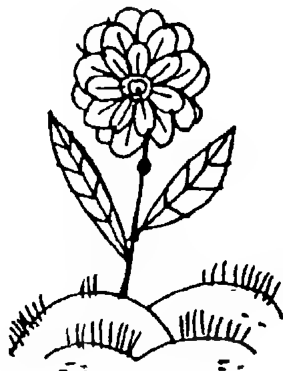
יָם	תַּקְרִיט	כָּף - כַּפִּית
שַׁפְת־יָם	מַלְצָר	סָבִין - מוֹלָג
שָׁמַיִם	קָפָה	צִלְחַת - קַצְרִית
פָּנָה	חֶשְׁבּוֹן	תַּפּוּח־אֲדָמָה
בְּדִיחָה	לַחְמָנִיָּה	עוֹף מִטְגָּן
כַּרְסִים	אֲשֵׁכּוּלִית	דִּיסַת אֶרֶז

פעלים

מִזְמִין - מְזַמְּנִים	לְהַזְמִין	מִשְׁלֵם - מְשַׁלְּמִים	לְשַׁלֵּם
מִתְחִיל - מִתְחִילִים	לְהִתְחִיל	שׁוֹקֵעַ - שׁוֹקְעִים	לְשַׁקּוֹעַ
מִזְכִּיר - מְזַכֵּרִים	לְהַזְכִּיר	שָׁם - שָׁמַיִם	לְשִׁים

שונות

עָבַר - עָחִיד, רָעַב - שָׁבַע;

עצה טובה

גדעון יצא מביתו, ובלבו הרבה פצס, כל הנזכרים שבקש לא קבל. רצה לקחת מאחותו צבע אחד – ולא נתנה לו. סבתא לא רצתה למת לו אפילו מפוח אחד. ואחיו הגדול... כמה רע הוא. אפילו סבוב אחד באופנים לא נתן לו.

נכנס לגנה. רצה לשחק עם החברים שלו, אבל לא מצא שם אפילו חבר אחד. בודאי כלם עוד מכינים שעורים – חשב גדעון וישב על ספסל על-יד זקן אחד.

הסתכל הזקן בגדעון ואמר לו:

– משהו קרה לך?

– ואם קרה? – ענה גדעון.

– נדאי רבתי עם מישהו: ספר, בבקשה.

רצה גדעון את עיניו הטובות של הזקן וספר לו את כל הצרות, שהיו לו בבית.

אמר לו הזקן: יש לי עצה טובה בשבילך. יש מלה אחת... אבל המלה הזאת עוזרת רק אם אומרים אותה בשקט-בשקט, ומסתכלים ישר-ישר בעינים של האיש, שמבקשים ממנו משהו. – ומה היא המלה?

הזקן אמר משהו בשקט אל האזן של הילד... ובקול רם אמר: הגה המלה, אבל זכור איך אומרים אותה. – בסדר? – בסדר. תודה! – אמר גדעון, קם ורץ הביתה.

אחותו צדין ישבה וכתבה, וצל השלחן הרבה צבעים: ירקים,
אדמים, צהבים ועוד. רק ראמה אחותו את גדעון, אספה את
הצבעים ושמה את ידה עליהם.
נגש אל אחותו, הסתכל ישר-ישר בתוך הצינים שלה ואמר
בקול שקט-שקט:

— צפי, תני לי צבע אחד... בבקשה.
אחותו חשבה רגע אחד ואמרה לו:
— טוב, אתה יכול לקחת צבע אחד.
— תודה — אמר גדעון ולקח צבע אחד.
העצה של הזקן עזרה — חשב גדעון.

הלך למסבך אל סבתא, היא בשלה או לכיבות. הסתכל בציני
סבתא ואמר בשקט:

— סבתא, תני לי בבקשה, לביבה אחת.
סבתא שמחה, שגדעון מדבר יפה כל-כך, ונתנה לו לביבה.
יצא גדעון מהמסבך וחשב: שוב עזרה העצה של הזקן.
בינתיים צלצל הפעמון. אחיו הגדול בא הביתה. שמע גדעון,
שאחיו הולך לקולנוע. נגש אל אחיו ואמר לו בשקט:
— קח גם אותי אתך לקולנוע... בבקשה.
הנה היום בקשת יפה, ואתה יכול לבוא איתי לקולנוע.
שוב עזרה העצה של הזקן — חשב גדעון.
... מאז לא שכח גדעון את העצה של הזקן.

אָפּלֹו	בּוֹדַאי - וֹדַאי	בֶּשֶׁקֶט-בֶּשֶׁקֶט
---------	-------------------	---------------------

מִשָּׁהוּ	מִשָּׁהוּ	שׁוּב
-----------	-----------	-------

אָפּלֹו	אָפּלֹו זָבִי לֹא בָּא הַיּוֹם לְבֵית-הַסֵּפֶר. הַיּוֹם לֹא אָכַלְתִּי אָפּלֹו אַרוּחָה אַחַת. אָפּלֹו סָבָא צָחַק מִהַתְּשׁוּבָה שֶׁל דּוֹרִית.
בּוֹדַאי - וֹדַאי	שׁוֹשְׁנָה, אַתָּה רָעָבָה? - וֹדַאי שְׂאֵנִי רָעָבָה. נִפְתָּלִי רוֹצֶה בּוֹדַאי לֵלְכֵת לְקוֹלְנוּץ.
בֶּשֶׁקֶט-בֶּשֶׁקֶט	אָבָא נִגַּשׁ בֶּשֶׁקֶט-בֶּשֶׁקֶט לְמֶטָה שֶׁל דָּנִי. אָמָּא מְדַבֶּרֶת תָּמִיד בֶּשֶׁקֶט-בֶּשֶׁקֶט.
מִשָּׁהוּ	מִשָּׁהוּ שָׁאַל עֲלֶיהָ הַיּוֹם. הָאֵם פָּגַשְׁתָּ מִשָּׁהוּ מִהַחֲבָרִים שֶׁלָּנוּ?
מִשָּׁהוּ	דָּנִי אָמַר מִשָּׁהוּ לְרוֹתִי בֶשֶׁקֶט, וּשְׂגִיָּהֶם צָחֲקוּ. אוּלֵי יֵשׁ מִשָּׁהוּ לֶאֱכֹוֹל?
שׁוּב	הַיּוֹם שׁוּב יָרַד גֶּשֶׁם. רוֹתִי שׁוּב חָלְתָה.

תרגיל 107. כתוב משפטים מהמלים הבאות:

1. להסתכל	4. פעמון	7. משהו	10. בשקט-בשקט
2. כעס	5. בודאי	8. ססל	11. רגע אחד
3. אפילו	6. קולנוע	9. לביבות	12. קול רם

منتدی سور الاز بکیہ

WWW.BOOKS4ALL.NET